Poštarina plaćena u gotovom.

Sveta Cecilija

SMOTRA ZA CRKVENU GLAZBU S GLAZBENIM PRILOGOM. GLASILO CECILIJINA DRUŠTVA U ZAGREBU

GOD. XXVI. JULI, AUGUST 1932. SV. 4.

Sadržaj:

ČLANCI:

Strana

Dr. Antun Goglia: Ivan pl. Zajc 121
Bjarnat Krawc-Schneider: Nešto o himnološkoj literaturi Lužičkih Srba 127
Dr. Erhard Drinkwelder: Pratnja korala nekada i danas 130
Dr. Josip Mantuani: Glasbena razstava v Ljubljani 132
Dragutin Plut: Novi kantual 135
Stanislav Preprek: Dvije praktične koralne knjige 135
Vl. D.: Sitne bilješke iz engleskoga muzikalnog života 138

IZ HRVATSKE GLAZBENE PROŠLOSTI:

Karlo Adamić: Graditelj orgulja franjevac fra Josip Jesenko 139
Emilije Laszowski: Graditelj orgulja u starom Zagrebu 140
Franjo Brdarić: Nešto o podrijetlu Adama Žuvića 140
Branko Birt: Skladbe ilirskih skladatelja sačuvane u arhivu glazbenog društva „Vijenac" u zagrebačkom sjemeništu 141

HRVATSKE PUČKE POPIJEVKE:

Franjo Židovec: Hrvatske pučke popijevke iz Gjurgjevca 143

NAŠI DOPISI . . . . 144—146

GLAZBENA LITERATURA . . . . 147—148

PREGLED ŠTAMPE O GLAZBI . . . . 148—150

RAZNE VIJESTI: . . . . 150—151

VIJESTI CECILIJINA DRUŠTVA . . . . 151—152

NEK JE SVAŠTA . . . . na omotu

GLAZBENI PRILOG:

O. Anselmo Canjuga: Ofertorij 13
O. Anselmo Canjuga: Prinos: Istina moja 14
Rudolf Taclik: Za Spasiteljem 16
Rudolf Taclik: Zdravo, zviezdo mora! 16

Table des matières.

Dr. Antun Goglia: Ivan pl. Zajc, p. 121. — *Bjarnat Krawc-Schneider:* Quelques paroles sur la littérature hymnique des Serbes de Lusace, p. 127. — *Dr. Erhard Drinkwelder:* Accompagnement du choral, autrefois et aujourd'hui, p. 130. — *Dr. Josip Mantuani:* Exposition musicale de Lioubliana, p. 132. — *Dragutin Plut:* Le nouveau cantuel, p. 135. — *Stanislav Preprek:* Deux livres pratiques du choral, p. 135. — *Vl. D.:* Miscellanées de la musique en Angleterre, p. 138. — *Karlo Adamić:* Un facteur d' orgues, frère Joseph Jésenko, p. 139. — *Emilije Laszowski:* Les facteurs d' orgues du vieux Zagreb, p. 140. — *Franjo Brdarić:* Sur l' origine d' Adam Žuvić, p. 140. — *Branko Birt:* Les compositions des compositeurs „illyriens", conservées aux archives du „Viénats", société du chant au séminaire de Zagreb, p. 141. — *Franjo Židovec:* Mélodies populaires croates, p. 143. — Correspondances, p. 144.—146. — Littérature musicale, p. 147.—148. — Presse musicale, p. 148.—150. — Nouvelles diverses, p. 150.—151. — Nouvelles de la „Société de Sainte Cécile", p. 151.—152. — Faits divers (voir la couverture). — Supplément musical de *O. Anselmo Canjuga* et *Rudolf Taclik.*

Sv. Cecilija

SMOTRA ZA CRKVENU GLAZBU S GLAZBENIM PRILOGOM. GLASILO CECILIJINA DRUŠTVA U ZAGREBU

SV. 4. JULI, AUGUST 1932. GOD. XXVI.

Ivan pl. Zajc.

Dr. Antun Goglia — Zagreb.

(Nastavak.)

5. Zajc u Zagrebu.

U godinama 1896.—1899. napisao je Zajc više poputnica za razna društva, kantata i zborova. Znatnije ovdje spominjem: 1. „Djevojka i ljubica", troglasni ženski zbor uz pratnju orkestra (op. 870.). Taj je zbor izveden na kazališnoj predstavi Hrv. Glazb. Zavoda dne 8. VI. 1896. — 2. „Noćni zvuci" (Stj. Širola), hrv. kantata za muški zbor (op. 872.). To je treća skladateljeva radnja oko reformacije hrvatske i jugoslavenske muzike. Kantata izvedena je na koncertu „Kola" dne 19. II. 1898. — 3. „Lahku noć" (A. Harambašić). Romantično-lirski muški zbor (op. 882.). — 4. „Naša pjesma" (A. Harambašić), heroični muški zbor (op. 883.). — 5. „Naša pjesma", himna za muški zbor (op. 885.). - 6. „Zvanje Slavjanstva", kantata za tenor solo, muški zbor i orkestar (op. 890.). — 7. „Na Velebitu", kantata za tenor, muški zbor i orkestar (op. 909.). Kantatu izvelo je hrv. pjev. društvo „Rodoljub" u Virovitici. — 8. „Pod prozorom" (A. Harambašić), ljubavna kantata za bariton muški zbor i orkestar (op. 910.). Tu je kantatu izvelo „Kolo" na svojim koncertima od 21. XI. 1898., 8. I. 1903. i 31. V. 1905. — 9. „Himna u slavu pjesnika Niemčića" za muški zbor (op. 919.). — 10. „Sloboda" (Viktor Badalić), kantata za muški zbor i orkestar (op. 926.). — „Himna srpanjskim žrtvama", za mješ. zbor i orkestar (op. 918.). — 12. „Himnus" velika kantata za muški zbor (op. 929.).

Dne 20. X. 1899. položio je Zajc funkcije tehničkog ravnatelja koncerata i produkcija Hrv. Glazb. Zavoda. Tom mu je zgodom društveno ravnateljstvo posebnim pismom izrazilo priznanje i zahvalu na trudu i neumornoj požrtvovnosti, kojom je Zajc kroz trideset godina vršio tu službu.

God. 1899. nastala je glazbena slika u 4 razdjela za sopran, alt, tenor, bariton, mješ. zbor i dva orkestra: „San jedne jesenske noći na jadranskom moru" (op. 938.). Ta kompozicija nije nikad izvedena, a sav notni materijal nalazi se u arkivu Hrv. Glazb. Zavoda. Zajc je kasnije tu kompoziciju preradio te je uvrstio u popis pod op. 1105.

God. **1900.** napisao je Zajc religioznu kantatu: **„Isusovo uskrsnuće"** za sopran, alt, tenor i bas, mješ. zbor, harfu, orgulje i veliki orkestar (op. 939.). Ta je skladba izvedena na koncertu Hrv. Glazb. Zavoda dne 14. XII. 1900. te je polučila veliki uspjeh. Drugiput izvedena je ta kantata prigodom proslave stote godišnjice Zajčeva rodjenja na koncertu dne 3. XI. 1931. što su ga priredili Hrv. Glazb. Zavod i „Kolo". Sudjelovali su: gdje Maja Strozzi-Pečić i Lujza Holubova, prof. Franjo Dugan, muški i gospojinski zbor „Kola" i društveni orkestar Hrv. Glazb. Zavoda. Kratki parti alta, tenora i basa su ovaj put izostavljeni. Dirigent Boris Papandopulo ocrtao je ovu skladbu („Novosti" god. 1931. br. 304.) ovako:

„Kratka ali vanredno efektna religiozna kantata, tipično je naša muzika. Svečano vjersko raspoloženje ispremješano je sa priprostim uskrsnim napjevima našega puka, da se konačno sve zajedno slije u grandijoznu himnu i slavospjev Kristovom uskrsnuću".

God. **1901.** proslavljena je i u Zagrebu četiri stota godišnjica hrvatske umjetne književnosti. Slaveći tu rijetku svečanost iskazali su Hrvati u Zagrebu počast začetniku hrvatske književnosti, pjesniku Marku Maruliću.

Dne 13. XI. bila je u kazalištu svečana predstava, na kojoj je medju inima izvedena Zajčeva za tu zgodu skladana „Svečana kantata" (riječi Ferde Ž. Milera) za sopran, mezzosopran, tenor, bariton, bas, mješoviti zbor i veliki orkestar (op. 937.) Solisti bili su operni pjevači: Leonija Brückl, Marija Glivarec, Cammarota, Emil Burian i Aschenbrenner. Dirigirao je Nikola pl. Faller.

„Vijenac" (901. str. 953.) piše o tome: „U kazalištu bilo je silno oduševljenje, koje je svečana kantata slavnog nam Zajca dovela do vrhunca. Na koncu kantate kad je odjeknula himna, probudi se u duši našoj ona velebna himna, što spava na dnu duše svakog Hrvata, himna čista, uzvišena domoljublja".

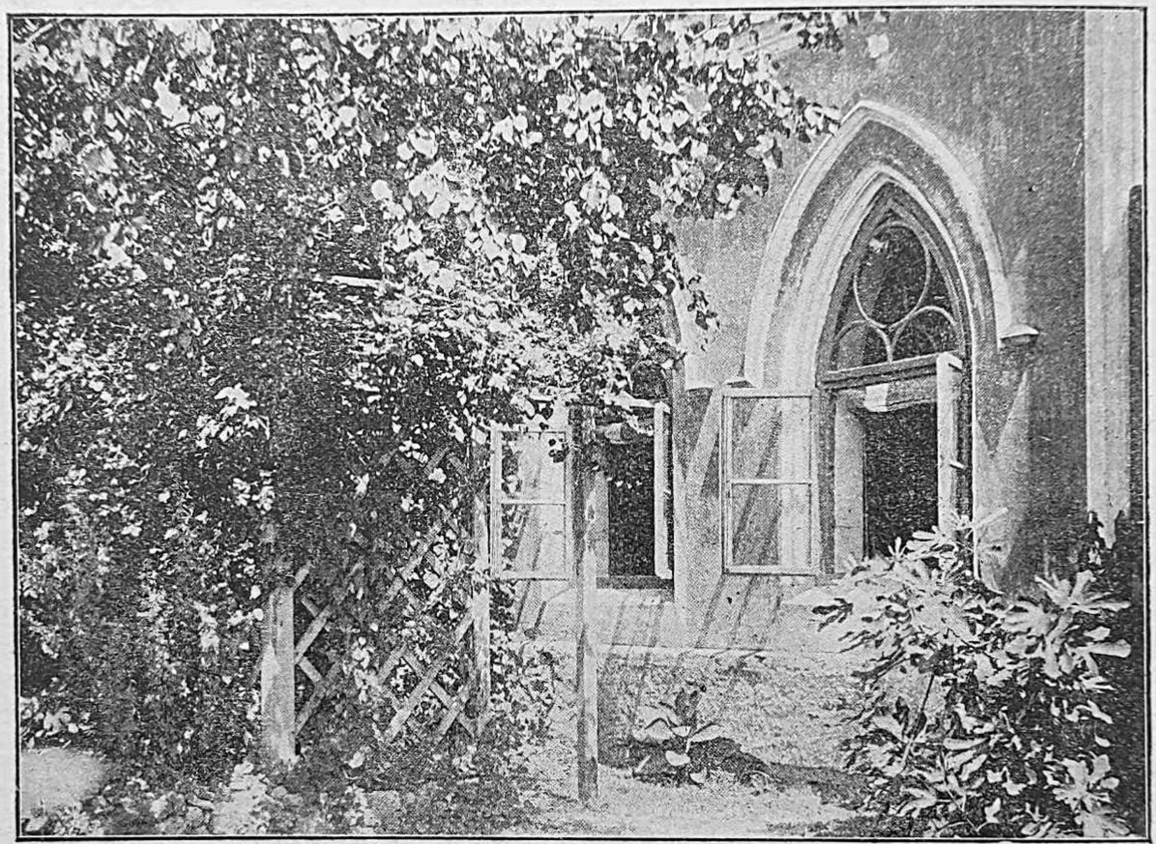

Pred prozorom radne sobe maestra Zajca.

Dne 27. VI. 1901. umro je slavni talijanski skladatelj Giuseppe Verdi, koji je uvijek bio Zajčev ideal. Tim povodom skladao je Zajc „Requiem za G. Verdia", za tenor bariton, bas, muški zbor, gudački orkestar i orgulje, (op. 946.).

Ove godine bila je premijera Zajčeve opere „Primorka", o kojoj sam opširnije progovorio kod god. 1896.

God. **1902.** slavilo je hrv. pjev. društvo „Kolo" svoju četrdesetu godišnjicu. Na svečanom koncertu dne 16. VIII. izvedena je prviput velika Zajčeva kantata **„Hrvati i Tatari"** (riječi Ferde Ž. Milera) za muški zbor i orkestar (op. 962.). O toj kompoziciji napisao je dr. I. Florschütz velik prikaz („Vijenac" 1902. br. 33).

Iz tog prikaza vadimo ovo: Kantata je velika i po stilu glazbenom i po aparatu, što ju izvodi. Iz ouverture, koja počinje sa motivom pjesme: „Tebe Boga hvalimo" doznajemo sve glavne motive kantate. U drugom dijelu ouverture čujemo motive iz potonje idile, koji su lijepo kontrapunktički provedeni. Na njih se nižu bojni motivi kao treći dio, a u četvrtom dijelu je pobjedna pjesma. Ouvertura završuje motivom „Tebe Boga hvalimo".

Kantata, u kojoj se crta pobjeda Hrvata nad Tatarima g. 1242. na grobničkom polju, podijeljena je na osam dijelova.

Br. I. Izvorna hrvatska himna s motivom: „Lijepa naša domovina" veliča hrvatsku nam domaju, diči krepki narod hrvatski. Glazbeno prikazivanje je mirno, a prema tomu i muzikalni stavak homofonski.

Br. II. Burni napjev s razdijeljenim i ukupnim zborom. Lijepo provedena gradacija slikovito navješta dolazak Tatara. „Pjesma zanijemi, jauk se čuje" pjevaju basi iz tiha. Jauk biva sve veći, što karakterizira klimaks u orkestru. Pijev se burno i krepko razvija, da se njim pokaže bijes Tatara. Upravo se živo čuje topot konjskih kopita.

Br. III. Idilična slika. Pokazavši primicanje Tatara, pjesnik nam još jednom crta blaženi život Hrvata, to je prikazano idilom: ubavo polje, bijela krda i slatka pjesma, motiv je „Jelen polje zeleno". Ukusno je, da tenori ponavljaju idilsku pjesmu, dok basi najavljuju dolazak, tatarskih četa, dok se ne slože u zajednički krik „Sad je na tebe Tatarin pao". Na koncu fanfare donose bojni motiv.

Br. IV. Prizor iznenadjenja. Na obranu Europe kupi se hrvatska četa. To skupljanje signalizira se u malim tercama, a njihov dolazak markira glazba s jednim motivom iz kantate „Dolazak Hrvata". Kakova je volja u Hrvata, kazuju nam riječi: „Hrvatskim je divovima u očima sveta vatra, a na usnama živa pjesma". Jedar i krepak je na koncu pjesme trozvuk c. e. g.

Br. V. Želja i molba. Hrvat ne očajava. On se uzdaje u Boga i uz pjesmu hrli u boj. Tu čujemo motiv: „Prosto zrakom ptica leti"; donose ga najprije rogovi uz imitaciju violina, a poslije pristupaju oboe i flaute. Iza toga intoniraju tenori, a zatim basi. Za vrijeme te molitve čuje se u orkestru tutnjava topova (timpani), koju je Zajc krasno spojio sa riječima zbora.

Br. VI. Zameće se borba. Nasrt Tatara nagoviješta se istim glazbenim motivima, koje poznajemo iz br. II. Brda zaore bojovnom bukom, krvca proteče rijekom, kad eto pobjedna klika Hrvata, kojim se svršava boj. Ovaj klik prikazan je vrlo neobično toničkim kvart-sekstnim akordom a. d. fis, a mjesto a. cis. e. a. — Ovdje čuje se u orkestru motiv „Na vojsku". — Držim da ovaj broj i broj II. su najbolji kantate.

Br. VII. Lirični napjev. U nježnoj ariji $^6/_8$, a ljupku i umiljatu ritmu, kojoj je motiv nikao iz narodne pjesme, čujemo kako se Hrvati podaju odmoru poslije ljute bitke. Vrlo je karakteristična pratnja limenih glazbala diljem čitave pjesme.

Br. VIII. Finale. Najprije nam nosi čitav orkestar motiv pjesme „Tebe Boga hvalimo". Tu pjesmu prihvaćaju basi u premetu C duru unisono; a iza nje dolazi himna zahvalnica, koju pjevaju na izmjence tenori i basi. U glavnom su četiri motiva, dok se čitav zbor ne složi u riječima: „Jesmo o Bože djeca Ti prava, pobjeda naša, Tvoja je slava". I time prelazi čitav zbor u urnebesni F dur „Tebe Boga hvalimo" unisono s basom II. u oktavi. Dinamika glazbena postizava ovdje svoj vršak. Potresan je svršetak „Pobjeda je naša, Bogu hvala, Bogu slava".

God. **1904.** 27. IV. bila je premijera Zajčeve operete **„Noć u Kairu"** u jednom činu (riječi C. Arnolda), koju je Zajc skladao još u Beču (vidi dio 4. A). Opus te skladbe jest 203., — ali Zajc je u kopiji manuskripta označio opus sa 960., valjda kad je stvar udesio za premijeru.

Iste godine uglazbio je Zajc dva djevojačka zbora za glumu „Veronika Desinićka" od Franje Žigrovića-Pretočkoga (op. 977. i 978.).

God. **1906.** skladao je Zajc djelo:

„John Bull"

glazbena gluma u tri čina. Talijanski tekst napisao E. Generi, preveo A. Mitrović (op. 997.). Lica: Dr. John Bull: Anton; James njegov pomoćnik: Grund; Pedrillo mladi seljak: Krampera; Barucco načelnik: Lesić; Marfiso bogati krčmar: Kirin; Ghita njegova kći: I. Polak; Cosimco stari neženja: Prejac; Tognetto seoski dečko: Haiman. Premijera bila je 22. IX. 1906. Opera izvodila se samo dvaput.

Sadržaj: „Neki dr. I. Bull dolazi u jedno selo u Kalabriji. Ljudi su ondje vrlo glupi, jer vjeruju da „čudotvorni doktori" mogu uskrisavati mrtve. Lijepu Ghitu hoće otac Marfiso, da uda za nedraga, a ona ljubi Pedrilla. Taj se pričinja da je mrtav. Dr. Bull, koji je već učinio neke čarolije, vodi seljake i njihovog načelnika u špilju, u kojoj će uskrisiti Pedrilla. Ovdje nadju nekakova pana, kojega čarolije Bulla probude te on svira frulu. Doskora opet zaspi, a kad ga Bull probudi skine pansko odijelo i pretvori se u Pedrilla. Sada Ghiti dopuste, da podje za Pedrilla".

„Uz slabi libreto ljupka instrumentacija Zajčeva pripomogla je uspjehu komada. Ima u III. slici Ghitina arija, u četvrtoj kratak kvintet, a u prvoj muški tropjev, koji podsjećaju na najbolje dane Zajčevog stvaranja. Još uvijek je sijedi maestro pun melodija i oduševljenja za glazbu. Sijedom apoštolu naše glazbe prikazuju se svačije simpatije i svagdje ga susreće zahvalnost za sve ono što nam je njegov genij dao". („Narodne Novine" 24. IX. 1906. br. 220.).

Iste godine napisao je Zajc još i operetu: **„Nihilistica"** u tri čina, libreto od Vilima Otta (op. 1000.). Lica su ova: kneginja Lilja Gončakovljeva: I. Polak; Prinz Maša: Krampera; Marlot, novinar: Grund; Winterstein, dopisnik Morgenblatta: Anton; Fifina: M. Freudenreich; Gould, miljunar iz Amerike: Prejac; Scherlok Holmes: Štefanac.

Premijera te operete bila je 12. XII. 1906.; u svemu je davana četiri puta. Sadržaj je ovaj:

„Prvi čin dogadja se u igračnici u Monte Carlu, a ostala dva u Parizu u palači kneginje Gončakovljeve. Knjeginja Gončakovljeva imade izvršiti osu tu „Saveza", te ubiti princa Mašu, koji dolazi u Monte Carlo i dobije na igri veliku svotu. Knjeginja ga hoće ubiti, ali joj Sherlok Holmes bodež istrgne iz ruke i tako spasi princa. Posve je razumljivo, da se iza toga knjeginja i princ zaljube. Prije nego princ odilazi u domovinu slave se zaruke.

U nekim prizorima izradjena je glazba melodramatski. U I. činu dolazi i ples.

Premijeru recensirale su „Narodne Novine" (1906. br. 287) ovako: „Zajc je bio loše sreće s libretom. U opereti nema radnje osim u prvom činu, nema jasno izraženih karaktera, nema zanimivih situacija, nema humora, nema duhovitih dosjetaka. Zato se moramo upravo diviti Zajcu, da je na takve riječi mogao napisati melodijoznu, lijepu i umiljatu glazbu s elegantnom instrumentacijom, čitav niz ugodnih, slatkih napjeva. No trud, što ga je skladatelj uložio u to djelo, nije se naplatio radi slabog libreta".

U razdoblju od god. 1900. do 1906. komponirao je Zajc i više manjih stvari. Neke sam već spomenuo, a ostale ovdje nabrajam.

Orkestralne skladbe: „Melodia religiosa" (op. 979.); „Melodia marinaresca" (op. 980.); „Melodia eroica" (op. 981.); „Srpska kraljevska koračnica" (op. 988.) i „Srpska vojnička koračnica" (op. 989.) Prva koračnica skladana je god. 1905., a druga 1906., pisane su za orkestar, a posebno i za klavir. Obe posvećene su kralju Petru I. Oslobodiocu.

Korske skladbe: Muški zborovi: „Mir" (op. 966.); „Slovencima" (op. 967.); „Zemlja naša" (op. 968.); „Za dom" (op. 972.); „Miruj srce" (op. 983.); „Bugarske pjesme" (op. 984.) te „Velika splitska kantata" (op. 932.).

F. Opere: „Seoski plemić", „Oče naš"; melodram: „Krasuljica" i oratorij: „Prvi grijeh" (1907.—1914.).

Dne 25.—27. IV. **1907.** slavila se sedamdeseta (zapravo 76.-godišnjica) godišnjica Zajčeva života i dovršenje njegova 1000. opusa. Kod te proslave sudjelovao je čitav muzikalni Zagreb, sa hrv. pjev. društvom „Kolo" na čelu.

O toj proslavi piše: „Pjevački Vjestnik" (1907. br. 5.).

„Ako su dani od 25—27. aprila bili doista pravi dani slave za našeg sijedog maestra, učinila je hrvatska javnost samo svoju dužnost, jer Zajčevo je ime nerazriješivo spojeno s hrvatskim narodom i to u dvojakom smjeru: i kao tvornog duha u carstvu glazbene umjetnosti i kao patriota u najeminentnijem smislu riječi, jer upravo njegove rodoljubne pjesme i davorije oplodile su i zanijetile su narodnu ideju".

Glavna svečanost bila je u hrv. kazalištu, gdje je prviput izveden svečarev oratorij u tri dijela: **„Prvi grijeh"** (op. 844.). Kao solisti sudjelovali su u tom oratoriju: Blaženka Krnic, operna pjevačica, bivša Zajčeva učenica (Eva); E. Cammarota, operni pjevač (Adam); Alois Stejskal, član dvorske opere u Beču (Lucifer); Mirko Kozjak, prof. Bogoljub Krnic te učenici Hrv. Glazb. Zavoda: Zoë Borelli, Jelka Pospišil i Viktor Benković. U zborovima sudjelovali su učenici i učenice Hrv. Glazb. Zavoda, akadem. pjev. društva „Krešimir" i „Mladost" te hrv. pjev. društvo „Kolo". Orkestar sastojao je od glazbenika 25. domobranske pukovnije, a izvedbom je ravnao Nikola pl. Faller, tadanji zborovodja „Kola".

O tom djelu spominjem ovo: God. 1895. priopćio je Silvije Kranjčević u „Viencu" svoju pjesmu u tri dijela: „Prvi grijeh". Zajc uzeo je to djelo kao libreto za oratorij Radio je na njem četiri godine te ga neprestano dotjeravao. Ta alegorija podala je Zajcu mnogo gradje za bujnu invenciju (čarobna slika Edena, gore, pustare, izlaz sunca, titanska prikaza duha tmine, groteskni demoni, svijetli genij, kerubini i serafini, a napokon i glas Božji). Tu je skladbu držao Zajc svojom najboljom. U „Hrv. Smotri" (1907. str. 569.) napisao je Josip Canić opširnu analizu tog djela, iz koje vadim ovo: Djelo počinje predigrom. Mirne harmonije drvenih nastroja praćene su pizzicatom I violine i flaute. Kad se zastor digne, čujemo recitativ Luciferov, što ga kontrapunktiraju violončelo i klarinet. Zajc je strogo pazio ne samo na sadržaj pjesme, već je nastojao, da karakterizira i pojedine riječi. (nevinost, „al jesam stvor, al ništa al Bog" — zadnju riječ prati orkestar snažnim akordom). Djelo je vrlo sjajno, instrumentirano. Glazbeni klimaks kod riječi: „I grana kad gori" upotrebljava skladatelj vrlo sretno Prije no zapjeva kor demona, originalno je prikazana njihova strka kromatikom flaute, oboe i klarineta. Ples demona risan je upravo majstorski. Vanredno je lijepa melodija, što je pjeva kor genija: „Vjeruj blago . . .", a pisana je troglasno za ženski zbor. Pjesma je to puna ideala, ljubavi slatkoće".

Motivi u drugom činu su još snažniji i originalniji. Predigra nam riše izlaz sunca. Adamov hvalospjev je jedna od najljepših arija. Viola pojačana klarinetama prati taj pjev u motusu contrariusu, dok figure ostalih gudala popunjavaju harmoniju. Zatim pjeva kor genija istu melodiju u troglasnom stavku uz pratnju, orgulja i harfe. Vrlo je kakrakteristična instrumentacija kod Luciferove pjesme: „Ta luda u Božjoj slavi pliva . . ." (niski položaj limenih nastroja, tromboni sa pizzicato u gudačkom orkestru). Kor keruba i serafa pjeva psalam u skroz crkvenom duhu uz pratnju orgulja. Mnogo nježnosti uliveno je u Adamove riječi: „Ah čujem, svud se slatke riječi liju . . .", neodoljiva je pjesma: „Na glave vaše

dobri Bog". Kolikom slatkoćom obavio je Zajc u dvopjevu Adama i Eve riječi: „A vječnost sva ko ovaj čas i cjelov čist ko ovaj put". Zajc je ironizirao Luciferove riječi: „Pa ti lutko, ženska, mala..." Upravo divna je molitva Adama i Eve: „O smiluj nam se...". Drugi čin svršava prokletstvom, što dolazi s neba. Grmljavina i vihor, prikazani su po orkestru majstorski, poznatom za te svrhe kromatikom.

Treći čin je najkraći, nalaze se u njem i nekoje skroz narodne melodije. U introdukciji opisuje se put Adama i Eve iz Edena u pustinju. Uzrujanost Evina i očajnost Adamova orkestralno je dobro orisana. Skroz je narodna pjesma, što je pjeva Adam: „Velik si znadem..." Najslabija je melodija što ju pjeva Lucifer, a onda svi: U zemlji Asira". Tim jače djeluje onda melodija svijetlog genija: „Ti bijedni stvore...". Iznemoglost tog stvora riše Zajc melodijom u niskoj položini Hes-klarineta uz mirne harmonije gudala. Evinu pjesmu: „O čuj mi plač...". Zajc je vrlo dobro kontrapunktirao dionicama u gudalima, a donekle upotpunio sa figurama flaute. Finale III. čina t. zv. prizor pobjede, svršava veliki ensemble pjesmom: „Na rad".

U kazalištu izvedeno je to djelo (dne 25., 26. i 27. IV. 1907.) u formi oratorija bez pozorišne scenerije. Na svečanoj predstavi dne 25. IV. deklamirala je glumica gdja Bogumila Vilhar prolog, što ga je spjevao Ferdo Žaver Miler. Iza toga slijedile su čestitke i predaja darova svečaru. Izvedba oratorija općenito je zadovoljila.[81]

Nakon predstave sastali se sudjelujući i članovi vanjskih deputacija na prijateljsku večer u maloj dvorani „Kola". Svečar bio je pozdravljen zanosnim govorima. Orkestar pako vojne muzike 16. pješ. pukovnije pod dirigiranjem svog kapelnika Andre Mitrovića izvodio je ove svečarove skladbe: 1. Jugoslavenska ouvertura, 2. ulomci iz opere „Zrinski", 3. „Večerna pjesma", 4. Balada iz opere „Zlatka", 5. Ouvertura iz opere „Lizinka" i dr.

Zagrebačka savezna pjev. društva priredila su nakon predstave „Prvog grijeha" dne 27. IV. u velikoj dvorani „Hrvatskog doma" svečani komers. Tom zgodom pjevane su svečareve skladbe, čitane stigle čestitke i održani razni govori.[82]

Hrv. Glazb. Zavod čestitao je svečaru već prigodom predstave dne 25. IV. i to ravnateljstvo, zatim učiteljski zbor i učenici te mu predali počasne darove (srebrnu lovor grančicu i srebrni lovor vijenac).[83] Zajc bio je i član društva „Braće Hrvatskog Zmaja" s predikatom Zmaj Trsatski. Povodom te proslave izabran je na glavnoj skupštini od 24. IV. „počasnim bratom". Dne 29. IV. priredilo mu je društvo svečanu akademiju i koncert, na kojem su izvodili najljepše svečareve skladbe.[84] I izvan Zagreba sjetila se razna društva svečareva jubileja. Tako je karlovačka „Zora" priredila 29. V. koncert, na kojem se izvodile samo svečarove skladbe, medju njima i kantata: „Pod prozorom". Sarajevsko muško pjev. društvo izvelo je na svom koncertu dne 22. I. 1907. svečarevu kantatu: „Bojna slava".

Hrv. pjev. društvo „Danica" u Vukovaru izvelo je na svom koncertu dne 5. I. 1908. ove svečareve sladbe: „Pod prozorom", „Slijepac Marko", „More" te „Ružica i slavulj". O toj proslavi donijeli su svi zagrebački dnevnici opširne izvještaje, a tako i jedini za tada hrv. glazbeni list „Sv. Cecilija" (god. 1907. str. 45.). Skladba „Prvi grijeh" kao alegorična opera u tri čina izvodila se ponovo u kazalištu dne 18., 20., 23., i 29. IX. 1912.

God. **1908.**, i ako je bio već u 77. godini svog života, Zajc je ipak dalje stvarao. Jedino njegova služba u Hrv. Glazb. Zavodu, mu je bila u tim godinama odviše naporna, pa je zamolio, da bude umirovljen. Zaključkom ravnateljstva od 21. II. 1908. on je umirovljen nakon 37. godišnje revnog, neumornog i vrlo uspješnog službovanja. Glede njegove mirovine pisao sam opširnije pod god. 1889. (dio 5 D). Na skupštini bolničke zadruge članova hrv. zemaljskog kazališta u Zagrebu dne 18. II. izabran je Zajc počasnim članom.

Ove godine svršio je Zajc novo djelo:

Seoski plemić,

[81] Hrv. pjev. društvo „Kolo" priredilo je za tu prigodu „Spomenspis", koji sadržaje: 1) Kratak životopis svečara; 2) prolog Ferde Ž. Milera i 3) čitav tekst oratorija. O samoj izvedbi gl. Ogrizović „Hrvatska opera" str. 35. i 61.; „Hrv. pozornica" od 15. IX. 1912. i „Narodne Novine" (1907. i 1912. br. 214.).

[82] Sve je točno opisano u „Pjevačkom Vjestniku" br. 5. iz god. 1907. pod naslovom: „Zajčeva slava".

[83] Ovi predmeti pohranjeni su u Zajčevoj sobi u zagrebačkom grad. muzeju pod br. 30., 31. Gl. dr. A. Goglia: „Hrv. Glazbeni Zavod" str. 95.

[84] Gl. Sjeni Zajčevoj str. 3. Izdanje „Braće Hrv. Zmaja".

pučka opera u tri čina. Riječi Stjepana Širole (op. 1043.) Lica: Zdenčaj, turopoljski komeš: Prejac, Jurko, njegov inoš: Grund, Hrvačić, kapetan turopoljske garde: Bojničić: Stančić, turopoljski plemić: Lesić, Mara, njegova žena: Reputin, Milka, njihova kći, Polak; Bebé: Groszova, Ivo, momak iz Kurilovca: Jastrzebski; Manda stara ciganica: Haimann.

Premijera bila je 3. X. 1908., a opera se izvedila u svemu pet puta. Sadržaj opere je ovaj:

Prvi čin odigrava se pred gradom Lukavcem početkom prošlog stoljeća. Seljaci i seljakinje zabavljaju se na sajmu. U to dodje komeš te saopćuje puku, da mu se vraćaju stare pravice. Usrijed zabave dotrči inoš Jurko s viješću, da će doskora Francuzi provaliti u Turopolje. Svi se spremaju na obranu rodjene grude. Komeš sa Milkom pjeva ljubavni duet, a kod toga zateče ih Ivo, koji takodjer ljubi Milku. Suparnici se posvadiše, a dolazak dobrovoljačke čete učini kraj svadji. Svi slave pjesmom kralja i domovinu.

U drugom činu slavi komeš u Parizu sa prijateljima svoj imeni dan. Tu je i njegova ljubovca Bebé, koju on uvjerava da je ljubi. Na nesreću dolaze u dvoranu Stančić i Milka i saopćuju mu, da Turopolju prijeti opasnost od Francuza. Milka je razočarana i nesretna, kad sazna, da joj je komeš nevjeran.

Treći čin dogadja se opet u Lukavcu. Novi komeš šalje četu na vježbu. Ciganka Manda savjetuje Milki, kako će opet predobiti Ivu. Turopoljci se vraćaju iza kako su odbili navalu Francuza. Nastaje neopisivo veselje, a komeš blagosivlje Ivu i Milku.

Referent „Narodnih Novina“ (1908. br. 229.) ističe, da je Zajc stvorio djelo muzikalne vrijednosti. Kao osobito uspjele točke navadja: duet Komeša i Milke, napitnicu Ive, te prekrasan kvintet i finale prvog čina. U drugom činu podao je Zajc svojoj glazbi nešto sentimentalnosti, koja se ističe u pjesmi „Bebé“ i njenom duetu sa komešom. Milkina pjesma u tom činu pravi je biser osobito što se orkestralne pratnje tiče.

U trećem činu nalazimo posve narodnu pjesmu Milke i duet njezin sa cigankom Mandom te napjev Ive. Osim ovih glavnih točaka obiluje opera uspjelim zborovima, koji su skladani u narodnom duhu. Zajc je morao nebrojeno puta doći pred zastor, da se zahvali za odobravanje općinstva.

U razdoblju od god. **1906. do 1910.** Zajc je skladao i više manjih stvari, koje ovdje nabrajam:

1. „Poputnica hrv. pjev. društva „Javor“ u Jastrebarskom“, muški zbor (op. 1001.); 2. „Zmajevka“, posvećena društvu „Braće Hrv. Zmaja u Zagrebu“, muški zbor; 3. „Novom proljeću“, na pjesmu S. Kranjčevića za troglasni ženski zbor uz pratnju klavira i harmonija (op. 1006.). Ta je skladba izvedena na javnoj učeničkoj produkciji Hrv. Glazb. Zavoda od 31. V. 1906. Notni materijal nalazi se u arkivu Hrv. Glazb. Zavoda; 4. „Zora“ idilična slika za muški zbor i orkestar (op. 1007.); 5. „Popijevka kukavice“, tropjev za ženski glas i klavir (op. 1013.); 6. „Pozdrav učenica“, troglasni ženski zbor i klavir (op. 1014.); 7. „Naše geslo“ himna za muški zbor (op. 1019.); 8. „Himna katolika Hrvata“, muški zbor u pučkom stilu i klavir (op. 1038.); 9. „Pjevajmo“, muški zbor (op. 1057.); 10. „Utjeha“; muški zbor (op. 1076.); 11. „Svečaru“ muški zbor na riječi oca Alfonsa Andrašeca (op. 1077.); 12. „Na Grobniku“ riječi od Preradovića, velika kantata za mješoviti zbor i orkestar (op. 1080.); 13. „Barcarola“, muški zbor muški zbor na riječi R. Jorgovanića (op. 1081.); 14. „Noturno“ muški zbor na riječi R. Katalinića-Jeretova (op. 1082.); 15. „Smilje i bosilje“, muški zbor (op. 1083.); 16. „Mladoj sanjarki“ lirički muški zbor (op. 1084.); 17. „Hrvatskim mornarima“, na riječi R. Katalinić-Jeretova; troglasni djevojački zbor s orkestrom ili klavirom (op. 1087.); 18. „Tužna ljubav“ (P. Preradović) muški zbor (op. 1088.); 19. „U oči blagdana“, četveroglasni ženski zbor s orkestrom (P. Preradović (op. 1094); 20. „I taj lahki povjetarac“, dvoglasni ženski zbor i klavir (op. 1096.); 21. „Moru“, muški zbor (op. 1097) i 22. „Rodoljubna pjesma“ (A. Šenoa, op. 1098.).

Osim toga skladao je Zajc u to vrijeme više pjesama za jedno grlo uz pratnju klavira, koje ću spomenuti kasnije.

(Nastavit će se).

Nešto o himnološkoj literaturi Lužičkih Srba.

Bjarnat Krawc-Schneider — Dresden (Drježdźany).

(Svršetak.)

Spomenut ću napokon još prave legende (pokěrluški). Legende kao da pjesnički ukrašuju život Spasiteljev i raznih svetaca. lako su razumljive, dražesne i dirljive. Pučka popijevka lužičkih Srba kao da je od tog blaga izabrala i sačuvalo upravo ono, što čovječje srce najviše dira. U legendama spominje se Bog, Spasitelj, majka Marija, sv. Petar (Pětr), Juda, sv. Juraj (Jurij), sv. Katarina (Katrna). Sadržaj nije strogo dogmatički, već je puk te pripovijesti po svoje slobodno pjesnički iskitio. U korizmi pjevaju u katoličkim krajevima te legende na trgu pod lipom. Katkada čine to i mladići. U uskrsnoj noći poslije polnoći idu mladići ili djevojke od kuće do kuće i pjevaju svakomu žitelju po jednu pjesmu. To traje često i do zore. Na Uskrs dodju svi pjevači ili pjevačice svečano ukrašeni u crkvu, otpjevaju ondje koju nabožnu popijevku i idu onda pjevajući po selu.

Legenda „Stworjenje člowjekow" opisuje epskom širinom u 7 kitica stvorenje prvih ljudi i njihov pad. Niti napjev, niti pjesma nije od velikog znamenovanja. Znatnija je legenda, u kojoj je opjevano, kako je Bog kaznio grešne žitelje Sodome i Gomorhe. Ta legenda ima naslov „Wutupjene město", a odnosi se i na kasnije razorenje Jerusolima:

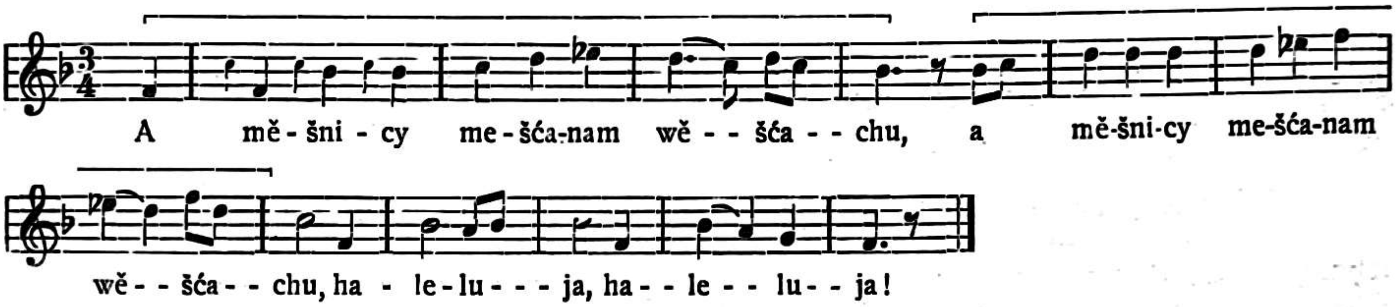

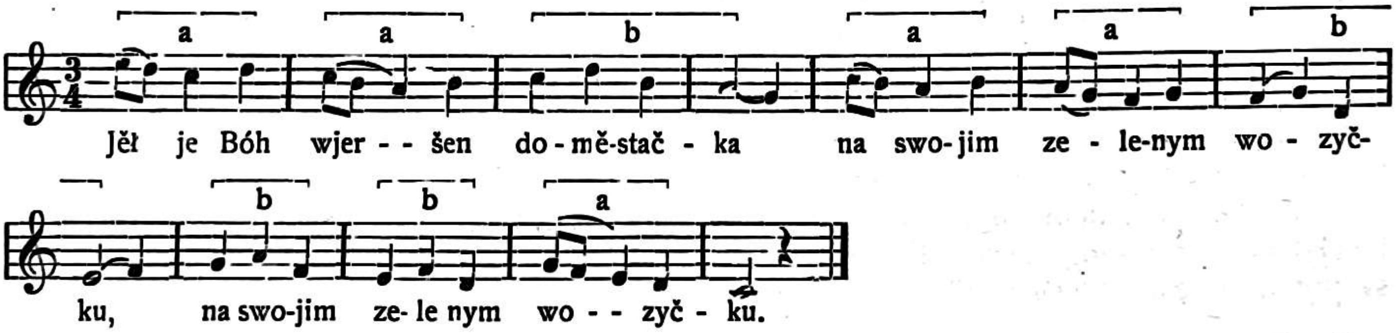

Do poł je městačka njepřišoł,
Hižo je na drozy pozastał.
Nichtón pak k njemu tam njepřińdźe,
Štož jeno měšnik (svećenik) wšón šědźiwy (sijedi).
„Čohodla płačeš, syno moj?"
„„Kakha ja plakaći njedyrbjal?
Wyše toh' městačka znamjo je:
Na jenej stronje je krwawy mječ,
Na druhej stronje je ćorny křiž!""
„Štoha tej znamjeni znamujetej?"
„„Hladatej na wójnu, na wulki mór (kuga),
Na wulki mór, a na wulki hłód.""

Nimo tam ćehnichu wojacy,
Z cuzeho kraja mi wojacy,
Z cuzeho kraja mi wojacy.
Ničo w tym městačka njeslysachu,
Štož starych ludźi tak wułki hołk (buka),
A malukich dźěći wulki křik.
„Hlejće wšak, Božo mój, hladajće —,
Kajke to tola raz městačko bě,
Nětk njej tu kamjeń na kamjenju."
„Chcemy-ha Boha nět prosyći —;
Zo by nas hnadnje wón zakitał
Před tajkim wulkim njezbožom!"

Zanimljiva je po tekstu i s glazbene strane takodjer legenda o Judinom izdajstvu (Judašowa přerada). Dok je Spasitelj hodao po zemlji, došao je k siromašnoj udovici, koja ga hoće da primi na stan, no ne može ga ničim podvoriti, jer nema kruha u kući. Za 30 srebrnjaka neka jedan od učenika donese kruha. Juda se prijavi, da će on donesti kruha. Otidje u židovsku ulicu po hljeb. Putem vidi židove, gdje kartaju. Oni ga nagovore, da i on počne s njima kartati i zakarta svih 30 srebrnjaka. On postane tužan, a oni mu savjetuju da im za tu svotu proda svoga učitelja. To je on i učinio. Dalje slijedi kako je u bibliji.

Legenda svršava ovako: Sve dalje je bježao Juda i došao je do jele: Oj jelo, mekano drvo, nećeš me moći nositi. I opet je trčao, dok nije došao do topole: Topolo, tvrdo drvo, ti ćeš me moći uzdržati. I visio je Juda na drvu topoli koja se trese (trepetlika, Zitterpappel) od straha pred sudnjim danom. Melodija te legende je teška i tužna u molu. Po istoj melodiji pjeva se i legenda o sv. Jurju u eolskom načinu:

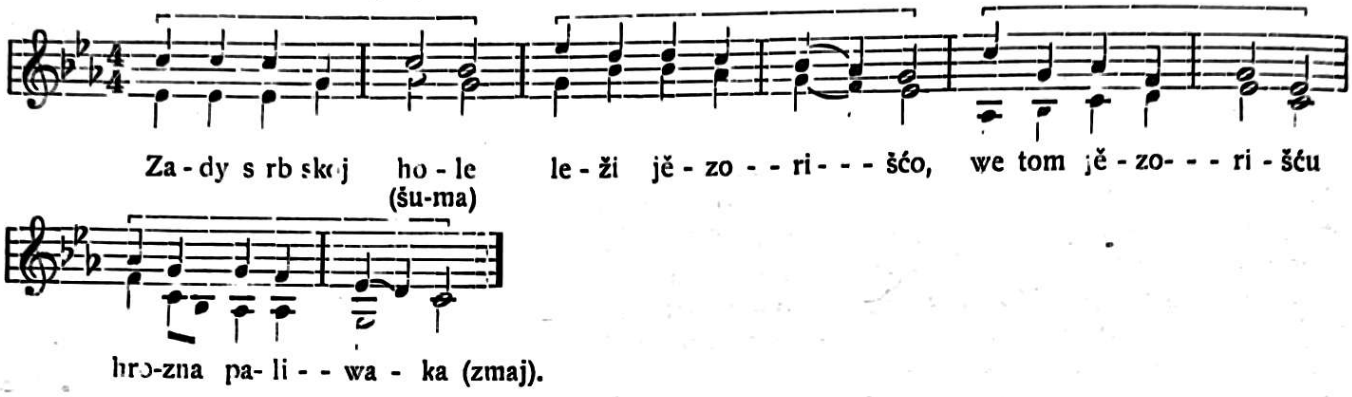

Evangelički župnik Handrij Zejleŕ spjevao je dvije vrlo lijepe legende, od kojih je prvu puk već prisvojio, kako je Marija prela da napravi košuljicu Isusu. Ako je to i svečana melodija, ipak je vrlo živahna, a osobito se dražesno izmjenjuje $^2/_4$ i $^3/_4$ takt.

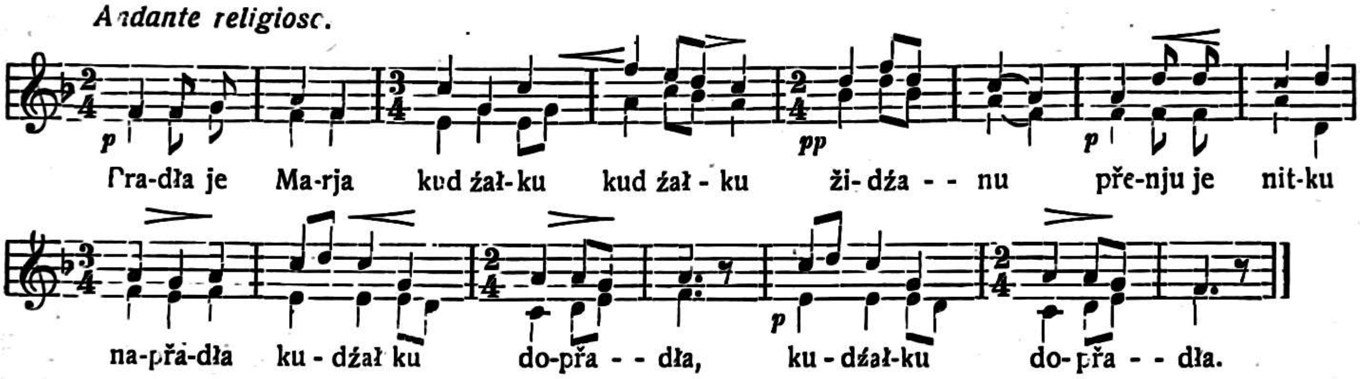

Druga Zejleřova legenda je: „S w j a t y J a n a j a n s k a m u š k a" (Sv. Ivan i krijesnica)", u kojoj je opjevano, kako je nastala krijesnica.

Starije od ovih dviju legenda su one o b i j e g u bl. Dj. M a r i j e (Marija na čěkańcy) i kako ona traži svoga sina. Melodija opsiže samo jednu kvintu i karakterizuje markantno svojim dizanjem i spuštanjem nemir bjegunaca:

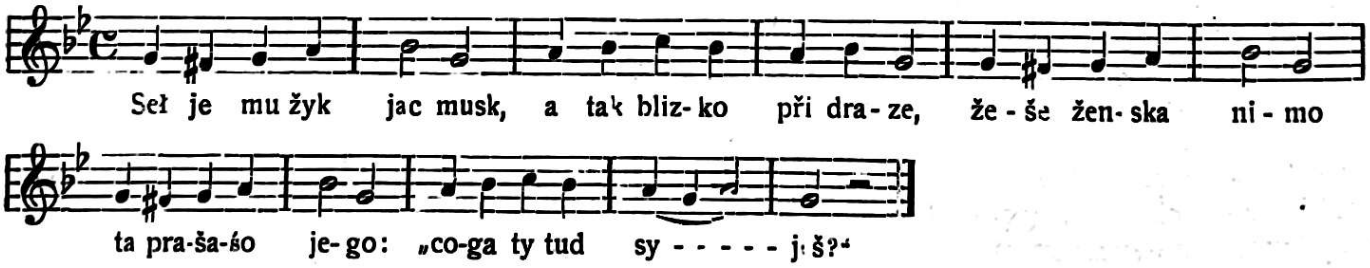

Legenda: „Jěł je Bóh wjeršeń do městačka.
Na swojim zelenym wozyčku".

ima tri dosta različite melodije iz Gornje Lužice, koje pokazuju neke sličnosti u motivima. Medju Nijemcima mnogo je proširena legenda o bl. Dj. Mariji i sv. Petru. Isto gradivo sadržaje mnogo opširnije i legenda lužičkih Srba, samo ima raznih finoća, kojih nema u njemačkoj legendi. Na bibliji osniva se i legenda o Mariji i Elisabeti. Ta legenda je u toliko zanimljiva, što se radnja dogadja u Róžantu (Rosental), dotično u samostanu Marijna hwězda, idući od mise i večernjice sastaju se na stazi na livadi. U drugoj legendi „w u m ó ž e n e p t a č k o" (izbavljena ptičica) rješava bl. Djevica ptičicu, koja je u bašti njoj u čast pjevala, od pandja škanjca. Biblijsko tlo napuštaju ostale legende, koje ću još spomenuti. Najljepša i najdublja je bez sumnje legenda: T r o m ł o d ź e n c y (Tri mladića) iz seoskog života:

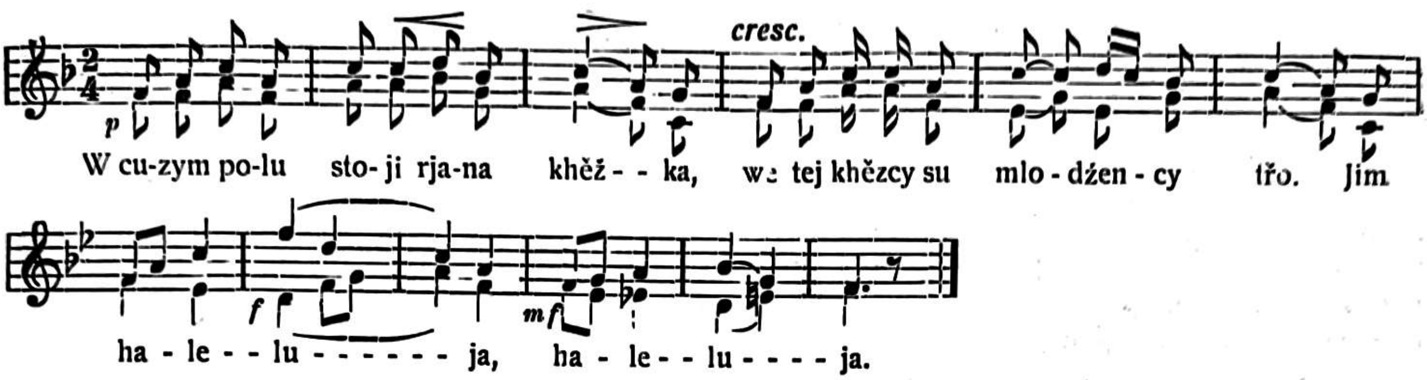

2. Kak so mjenuješ, młodźenco prěni? „Ja so mjenuju Bože słónčko". Jim haleluja, haleluja!
3. Z čim so khwališ, Bože słónčko? „Hdyž ja zeńdu, hórki, doly wobswěču. Jim haleluja, haleluja!
4. Kak so mjenuješ, młodźenco druhí? „Ja so mjenuju Boži měsačk". Jim haleluja, haleluja!
5. Z čim so khwal.š, měsačko Boži? Hdyž, ja zeńdu, hórki, dołу wobswěču". Jim haleluja, haleluja!
6. Kak so mjenuješ, mlodźenco třeći? Ja sɔ mjenuju Boži dešćik": Jim haleluja, haleluja!
7. Z čim so khwališ, dešćiko Boži? „Hdyž ja zeńdu, hórki, doły wobzelenju". Jim haleluja, haleluja!
8. Knjez tón khodźi po zahonje, wón so takle Bohu dźakuje: Jim haleluja, haleluja!
9. Zo ma huste snopy na zahonje kaž te hwězdy na njebjesach. Jim haleluja, haleluja!
10. Ječmjeń roscé, poskakuje, pšeńca kćěje, pozlětuje! Jim haleluja, haleluja!

Osim toga je medju pukom vrlo proširena popijevka Zhubjena njewěsta (nestala mladenka). Popijevka ima 120 verzova, melodija je strogo koralna i ako ima sve znakove, da je slavenska. Slična popijevka nalazi se u „Des Knaben Wunderhorn" I. str. 64. Lužička popijevka ovoj na više mjesta naliči, pa ima bez sumnje svoj izvor u njemačkoj.

Na završetku spomenut ću još dvije popijevke, koje i ako imadu čudnovati naslov, ipak su strogo religiozne. Prva je „wobwěsnjeny korčmar" (obješeni krčmar). Bl. Dj. Marija spašava pobožne hodočasnike od zločestog krčmara, koji bude radi svojih opačina kažnjen. Druga je popijevka: Aria, dźěći mordaŕka (čedomorka). Ova popijevka proširena je osobito u donjoj Lužici akoprem je ondje pjevaju u kraćem obliku, nego u gornjoj Lužici. Sam naslov nije jasan. Arija ide svako jutro na zdenac, voda tog zdenca ima moć, da onoga, koji se njom umije prije izlaza sunca uzdrži mladim i lijepim. Dodje onamo sijedi starac, koji je zamolio, da mu dade piti iz svog vrča. Arija ne će da njegovoj molbi udovolji, pod izlikom, da voda nije čista. Starac joj odvrati, da je voda čista, no ona je nečista djevojka. Ona traži dokaze za tu tvrdnju. Starac će joj pružiti dokaze, samo neka dodje u nedjelju u crkvu sa vijencem na glavi. Ona to učini. Kud je ona išla, sva je trava usahla, a njezin trag bio je krvav. Došavši u cintor opkolilo je ondje devetero sinčića s odrezanim glavama, koji joj prigovaraju: „Oj majko, draga majčice, ti ideš još uvijek sa vijencem? Nosiš vijenac, a služiš vraga. Devetero sinova si ubila i svim odrubila glave!" Ona moli oproštenje, djeca joj opraštaju, no Bog ne. Ulazi u crkvu, poškropi se blagoslovenom vodom i klekne pred žrtvenik. Kad se prekrstila, propala je u zemlju i nije bilo ništa od nje vidjeti osim njezine plave kose. Smoleŕ (I. str. 287.) zabilježio je ovu melodiju:

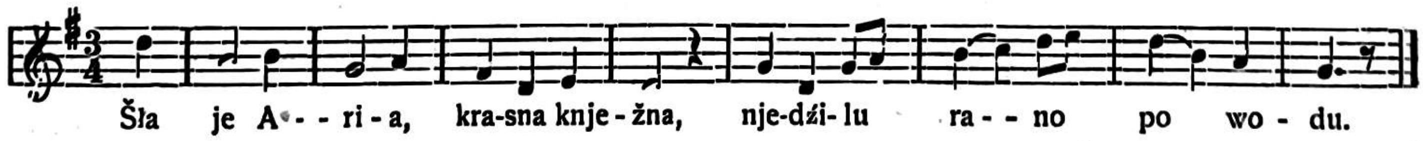

Time završujem ove crtice. Neka cijenjeni čitatelji „Sv. Cecilije" po njima zavire u dušu Lužičana, i time upoznaju udaljenu svoju braću. Možda će te crtice nešto doprinesti medjusobnom zbliženju na duševnom, kulturnom polju.

Pratnja korala nekada i danas.

Dr. Erhard Drinkwelder — Endje.

I ako liturgične knjige još danas sadržavaju samo jednostavni gregorijanski koral bez pratnje, ipak u praksi koral svagdje, gdje ga uopće pjevaju, prate bud na orguljama ili na harmoniju. Na pratnju se već tako priviklo slušateljstvo, da misli, da može biti korala bez pratnje – jedino u velikom tjednu ili kod zadušnica. Kako smo udaljeni od zaista umjetničkog razumijevanja korala, svjedoči to, da bi jedva tko bio zadovoljan, kad bi čuo na Uskrs koral bez pratnje na orguljama. Pače i u samostanima, u kojima se koral mnogo gaji, kao u onima beyronske benediktinske kongregacije, danas bi bilo čudnovato, kad na koji veliki blagdan ne bi bilo orguljanja, a kamo li ne u crkvama, gdje ima mnogo manje pomagala za njegovanje korala. A ipak piše Raymund Schlecht već g. 1871. u svojem djelu: „Geschichte der Kirchenmusik", str. 191.: „Na svaki način je ukusnije i dublje se dojimlje pravilno i pobožno koralno pjevanje, koje nije smetano pratnjom orgulja. Već se sama priroda korala protivi pratnji".

A dvije godine prije opaža profesor Schafhäutel: „Koral, musica plana, nije složen za harmonijsku pratnju i nije za nju podesan. U svojoj prvotnoj melizmatskoj formi koral nije stvoren za pratnju i samo pomanjkanje ukusa moglo je pokušati, da ga prati i još tomu u njegovoj prvotnoj formi".[1] Na žalost je gajenje korala u praksi pošlo drugim putom, nego su ga ti tankoćutni teoretičari odredili. Na mnogim se mjestima htjelo početi gajenjem korala bez kantora, no na orgulje nije se zaboravilo i ako one zapravo nemaju nikakve veze s koralom. A danas pitaju ozbiljni prijatelji koralnog pjevanja: zar smo zaista na pravom putu? Zar je gajenje korala u tom, da se jednostavno nasljeduju zborovi beyronskih benediktinaca, kako su ti zborovi uredjeni prije pedeset godina? Zar se ne bi morali zborovi, koji koral doista njeguju i koji ne pjevaju samo prigodice koji koralni umetak, doista preinačiti i uzdržavati potrebne brižno uvježbane soliste, da mogu izvoditi bogate melizmatične pjevove? Zar možemo u današnjim prilikama uopće govoriti o gajenju korala, koje bi zadovoljilo i znanstvenim zahtjevima.

Na ova pitanja može se odgovoriti s raznih stajališta. Ipak je vazda potrebno da se točno poznavaju povjesne zasade. U svojem vanredno pomnom i svestranom djelu sabrao je nedavno benediktinac iz opatije St. Ottilien dr. Leo Söhner povjesnu gradju, koja nas upoznaje sa prvim počecima koralne pratnje i pokazuje njezin razvitak sve do današnjeg doba[2]:

Prviput došle su orgulje u vezu s koralom ne kao instrumenat za pratnju pjevanja, već da nadomjeste pjevanje, koje je izostalo. Nema sumnje, da je tada već vrlo pao osjećaj za umjetničko izvodjenje korala, kad je bilo moguće da ga orgulje zamijene. Izmjenice su svirali jednoglasno na orguljama dio koralne melodije, a iza toga pjevali koral bez pratnje. Iz toga razvila se praksa alterniranja: orgulje su otpočele, pjevači su nastavili tako su na pr. Agnus Dei izvodili ovako: 1. Agnus na orguljama 2. Agnus zbor i 3. Agnus na orguljama. Dva rukopisa (Cod. 2° 153 u sveučilišnoj knjižnici u Münchenu iz god. 1522 i Cod. I. 586. u kr. knjižnici u Kopenhagenu iz god. 1554. su najstariji poznati svjedoci te prve veze korala i orgulja. To dokazuje, da se je u ono vrijeme kantor pomaknuo u pozadinu, dok je došao orguljaš do veće važnosti i znamenovanja.

U XVI. vijeku se jednoglasno sviranje koralne melodije sve više i više zamijenilo s time, da se mjesto njega izvodile kratke višeglas e medjuigre. O pratnji korala u današnjem smislu se još ne može govoriti. Ta počinje tekar kad se pojavio generalbas. U prvim koralnim knjigama ovog doba zabilježen je generalbas. Tekar Abbé Vogler (1749.—1814.) je zahtijevao, da se instrumentalna pratnja zabilježi četveroglasno. Načelo je bilo tečajem čitavog XVII. i XVIII. stoljeća da se prati u akordima. Taj način razvio se iz akordske pratnje crkvene popijevke prema svršetku XVII. vijeka.

Alterniranje nije time posve nestalo. I medju raznim koralnim pjevima svirali su na orguljama male preludije, fugete i versete.

U XVII. stoljeću su kod pratnje korala svakoj noti koralnog cantus firmus podložili akord. To su radili i u XVIII. stoljeću. Bas je morao kod toga često praviti skokove. Na

[1] „Der ächte gregorianische Choral" — München 1869., str. 70. i 144.

[2] Die Geschichte der Begleitung des gregorianischen Chorals in Deutschland, vornehmlich im 18. Jahrhundert 8° str. XVI. i 213. sa 21 str. notnih priloga. Augsburg 1931. — broširano 12, vezano 15 maraka.

njemu gradili su trozvuke, od kojih je najviši zvuk pripadao koralnoj melodiji. Rijetko naidjemo na kontrapunktično umijeće i imitaciju (tako na pr. u kodeksu knjižnice kora Gospine crkve u Münchenu). Ovdje se kuša spojiti staru kontrapunktiku sa novom praksom „continuo". Naidjemo i na to, da se pod dvije ili tri note stavi jedan jedini akord, očito zato, da se slabijim orguljašima olakoti sviranje na pedalu. Naprotiv u drugoj polovici XVIII. stoljeća nastoji se, da postane pratnja korala glađja, glazbeno lakša i elegantnija. U tu svrhu stavljali su dvije basovske note nasuprot jednoj koralnoj ili basovske note brzim pomacima medjusobno spojili, kako je to kušao već god. 1721. Ph. Arnold, profesor bogoslovlja u dominikanskom samostanu u Bambergu.

Malo po malo su sa pratnjom uništili melodijsku tonalitetu korala, a mjesto nje je zagospodovala harmonijska tonaliteta. Sa Mihaelom Haydnom (1737.—1806.) dolazi na površinu temeljna kadenca sa I. IV. i V. stupkom ljestvice. Bogata harmonika bečkih klasika uvukla se i u koralnu pratnju. Kod Abbéa Voglera pridružiše se tomu i romantički elementi, kojima bi se imao povećati zvukovni efekt. No teoretski zahtijeva on isključivo upotrebu ljestvičnih akorda i zabacuje svaku kromatičku alteraciju. K. Ett (1788.—1847.) pošao je još i dalje. On nije uzimao koralnu melodiju, kakvu je našao, već je melodiju svojevoljno i slobodno skraćivao. No dok je njegova pratnja još trijezna, pače suhoparna to je Joh. K. Aiblinger (1797.—1867). uvodio talijansku sladkoću u koralnu pratnju J. C. Mettenleiter (1812.—1858.) radio je naprotiv posvema u duhu Palestrinine renaissance te je upotrebljavao harmoniku crkvenih načina klasičke polifonije i u pratnji liturgičkih melodija. Kod njega se prviput ističe nova orientacija, koja je započela sa romantikom te je nazore o pratnji korala bitno promijenila. U vijeku racionalizma preziralo se sve što je minulo, a uzveličavalo se savremeno. Romantika je pako u svojem divljenju prošlosti bježala od modernih nastojanja te im zanijekala vrijednost. Na pratnju korala prije romantike utjecali su svi dogadjaji glazbene povijesti, dok je romantika gledala u koralu historičko umijeće, koje se ne smije prosudjivati po savremenoj muzici i koje se ne smije obradivati po savremenim glazbenim sredstvima. I. C. Mettenleiter je time, što se je udubio u djela Palestrine upoznao modalnu harmoniku starih majstora te se je time okoristio kod koralne pratnje. On je prenesao harmonije crkvenih načina vokalne polifonije na pratnju korala. Istodobno su u Francuskoj i Njemačkoj učenjaci počeli svoja historička istraživanja o gregorijanskom koralu. Na tim istraživanjima temelji se nov način pratnje korala. Akordički stavak se načelno napustio, koralni melos se uspostavio u svoj svojoj čistoći i ritmijskoj rasčlanbi te su ritmičke grupe time istaknute, što je jedan jedini akord stavljen za harmonijsku podlogu čitavim grupama nota, osobito grupama, koje sastoje iz dvije ili tri note. Giulio Bas u Italiji i dr. Petar Wagner u Freiburgu (Švica) su prvi prihvatili taj način pratnje, što su ga kasnije Max Springer, Fr. Ks. Matthias i o. Mihael Horn i drugi dalje izgradjivali. Nastojanja slobodne harmonike u koralnoj pratnji, što ju je najprije kušao Abbé Vogler, a kasnije poprimio ponovo Petar Griesbacher, ostala su osamljena.

Poslije razlaganja o. Leona Söhnera možemo da upitamo: da li je to konačni i zadnji način koralne pratnje? Ili ne očituje li i današnji način pratnje protuslovje u sebi i ne će li prije ili poslije nestati. Očito je, da razni stihovi koralnih melodija u današnjim pratnjama nisu dovoljno istaknuti. Pratnja silabičkih napjeva trebala bi biti složena na poseban način, a pratnja neumatskih i melizmatskih melodija opet na svoj način.

Kao temeljnu zasadu možemo postaviti: čim je bogatija melodija tim jednostavnija neka bude pratnja. Melodija kao što se je to uobičajilo neka se svira na orguljama samo kad puk pjeva koral i kod posve jednostavnog koralnog pjevanja. Istina je, da su teoretičari XVIII. stoljeća Fr. A. Maichelbeck, o. M. Vogt J. J. Hahn i Adlung uvijek opet zahtijevali: da bi koralnu melodiju morala svirati najviša tipka (clavis) „diskantusa" (= višeglasja) i da se desnom rukom i vanjskoj i najvišoj dionici ima hvatati koralna melodija. No taj zahtjev stavljen je samo zato, jer je u to vrijeme posvema nestalo razumijevanja za razne stilske načine korala i radi toga što u crkvama nije bilo više izobraženih solista, koji bi umjeli pjevati koral. Danas su prevladali drugi nazori, pa stavljamo i druge zahtjeve glede gajenja korala i koralne pratnje. Nužno je, da se i kod koralne pratnje uvažava trovrsni stil napjeva. Tako se pratnja koralnog Creda ne će mnogo razlikovati od pratnje crkvene popijevke. Oni bogati melizmi, kakove nalazimo u gradualijama i u jubilusima versa alleluiaticusa, bili bi takovom pratnjom uništeni. Kod njih može se upotrebiti vrlo nježna i tiha pratnja, tako da se istakne njihova čudesna otmjenost i nježnost. Pratnja drugih koralnih pjevova na pr.

Introitusa, neka ide srednjim putom izmedju pratne jednostavne pučke popijevke i harmonijskog isticanja koralnih melizama.

Još bi bilo jedno važno estetsko pitanje, da li se imaju pojedini koralni napjevi predigrama i medjuigrama spajati ili će oni bez toga čišće i originalnije djelovati. Ako se vježbom uvjerimo o posljednjem, onda nismo više daleko od toga, da će se solistični koralni pjevovi opet izvoditi bez pratnje, dašto jedino onda, kad će crkve imati opet dobro izobražene i uvježbane koralne soliste.

Glasbena razstava v Ljubljani.

Dr. Josip Mantuani — Ljubljana.

V dneh od 14.—31. maja smo imeli v Ljubljani razstavo, ki naj vsaj nekoliko pojasní razvoj glasbene umetnosti med Slovenci. Proslava šestdesetletnega obstoja društva „Glasbena Matica" je to priredítev zahtevala. V prvi vrsti zato, da postanejo vpliv in uspehi tega kulturnega zavoda jasni tudi takim slojem, ki nimajo niti časa niti prilike podrobno razmišljati o kulturnih zadevah. To mislim, da je dosegla. Pa tudi za kroge inteligentov naj bi podala ta izložba nekaj podrobnosti, ki bi mogle izpopolniti celotno sliko razvoja na tem ali onem mestu. In tudi v moderno-narodnem smislu je bilo treba pokazati pomen dela naše Glasbene Matice in povedati, kako se je dvignil in osamosvojil po njenem prizadevanju narodni, posebej slovenski značaj naše glasbe in kako se je iznebil spon in predsodkov iz prejšnjih dob. Skratka: hoteli smo po možnosti razgrniti dosegljiva dokazila za dejstvo, da naša glasbena kultura ni od včeraj, ali celo šele od danes, temveč da klije, raste, cvete in zorí že dolga stoletja.

Na našem ozemlju je bila glasba domá in bistven del človeške kulture že v prazgodovinski dobi. To seve ni bila slovenska glasba, pač pa je pripravljala nadaljni razvoj. Prihodnje dobe so to prvo osnovo nadaljevale in izpopolnjevale, dasi je bila že prva glasba, o kateri imamo razumljive podatke, na neki višini, kakor nas učí prizor na bronasti bečvi (situli), izkopani na Vačah. Muziciranje, ki nam ga predstavlja ta prizor, ni bilo slovensko; najbrž se niti ni vršilo pri nas. Gotovo pa je, da so imeli prednamci na Vačah v prazgodovinski dobi polno razumevanje za to glasbo; razlog: teritorialno enaka ali vsaj ne bistveno različna kultura. V srednjeveških navodilih so zapisavali avtorji: „et sic de ceteris" (= tako postopaj tudi z ostalimi slučaji). To smemo reči tudi mi: ne samo v prazgodovini, ampak tudi v poznejših dobah so postopali slično ali celo enako. Ni ga naroda na svetu, ki bi bil kulturo kake dobe ustvaril sam iz sebe, ampak vsak se je opiral na predhodnike in sodobnike, to pa čim dalje, tem bolj. To je jasno, kot beli dan. S tem je pa tudi že ugotovljeno, da imajo na kulturi izvestne dobe vsi krogi, vsi rodovi in vse narodnosti svoj delež. Na našem ozemlju n. pr. so se uveljavljali v rimski dobi poleg latinskega življa tudi ilirsko-keltski, orientalski, pozneje tudi germanski in **s l o v a n s k i** živelj. To dejstvo ima posebno važnost v srednjem veku. Res je, da je bil germanski živelj kulturen — a „svojo" **k u l t u r o**, posebno duševno, je dobil od staroklasičnih narodov. Iz istega vira so črpali tudi Slovani, posebno tista panoga, ki je prodrla najdalj na zapadne točke: in to so **S l o v e n c i**. Samo da je treba naziranje o prihodu našega rodu nekoliko preurediti: ni samo to na svetu, kar nahajamo zabeleženo v spisih, ampak še dokaj več drugih dejstev, o katerih spisi molče. Dokler se je vršilo doseljevanje tiho, brez nasilja in orožja, se nihče ni zmenil za novodošlece. Ko je slovenski živelj obrnil pozornost na se, je bil — kolikor toliko — že ukoreninjen na tem ozemlju. Pri razvoju nadaljne kulture je bil naš rod udeležen-sorazmerno — prav tako, kakor drugi narodi in je **d a j a l** od svoje narodne glasbe istotako, kakor je **p r e j e m a l** od tujenarodnih svojstev marsikaj, kar je izrabil v svoji umetnosti. Na ta način je prihajalo čim dalje tem več narodnega svojstva v našo glasbo. Moka je pač važen činitelj v kulinaričnem področju; a obliko, okus, tečnost in slastnost ji da šele kuharsko postopanje in primesi, torej umetna stran. Tako tudi slično v duševni kulturi.

Zato je bilo velikega pomena, da smo imeli že najkasneje v 13. stoletju **u č i t e l j e**, ki so negovali razen čitanja, pisanja in računstva vedno tudi **g l a s b o**. Mnogo teh mož je prišlo iz slovenskega ljudstva, mnogo tudi iz drugorodnih družin, naseljenih med Slovenci. Vsi so pa delali kulturno med našimi predhodniki, to pa tem bolj, ker narodnostnega problema v modernem smislu niso poznali.

Semkaj sodijo tudi vsi **o b r t n i k i** in **d i l e t a n t i**, ki so izdelovali glasbila: prvi po priučenih pravilih, drugi na podstavu opazovanj in lastnih poizkusov.

Ves ta kompleks temeljnih in ž njimi zvezanih vprašanj je tvoril osnovno idejo naše razstave. Zamišljena je bila dokaj obsežneje, kakor se je dala izvesti. Zahtevala bi bila še tri petine prostora več, kakor ga je bilo na razpolago in 60% več predhodnega zanimanja. Da smo imeli pravodobno, t. j. najmanj šest tednov pred otvoritvijo na razpolago vse dosegljivo gradivo, bilo bi mogoče prikazati razvoj naše glasbe in porast narodnostne potence dokaj manj vrzelasto, torej jasneje. Morali smo pa radi prepičlega prostora odložiti od gradiva, ki je že itak nepopolno, vsaj tretjino in smo morali prvotno zamišljeno razpodelitev ponovno izpremeniti. Kajti od gradiva je dospelo največ v zadnjih dneh pred otvoritvijo. Umevno je to stališče posestnikov; vsak je čakal, da odda svoje stvari čim kesneje, ker se je bal, da bi se ne „valjalo" po kakih zatohlih prostorih; da je s to previdnostjo delal neprilike, seveda ni pomislil nihče.

Pomanjkanje gradiva, posebno iz starejših dob, je skusil razstavni odbor nadomestiti vnekoliko s preglednimi tabelami. — Precej dobro je bila zastopana likovna umetnost, vkolikor je v zvezi z glasbo; mnogo starejšega gradiva pa niti zaprositi nismo mogli, ker bi bilo prevažanje skoraj nemogoče v teh naših odnošajih. Dolga vrsta portrêtov je tvorila lep pas, ki je vseboval risbe prof. S. Šantla: 132 podob, vse v isti veličini; med temi redkosti prve vrste.

Vsa razstava je bila uravnana strogo kronološko; s tem je bil dosežen dvojni smoter: 1. razvrstitev po času, brez katere zgodovinske prireditve niso mogoče, in 2. v teh razdobjih menjajoči se slogi, ki imajo prav v slovenski glasbi mnogo tipike, katera se ne sklada vedno s slogi velike evropske umetnosti. Splošna ureditev je bila ta.

A. Prazgodovina. Primer: Situla (bečva) z Vač.

B Rimska doba (po Kristu). Primer: Poročila Sidonia Apollinara ok. 460 in Priska (447).

C. Srednji vek. Primeri: Ermenricus iz 9. stoletja (Sclavus saltans); — basen „Gallus, et vulpes“ omenja „turben vandalicum“ = slovenski vrtuljak); — Urh Liechtensteinski ok. 1200—1274 (spesnil na slovensk napev nemško besedilo na prošnjo neke dame); — Mali Lucidarius omenja med 1291—1299 „visoki ples“ ob zvokih dudi; — Tirolec Oswald v. Wolkenstein, 1367—1445, vpleta v svoje nemške stihe slovenske reke in besede; — Carmina Burana omenjajo vagante, med njimi izrečno Čehe, Nemce, Jugoslovane in Romane.

D. Večglasje in polifonija (ok. 1450—1600) in doba homofonije ter dunajske klasicitete (1600—1750). Ta razdobja so orisana s tem, da smo navedli 60 imen snujočih in izvajajočih umetnikov, ki smo jih zaznali iz slovstva ali pa arhivalnih beležk, to pa z letnicami, vkolikor so te znane. — Med temi Sladkonja (1456—1522), Prassberg (15.—16. stol.), Janez iz Velike Lese (1463—1492). Legat (1541—1549), Rumpler (1576—1584), Gallus (1550—1591), Arnold iz Brucka (1480—1545), Trubar Primož (1508—1586), Lakner (1602—1607), Plavec (Plautzius 1618—1626), Posch (1621—1623), Dolar (1650—1665), Kostelec (1620—1688) poleg 47 drugih.

Iz dobe homofonije: Wettein (1645—1711), Mugerle I. A. (1658—1711), Höffer (1667—1718), Steržinar (1676—1741), Omersa (1679—1742) Polec (1685, po l. 1716), Landgraff (1683—1744), Lavrenčič (1703—1758); iz dobe klasicitete: Garzarolli (1732—1759), Grahovar (1709—1774), Knafel (ok. 1792), Linhart (1759—1796), Zupan Jak. Franc (1734—1810), Redeskini (1740—1814), Zois (1747—1819), Vodnik Val. (1758—1819), Müller (Vipavec, 1774—1839), Gallenberg V. R. (1783—1839), Pollini (Ljubljančan 1763—1846), Dolinar Luka (1794—1863), Traven (1781—1847), Rihar (1796—1863), Potočnik (1799—1872), Dainko (1787—1873), Mašek Gašp. (1794—1873), Cvek Leop. (1814—1898), Levičnik (1826—1909) in še mnogo drugih.

To gradivo je bilo razvrščeno na desetih velikih tablah, tako, da je im l vsak posetnik zložen — četudi ne ravno do pičice točen — pregled našega glasbenega razvoja v naznačenih dobah.

Nadaljevanje tega pregleda je nudilo mnogo podrobnosti, ki so dokazale, kako globoko so segale korenine naše glasbene kulture, posebno v 16. in 17. stoletju. To je bilo v prvi vrsti šolstvo. Od l. 1224 dalje zasledujemo — žal da ne vsepovsodi — učitelje. Ti so bili vedno tudi glasbeniki, ki so poučevali mladež v glasbi in vodili petje v cerkvi — pa tudi izven cerkve. Arhivalno je moč dokazati l. 1224 učitelja Karla, a 1229 Urha, oba v Mariboru. L. 1228 se omenjajo domači dijaki v Ljubljani, a 1261 učitelj. — V Ribnici je bila šola nedvomno vsaj že v 14. stoletju; to pa izvemo šele iz spisov B. Zinka, ki je l. 1407 posečal tamošnjo šolo in iz nje prestopil neposredno na univerzo. Celo male vasi, kakor je bilo l. 1504 marje pod Ljubljano, so imele šolo. — Nastenski tabli 11 in 12 sta podajali splošni pregled o porazdelitvi šol po slovenski zemlji. Popoln ta pregled seveda ni, ker arhivalnih virov ni, bodi, da so uničeni, bodi, da še niso izsledeni.

Za Ljubljano, starodavno središče slovenstva, mesto, ki je bilo merodajno daleč naokoli v kulturnih zadevah, so bili učitelji številnejši, kakor po drugih mestih, trgih in vaseh. Vkolikor jih je bilo arhivalno dognati, so bili navedeni na treh nastenskih tablah; to pa na dveh (tab. 13 in 14) domačini, a na eni (tab. 15) tujerodni. Kajti za dobe protestantizma je bilo število drugorodnih, v prvi vrsti nemških učiteljev zelo znatno. Domačinov je bilo — od l. 1543 do 1810 — zabeleženih 22, a drugorodnih od 1569—1800 celo 23, ki so se ukvarjali tudi z glasbo. A pouk v glasbi je bil končno vendarle v prid našemu rodu, je omogočal nadaljni razvoj in tudi uvedbo narodnih svojstev; dokaz za to resnico nam je naš rojak Jakob Gallus, ki nudi v svojih kompozicijah toliko narodnih posameznosti, da ga velika učenost ne ve pravilno uvrstiti med njegove sodobnike. Tudi Adam Bohorič je izjema med svojimi rojaki: bil je prvi smotreni nabiratelj muzikalij in poudarja, da ima poleg latinskih, nemških in italijanskih kompozicij tudi slovenske.

Razen učiteljstvu smo posvečali vso pozornost tudi domačemu glasbilarstvu. Na dveh nastenskih tablah (16 in 17) smo zabeležili za dobo od 1598 do danes 57 glasbilarjev, večinoma orglarjev, razen teh pa tudi 11 violinarjev in 2 klavirarja. V tem pogledu je še mnogo nejasnosti in bodo naknadne študije pojasnile še marsikaj. Med orglarji se smemo ponašati z možni, kakor Fr. Ks. Križman, Fr. Goršič, Ivan Milavec, Jos. Brandl in Fr. Jenko; med violinarji so nam najbližji naši moderni: M. Mušič, Avg. Ivančič in K. Sancin, a od klavirarjev A. Bitenc in R. Warbinek.

Relativno najpopolnejši seznam je vrsta zvonarjev, umetniških obrtnikov, ki so ulivali zvonove za naše dežele. Niso vsi domačini; a tudi med takimi, ki so bili rojeni v naših deželah, je precej drugorodnih mojstrov. Vendar se ne da ugotoviti pri vsakem stalno bivališče, ker so stari zvonarji ulivali zvonove pogosto na mestu, kjer so dobili naročilo. Potreba za zvonove je bila med Slovani sploh od nekdaj živa, posebno pa med slovenskim življem. Prav ta rod je rabil že zgodaj zvonove tudi muzikalično. Lepo zvonjenje v taktu, uvajanje zvonovskih glasov drugega za drugim, razlike v zvonjenju k službi božji in ob pogrebih ter-last, not least — posebno na Gorenjskem še ohranjeno in do skrajnosti umetno potencirano — pritrkavanje: vse to potrjuje slovensko narodno muzikalnost. To je narodna glasba v pravem pomenu besede, ker naši mladeniči še neprestano sami izumevajo razne tonovske in ritmične kombinacije. Nastenski tabli (18 in 19) sta vsebovali seznam dočljivih zvonarjev, to pa od l. 1300 do danes v lepem številu: 69 mojstrov. Prvi ljubljanski zvonar, Georgius de Laibaco, je dokazan l. 1467; v Ljubljani je domovalo in vršilo svojo umetno obrt 26 zvonolivarjev, nekateri blizu po pol stoletja.

Med temi preglednimi tablami so bile dekorativno obešene slike, risbe in lesorezi iz dobe od 17. stoletja pa do otvoritve razstave. Večjidel so bili portrêti ali pa glasbeni prizori.

Pod slikami je bilo pobešenih na stenah 132 zaslužnih slovenskih skladateljev, ki jih je risal — vse v isti velièini — prof. Saša Šantel. Vsak portrêt je bil označen z imenom skladatelja.

Pod temi portrêti, urejenimi v abecednem redu, je bilo nameščenih — deloma ob steni, deloma v prostoru dvorane — 23 miz in 5 vitrin, kjer so bile na ogled kompozicije in tudi nekaj spominov na komponiste ter glasbila

Najprej narodna glasba: domača glasbila ali pa tudi umetna, ki so ponarodela, narodne pesni v tiskanih izdajah ali v rokopisih raznih nabirateljev. — Dalje narodne pesmi v prireditvah in harmonizirane, ali pa uporabljene pri modernejših skladbah, posebno za klavir. Za temi je bil „portativ" (prenosljive orglice) iz konca 17., ali začetka 18. stoletja. Dalje delovanje „Glasbene Matice" in njenih samostojnih odrastkov.

V vitrini (št. 8) so bila razstavljena glasbena dela, oz. spomini na dva najslavnejša rojaka, na prva dokazana zastopnika umetne glasbe: Jurija pl. Sladkonjo (1456—1522) in Jakoba Gallusa (1550—1591). Tu so bili njuni sodobni portrêti, lastnoročno pismo Sladkonjevo (v fotogr. snimku) in izvirne izdaje Gallusovih kompozicij, fotogr. snimki edinstvenega izvoda, ki ga hrani Bibliothèque nationale v Parizu in končno nova izdaja njegovega „Opus musicum" v partituri.

Nastopna miza (št. 9) je bila obložena s prvimi domačimi kompozicijami, nastalimi pred l. 1840, ki tvorijo naraven prehod od prostonarodne glasbe v umetno. Mize (št. 10—12) so imele skladbe iz čitalniške dobe do ustanovitve Glasbene Matice, torej do l. 1872. — Na mizi št. 12 smo razstavili tudi vse izdaje Glasbene Matice. Miza št. 13 je nudila pregled teoretičnega slovstva časopisov, pevskih šol in slična objavljenja. — Na mizi št. 14 je razstavila domača tvrdka Cemažar in drug jako poučno in nazorno tehnični postopek pri tiskanju in pretiskavanju not.

Na mizah št 18 in 19 so bile razvrščene — v izberi seveda — kompozicije mož, ki so skladali že v dobi, ko se je ustanovila Glasbena Matica ali neposredno potem; na mizah št. 15 in 16 so bile razgrnjene kompozicije skladateljev iz dobe po ustanovitvi Glasbene Matice, in ta vrsta se je nadaljevala na mizah št. 20 do 23. Portrêti skladateljev so bili pridejani izdajam njihovih glasbotvorov. Pa ne samo izdaje, ampak tudi rokopise je videl posetnik, tako, da je imel kolikor toliko utis od komponista, vkolikor je to mogoče brez osebnih stikov. Posebnost je bila miza št. 17: tam so bile zbrane karikature, ki so jim predmet naši slovenski glasbeniki. Razen karikatur je bilo videti tudi drugih umotvorov likovne umetnosti, posebno osnutkov za naslovne liste muzikalij.

Razvrstitev je bila torej urejena kronološko in zaeno tudi strogo muzikalno-razvojno. Pokazali smo namreč tudi slogovni razvoj našega slovenskega speva, ki je kazal prej mnogo več svojstvenosti, nego danes, ko se vedno bolj oklepa svetovno-zapadne izenačenosti.

Nekatere posameznosti smo pač odločneje poudarili, posebno redkosti. Vitrina št. 24 je vsebovala največ tovrstnih stvari, n. pr. antifonar 13. stoletja z nevmami; gradualnik 16. stoletja s koralnimi notami rimskega tipa; korno knjigo iz konca 16. stoletja s polifonimi kompozicijami v menzuralni pisavi; korno knjigo iz l. 1606 z litanijami v menzuralni pisavi; zbornik cerkvenih spevov s koralnimi (gotskimi) notami, pisano ok. 1628; Trubar, Tri duhovske peijsni, 1575, fotogr. snimek po unikatu Narodne knjižnice na Dunaju; Trubar, Ta celi catechismus s pesmarico, prvo tiskano zbirko slovenskih cerkvenih pesmi, izdaja iz l. 1584; Plavec (Plautzius) Gabr., Flosculus vernalis (cerkveni latinski spevi), fotostatični snimek po unikatu v Uppsali, iz l. 1621; Steržinar Ahacij, Catholish kershanskiga vuka pejssme, 1729; Castelez Matija, Bratovske buquice s. Roshenkranza, 1678; Laurenčič, Missionske pejssme, 1752; Redeskini M., Osem inu shestdeset svetteh pesm, 1775; Fr. Quirin Kuntara, Cerkveni spevi z orglami iz l. 1779, rokopis; Stuhec Jos, Zbirka napevov iz l. 1820, rokopis; Zupan Jakob Fran (komponist opere Belin), Te Deum za zbor in glasbila, rokopis iz konca 18. stoletja; Cithara octochorda, hrvatska cerkv. pesmarica, ki ima tudi slovensko pesem: „Jager na lovu shraja", z l. 1757. Fr. Mansuet, Cantus choralis, teorija greg. korala, rokopis ok. 1830; Majar Matija, Cerkvena pesmarica, tiskana 1846; Pasionska procesija škofjeloška, izvirni rokopis iz l. 1721, last kapucinskega arhiva v Škofji Loki; cerkvene večernice na koralnih notah (iz 18. in 19. stoletja), last uršulinskega samostana v Ljubljani. Na platnicah so nalepljeni posamezni listi Frescobaldijevih skladb za orgle; te so igrale nune še v 18. stoletju. Razen teh še nekaj lokalno zanimivih muzikalij. V vitrini (št. 25) je bilo razstavljenih več glasbotvorov, posebno rokopisov in spominov odličnih slovenskih skladateljev; tako je bil zastopan Fran Gerbič (lovska sinfonija, valček in libretti za operi „Nabor" in „Kres"); Ipavic Benjamin (serenada, koncertna kadrilja, Kdo je mar? Na Prešernovem domu in več slov. pesmi ter librettov in gledaliških listov); Ipavic Gustav (partiture: „Naša zvezda", „Slovó od doma", „Molitev"); Ipavic Josip („Možiček"); Parma V. („Stara pesem", „Ksenija", „Intermezzo", „Zlatorog", in več librettov); Savin, R. („Matija Gubec"); od navedenih skladateljev so bili v tej vitrini tudi portreti, trakovi, taktirke in podobni spomini delovanja.

Na mizi (št. 26) je razstavila dunajska tvrdka Waldheim-Eberle tehnično postopanje pri pretiskavanju not in tiskanju naslovnih strani na 3—4 barve. Ta tvrdka je tiskala mnogo izdaj Glasbene Matice.

Vitrina (št. 27) je bila orisna ilustracija našega glasbilarstva in glasbil tujih proizvodov, ki so jih rabili pri nas. Tako: pochette (žepna violinica) iz Lyona, delana 1679; viola d' amour, nemško delo, ok. 1700; violine: L. Gabriel v Idriji, 1777; Matej Lukežič v Idriji, 1809; B. Rihar (ok. 1800) v Polhovem gradcu; A. Rihar, (ok. 1850) v Polhovem gradcu; viola: Ant. Pelizon, 1848 v Gorici; lirska kithara (ok. 1800), delo samouka; globoka ustnična flavta iz slonovine, (ok. 1720); zvokovnica (štimenca) iz žgane gline, 17. stoletja. — Moderna glasbila so razstavili: I. K. Sancin (violine), kopije po staroital. delih iz l. 1610 in 1736, Avg. Ivančič (violo), Mih. Mušič (violine, violo, kitaro in citre, poslednje delane v goslarskem oddelku tehniške srednje šole pod njegovim vodstvom; dalje tudi violino, ki je v delu: zgornji in spodnji pokrov ter vrat). Od narodnih glasbil so bile v tej vitrini: 4 dvojnice ali diple, 1 piščal ali stramčica in 4 orglice ali piskulice; tudi dvojica starejših harmonik, delo Ivana Kuclerja (1880).

Vitrina (št. 28) je bila namenjena možu, ki je posvetil svoje življenje šoli Glasbene Matice in jo končno privedel na dosegljivi višek, da smo dobili konservatorij: Mateju Hubadu. Mož v svoji

skromnosti ni dal vsega na razpolago. Razstavili pa smo njegove trofeje: srebrne vence, liro, palmovo vejo, velik pokal — vse iz srebra, taktirko s srebrom okovano in pestre trakove od vencev. — V spodnji polici pa je bila njegova „nota premičnica“ in nje uporaba na sistemu in v akordih, kjer označujejo njeno funkcijo razne barve, dalje njeno rabo pri pouku za slepce in celo v otroškem zabavišču.

Vso razstavo je zaključevala zbirka pevskega zbora Glasbene Matice, korporacije torej, s katero je živela, se jačila in dvigala Glasbena Matica in je bila glasbenokulturno orodje v rokah Mateja Hubada in drugih dirigentov. Tam je bilo videti poslopja (v fotogr. snimkih), kjer se je zbor vežbal in dajal v teku let svoje koncerte. Videli smo merodajne damske in moške funkcionarje, celokupni zbor v raznih letih, spomini z različnih turnej: darove, trake, diplome, itd, a tudi dokaze notranjega življenja: statistiko članov, poset pevskih vaj in gibanje članstva: vse to je bilo predočeno v statističnih tabelah. Koncem koncev tudi državna odlikovanja.

Vse to je nudilo posetniku razstave kulturni oris slovenskega glasbenega življenja za dobe Glasbene Matice, a tudi predhodnih priprav od prazgodovine dalje. Slovenski živelj je sodeloval na glasbenem poprišču, odkar je došel, ali bolje dohajal na ozemlje, kjer prebiva. Prvine, ki jih je tu našel, je prevzel, jih dalje razvijal in ponarodoval. To vse bi se bilo dalo dokazati še podrobnejše, da smo imeli na razpolago še tri petine več prostora. A tudi pri tem orisu je bilo mogoče posneti glavne razvojne črte; ko bo prilika za novo razstavo, tedaj bo slika popolnejša in bolj podrobno izdelana; dal Bog, da se to uresniči.

Novi kantual.

Dragutin Plut — Vukovina.

Mi orguljaši željno očekujemo čas, da dobijemo što prije novi kantual, što nam se obećaje od naših velezaslužnih vodja u „Sv. Ceciliji“. Kantual neka bude čvrsto uvezan, ali ipak tako da se može zgodno otvarati, neka bude tiskan na jakom papiru, kako bi mogao odolijevati golemoj i neprestanoj uporabi. Tekstovi n ka budu u skladu sa Jaisovim molitvenikom, koji je propisan po prečasnom nadbiskupskom duhovnom stolu. Unatoč tome, ima gotovo svaki molitvenik drugojačiji tekst, često vrlo nakažen. Tko se ćuti zvanim, neka ispjeva što lijepa i nova, a stare pjesme neka se ne mijenjaju. Takova zbrka zadaje puku mnogo neugodnosti, a istotako i orguljašu. U svim biskupijama morao bi se rabiti isti tekst.

Valjalo bi nastojati, da se čitava pjesma, ako su manje i po dvije ili tri štampaju na istoj strani, kako ne bi trebalo okretati listove, što je vrlo nezgodno za orguljaša, a i knjiga se prije podere. Pjesme valjalo bi poredati po crkvenoj godini. Tisak neka je jasan i krupan. To su moje opaske za vrijeme od 43 godine moje orguljaške službe.

Preludije nije potrebno uvrštavati u kantual, već valja zato nabaviti posebne zbirke. Ima ih mnogo i vrlo dobrih. Imamo već i domaće zbirke (Dugan, Premrl, Ocvirk). Što se tiče obradbe pjesama, to smo osvjedočeni, da će to biti prvorazredno, ako bude kod toga, kako čujemo i profesor Franjo Dugan. Već se unaprijed radujemo ljepotama melodija i harmonije, pa željno očekujemo, da nadvladavši sve zapreke i poteškoće, dobijemo što prije u ruke vrlo potrebni i željno isčekivani — kantual.

Dvije praktične koralne knjige.

Stanislav Preprek — Petrovaradin.

Cesto uzimam Graduale, otvaram ga gdje bilo i pjevam pot ho, sâm sebi. Obično to biva uveče, kad je sve tiho i kad sam uvjeren, da ne ću nikome smetati. A ponekad namjerno tražim dotičnu nedjelju ili blagdan, pjevam i sviram promjenljive dijelove, po koji dio iz ordinarija i onda idem da sviram svoju nedjeljnu ili blagdansku misu, neizmjerno daleku od korala, bez proprija i bez traga od ordinarija.

Malo ima crkvi uopće u provinciji, gdje se osim nekoliko ordinarija, pjevaju i proprije također koralno. Znadem par crkvi u gradovima sa dobrim zborom, koji ima orguljaša priličnog poznavaoca korala. Na najveće blagdane pjevaju kakvu lijepu figuralnu misu s orguljama ili orkestrom. Jedino tih dana mogu se i proprije čuti: introit i komuniju odrecituje orguljaš sâm (na početku introita čuo sam katkad koralnu melodiju, ali samo do asteriska), gradual i ofertorij pjeva opet zbor ili jednostavno, a cappella ili figuralno s orkestrom kao što se pjeva i ordinarij toga dana. Zar ne bi bilo lijepo da taj orguljaš na sličan način svake nedjelje i blagdana proprije makar odrecitira, ako se ne mogu bilo iz kojega uzroka pjevati? A to nije teško ni pjevati, pa da mora upravo uvijek sâm to činiti bez pomoći zbora.

Ne mislim ovdje koral. Uzmimo da je za mnoge ljude i za mnoge prilike koral nezgodan (radi slabe veze s ostalim dijelovima mise, koji nisu koralni, radi dužine, radi neshvaćanja vjernika i t. d.). U tom slučaju eto Griesbacherovog djela Repertorium chorale u 4 sveska. Tu su proprije za sve veće blagdane (I. i II. sv.), za sve nedjelje (III. sv.), pa i za nove blagdane (na pr. Christus Rex u IV. sv.) To zaista kapitalno djelo udešeno je za jednoglasno pjevanje i orgulje: njime se može služiti orguljaš sâm, a može pjevati i velik zbor (u ovom posljednjem slučaju pobrinuo se autor i za lijepe promjene: ženski glasovi solo i svi, tako isto muški glasovi solo i svi i konačno tutti t. j. cijeli zbor), a sve to prema sadržaju samoga teksta prirodno i logično. U I. sv. ima i jedan ordinarij „Missa Janua coeli“ i jedan rekvijem. Sve na isti način: jednoglasno s orguljama. (Ovdje se može spomenuti, da se pratnja može lako svirati i na harmoniju). Da ovaj Griesbacherov repertoar proprija i ordinarija bude

potpuniji spomenut ću, da je Griesbacher izdao još nekoliko jednoglasnih ordinarija kao „Missa Rosa mystica“ „M. Stella matutina“, „Requiem op. 129“ (sve u izdanju A. Coppenrath., Regensburg) „M. Stella maris“, „M. Mater admirabilis“ (ove dvije su prerađene za jednogl. pjevanje) i „M. in hon St. Trinitatis“ (ove zadnje tri u izdanju A. Böhm, Wien).

K tomu možemo dodati i dvije poznate Gollerove jednoglasne mise op. 62. i 63. (izd. Coppenrath).

Ovo je jedan poseban svijet crkvene glazbe: ozbiljan, dostojan i muzički vrlo interesantan. Iz iskustva mogu reći (jednogodišnje orguljanje 1920. god. u I. župi Petrovaradina; svake nedjelje i blagdana pjevao sam Griesb. proprije), da je ta muzika u stanju mnogoga inteligenta, koji nema osobitih veza sa crkvom, da privuće, a i mnogoga prosječnog čovjeka da gane, što su mi mnogi sasvim spontano priznali.

No o tom nisam imao namjeru da pišem. Ideal pravog crkvenog glazbenika mora biti koral. U prvom redu bi trebali veći gradovi da prednjače. No ni to se ne može u današnjim našim prilikama zahtijevati. Jer svaki srednji orguljaš, koji donekle pozna koral, obično mora kapitulirati pred onom šarenom vojskom koralnih nota, koje u čudnovatim zavojima i skokovima vrve osobito u gradualu i verzu allelujaticusu (također u traktusu). Pa ne samo to. Držim da u manjim mjestima nije zgodno odmah bez priprave uvesti koralno pjevanje proprija. Narod naviknut na svoje jednostavne pjesme našao bi se u čudu, slušajući one mnogobrojne glasove na jedan slog (t. j. na jedan vokal) i držao bi takvo pjevanje smiješnim. Time bi dabome cijela stvar bila sasvim promašena. Zato je bolje uvađati ponajprije koralne ordinarije, u prvom redu VIII. misu „de Angelis“ („najmanje“ koralnu), koja je najbliža modernom shvaćanju.

Za one koji žele da i proprije odmah pjevaju koralno, a ne mogu da upotrijebe rimski gradual iz bilo kojega razloga, izdala je poznata belgijska tvrtka Desclée knjigu skraćenih napjeva graduala, verza allelujaticusa i traktusa za cijelu crkv. godinu prema staroj psalmodiji.[1]

U toj su knjizi graduali svedeni na strare psalmove (dosta bogate) načine. Evo primjera u 1. tonu (Dominica in Sexagesima):

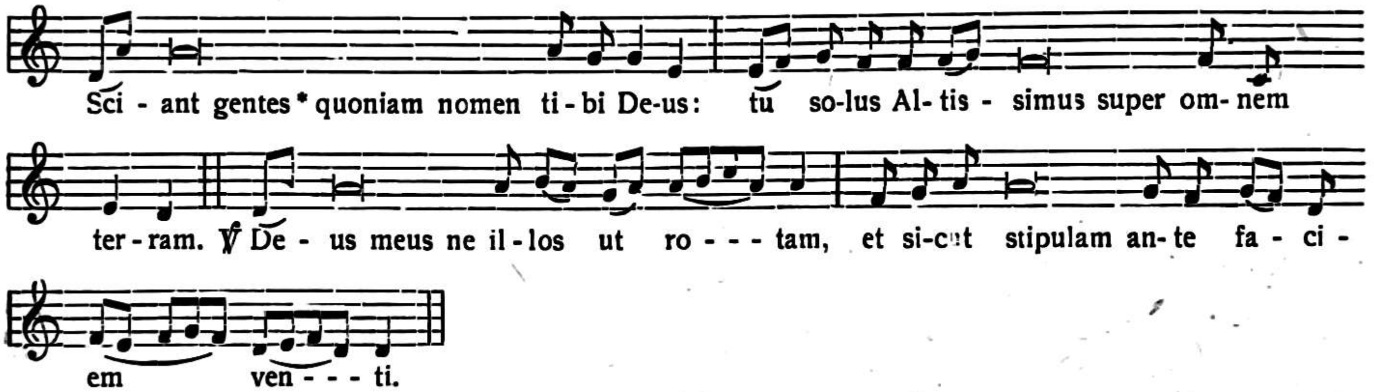

Versus alleluaticus je sveden na onakve psal. načine, kakvi se nalaze u koralnim introitima, Sâm „alleluia“ je također dosta jednostavan. Evo ga za primjer u svim tonovima:

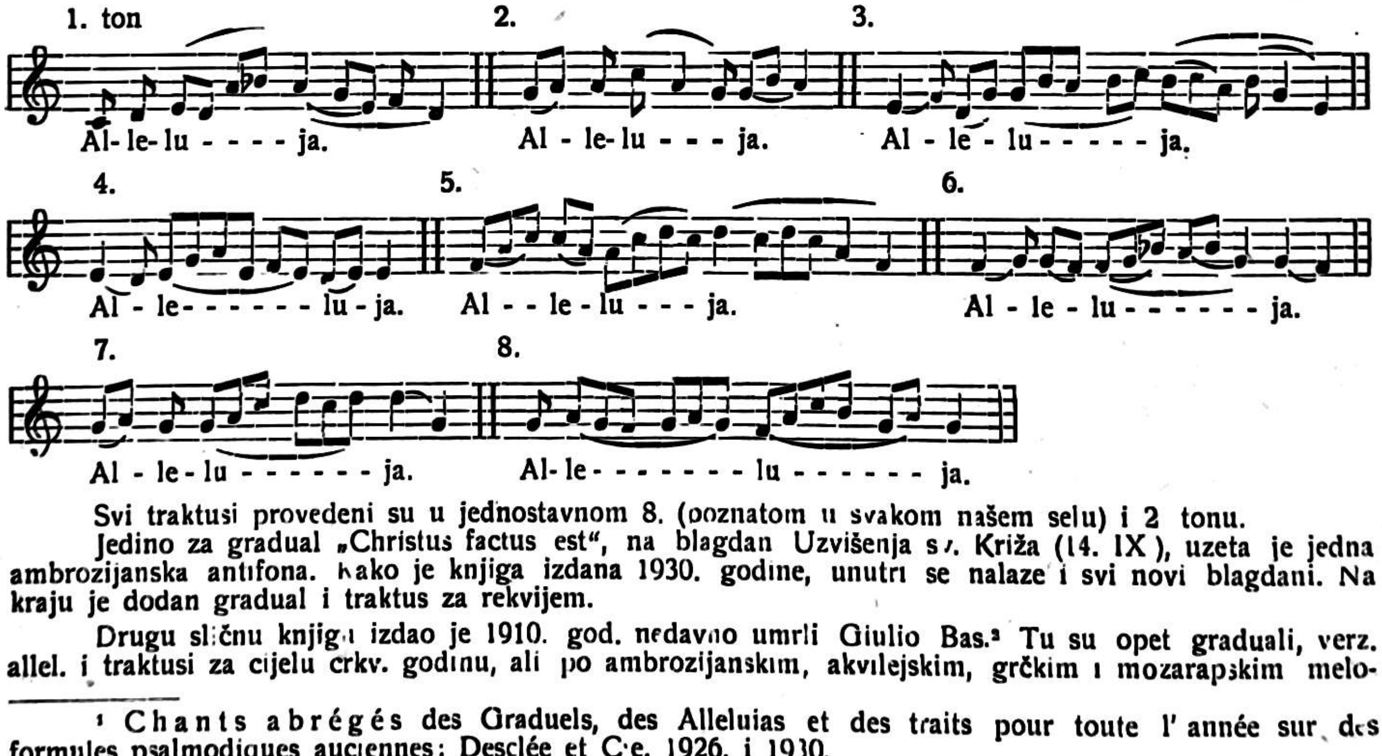

Svi traktusi provedeni su u jednostavnom 8. (poznatom u svakom našem selu) i 2 tonu.

Jedino za gradual „Christus factus est“, na blagdan Uzvišenja sv. Križa (14. IX), uzeta je jedna ambrozijanska antifona. Kako je knjiga izdana 1930. godine, unutri se nalaze i svi novi blagdani. Na kraju je dodan gradual i traktus za rekvijem.

Drugu sličnu knjigu izdao je 1910. god. nedavno umrli Giulio Bas.[2] Tu su opet graduali, verz. allel. i traktusi za cijelu crkv. godinu, ali po ambrozijanskim, akvilejskim, grčkim i mozarapskim melo-

---

[1] Chants abrégés des Graduels, des Alleluias et des traits pour toute l' année sur des formules psalmodiques anciennes; Desclée et Cie, 1926. i 1930.

[2] Gradualia, Versus alleluiatici et Tractus pro dominicis et fest. dupl. in cantu simplici e cantus ecclesiarum ambrosianae, aquileiensis, graecae et mozarabicae E. Schwann, Düsseldorf, 1910.

dijama. Kao što su u prvoj knjizi poslužili psalmovi tonovi (stari zajedno s današnjima) kao formule za cijelu godinu, tako su i u ovoj knjizi na sličan način poslužile 22 melodije i to: za graduale 9 ambrozijanskih i 2 akvilejske melodije, za verz. allel. 7 ambrozijanskih i 1 kasinska melodija (Monte Cassino, samostan u Italiji), a za traktus 1 ambrozijanska, 1 grčka i 1 mozarapska melodija. Sve melodije su jednostavne sa vrlo umjerenim melizmima.

Svaka melodija nije jednako mnogo upotrijebljena. Za isti gradual ima obično po 2 melodije. Za veće blagdane upotrijebljena je akvilejska melodija u 5. tonu. Kao primjer neka posluži gradual In Epiphania Domini:

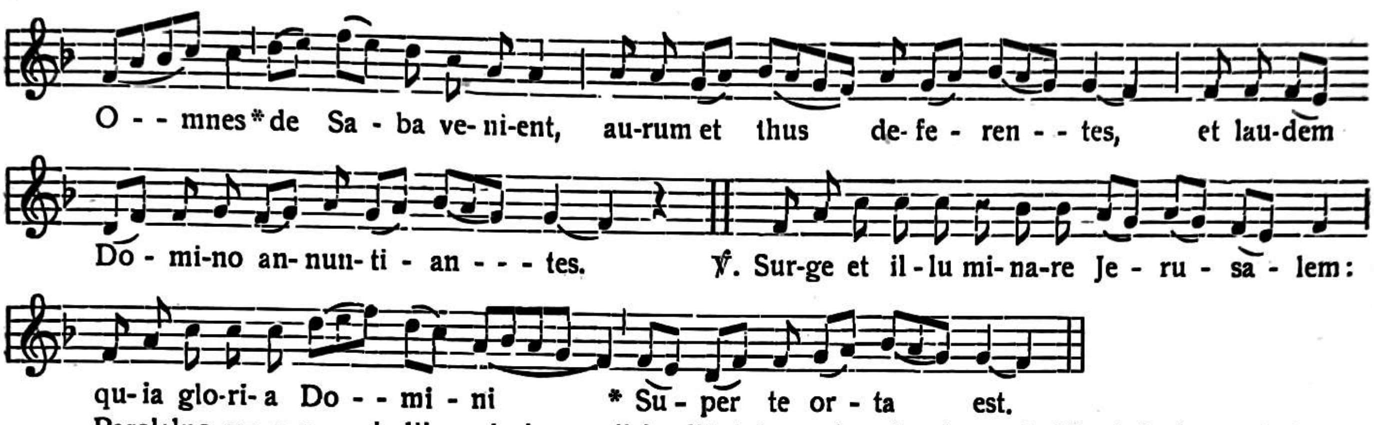

Paralelno uz ovu melodiju nalazi se uvijek slijedeća ambrozijanska melodija (također u 5. tonu):

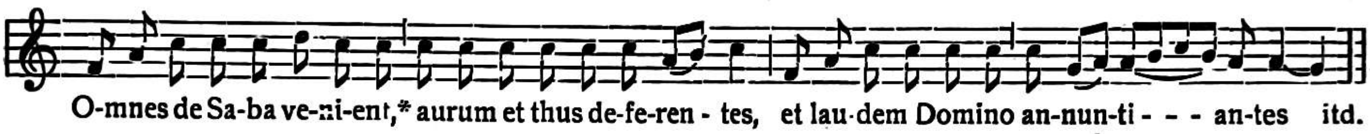

Ovdje se lijepo pokazuje dvostruki karakter 5. tona: u prvom slučaju skroz sa „b", u drugom opet sasvim bez njega. (U ovom drugom slučaju jače je naglašena dominanta 5. tona: c). Prva melodija je mekša i bliža modernom shvaćanju prijemeta, dok je druga sa tvrdim „h" nešto oporija i više asketskog karaktera.

Sličan slučaj nalazi se u uskrsnom invitatoriju u psalmu „Venite exsultemus" sa dvije melodije: prva u 5. tonu sa „h", a druga u 6 tonu sa „b". Ova druga je uzeta iz benediktinskog responzorijala (iz g. 1895) sa neznatnim razlikama.

Zanimljiva je grčka melodija, koja je upotrijebljena za traktus (osobito svršetak fraze):

8. ton (In festo Ss. Innocentium)

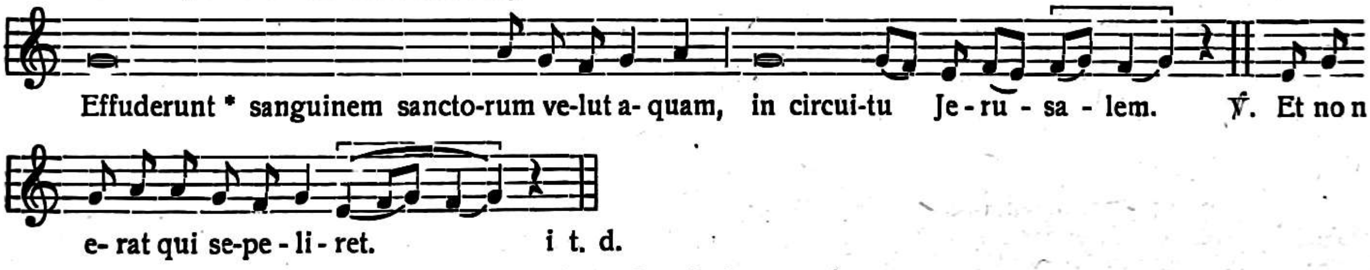

Ovdje se i nehotice sjećam diferencije a 3 u I. tonu psalma:

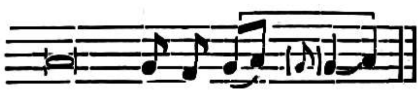

Svi ti razni ritusi sa svojim posebnim melodijama, odakle su pozajmljene i sve formule ove knjige danas više u praksi ne postoje.

Poznato mi je jedino, da mozarapski ritus još živi u Toledu u Španiji. Do nedavna u svim toledskim crkvama, a sada samo još u katedrali (Capilla mozarabe).

Da su neki od ovih ritusa obilovali bujnom melodikom dokaz mi je jedan kliktavi versus alleluiaticus iz ambrozijanske liturgije, u kojem sâm jubilus ima 190 nota!

Vratimo se na stvar. U ovoj drugoj knjizi nalaze se većinom jednostavne, a ipak zanimljive melodije. Ova knjiga ima još i tu prednost, što su sve melodije transponovane u zgodnu položinu, a štampane su modernim notama (primjere koje sam naveo, premjestio sam u originalni položaj radi lakšeg pregleda), dok je ona prva benediktinska knjiga štampana koralnim notama i bez transpozicije. Kako je ova druga knjiga odavno izašla, to manjkaju noviji blagdani. Zato se te obadvije knjige lijepo upotpunjuju: ono što manjka u jednoj nalazi se u drugoj; ako nam ne prija neprestano upotrebljavanje 2. i 8. tona za traktuse u prvoj knjizi, naći ćemo upravo za taj slučaj lijepe promjene u Basovoj knjizi; komu je neki gradual u benediktinskoj knjizi suviše „koralan", naći će možda interesantniju melodiju u ovoj drugoj, egzotičnoj knjizi i t. d.

No i s ove dvije knjige pomoženo je samo za gradual, verz. allel. i traktus, a što da radimo s ostalim promjenljivim dijelovima? Introit se može recitirati do psalma, psalmov stih i „Gloria Patri"

pjevati u jednom običnom psalm. tonu, a zatim antifonu recitativno ponoviti. Ofertorij se može također pjevati u jednom običnom psalm. tonu, a komunija recitirati.

Ovakvo pjevanje promjenljivih dijelova može se uvesti i u najmanjoj seoskoj crkvi, jer se narodu time ništa ne će oduzeti, nego će on moći poslije introita, ofertorija i prije komunije još po jednu kiticu koje svoje pjesme otpjevati, kako je i dotada bilo. Jedino poslije graduala to možda ne će uvijek biti moguće.

U uvađanju proprija, dakle promjenljivih dijelova (čije bi pjevanje bilo uglavnom dužnost orguljaša i zbora) možemo da raspoznamo, prema dosadašnjem razlaganju, nekoliko progresivnih stupnjeva:

1. recitiranje svih proprija s event. upotrebom kojeg psalmovog tona;
2. recitiranje, jednostavni psalm. tonovi i upotreba opisanih dviju knjiga;
3. introit i komunija koralno, gradual iz istih dviju knjiga, ofertorij ili recitiran ili u psalm. tonu. (Na ovom stupnju koralno pjevanje introita i komunije ne bi pravilo nikakvih poteškoća, jer su obično mnogo lakši za pjevanje od ostalih dijelova, osobito od graduala) i konačno;
4. pjevanje svih promjenljivih dijelova koralno.

U prva tri slučaja mogao bi sudjelovati i zbor sa podijeljenim ulogama (i kod samog recitiranja), dok bi u zadnjem slučaju spočetka teže dijelove pjevao sâm orguljaš.

Gdje se ne može uvađati koral, a navedeni 1. ili 2. stupanj bi za prilike samoga mjesta (također za orguljaša i zbor, koji inače recimo pjeva teže i veće stvari) bili previše jednostavni, ili gdje bi se na blagdane željelo nešto više od recitovanja tamo mogu vrlo dobro da posluže Griesbacherove kompozicije o kojima sam govorio u početku (Repert. chor. I.—IV).

No i od Griesbachera vodi lijep most koralu: to su njegove harmonizacije korala kao na pr. „Quatuor modi cantandi Credo", „Missa V. toni", „Missa pro defunctis", „Psalterium vespertinum" i t. d. U ovim je harmonizacijama vrlo radikalan: ekstremni wagnerijanski princip neprestane modulacije, postupni kromatizmi (osobito u misi „V. toni" i misi „pro defunctis") na vrlo dramatski način ilustruju koral.

Odatle ćemo opet lako naći stazu u zatišje mirne, odmjerene i kao što je i sâm koral, jednostavne Mathiasove pratnje.

Eto: Stotinu raznih puteva vodi k istom cilju, samo valja odabrati onaj, koji je u nekim stanovitim prilikama zgodan i uspješan. To opet zavisi o svećeniku i orguljašu, a i samoj dispoziciji naroda: u nekom se mjestu može provesti svaka reforma bez ikakve bojazni. Narod to ili pasivno dopušta ili voli svaku novinu; dok opet u drugim mjestima valja oprezno postupati, pošto narod svaku reformu smatra atakom na svoju tradiciju.

Jednom ćemo ipak, nadajmo se, pošli bilo kojim od ovih mnogobrojnih puteva, doći našem zajedničkom (nekom još ponešto maglovitom). cilju: liturgijskom koralnom pjevanju, u svoj njegovoj punoći i dostojanstvu i u zajednici sa svim vjernicima.

Bilješke iz engleskoga muzikalnog života.

(Po „Musical Times" i „Musical Opinion".)

Vl. D. — Zagreb.

U travanjskoj svesci „M. T." u odsjeku „Music in the Foreign Press" pomenuti su opet naša „Sv. Cecilija" i objelodanjeni u njoj članak Josipa Mantuanija o kompozitoru Emilu Hochreiteru. Izvjestitelj (M. D. Calvocoressi) ističe, da je pisac članka iznio osim biografije potpuni katalog njegovih djela, pa i neizdanih — kojih ima svega sedamdeset i jedno.

Svibanjska sveska „M. T." donosi opsežniji članak o savremenom engleskom skladatelju Lawrance Collingwood-u. Ispoređen s drugim engleskim skladateljima Collingwood zaprema posebno mjesto, jedno zbog temperamenta svoga, a drugo zbog jakog ruskog utjecaja, koji se osjeća u njegovu glazbenom stvaranju i što ga je on usisao učeći u petrogradskom konzervatoriju pod Glazunovim, Čerepninom, Wihtolom i Steinbergom. Među zrelijim djelima njegovim ističu se: opera „Macbeth", pjesma za glasovir i orkestar, klavirski kvintet, rapsodija za gusle i glasovir i rukovijet popjevaka. Opera „Macbeth", od koje su neki dijelovi prikazani već god. 1917. u Petrogradu, izvedena je cijela prvi put poluprivatno u Londonu 1927. i stekla općeno priznanje dramatičkom snagom svojom i uspješnom muzikalnom karakteristikom pojedinih lica Shakespearove tragedije. Pisac članka (Cedric H. Glover) smatra tu operu odličnim djelom osobito s razloga, što se glazba tijesno prislanja na tekst tragedije, te po njegovu mišljenju „Macbeth" s uspjehom pobija tvrdnju onih, koji vele, da Englezi umiju skladati samo „lake" opere. Od ostalih pomenutih djela pjesma za glasovir i orkestar (Poem for pianoforte and orchestra) bila je prvipút izvedena u Oslu u Norveškoj, rapsodija (Rhapsody for violin and pianoforte) u Londonu i „Pianoforte Quintett in A major" (A-dur) u Liverpoolu. Za tu posljednju kompoziciju pisac članka veli: Taj je kvintet briljantna popularna muzika, privlačna jednako za izvođača i za slušača, jer ni na jednoga ne stavlja visokih zahtjeva. Naprotiv popijevke Collingwoodove iziskuju veliko tehničko savršenstvo i od pjevača i od pijanista. Kao najljepše pominje pisac članka ove: „Wood of Flowers" (cvjetna šuma), „Cherry Ripe" (zrele trešnje) i naročito „Nightingales" (slavuji). Collingwood još nije toliko poznat u Engleskoj, koliko bi zaslužio, ali mu pisac proriče trajno mjesto u engleskom muzikalnom Pantheonu.

Kao neki „pendant" tome Englezu prikazan je u lipanjskoj svesci mladi (rođen god. 1901. u Glasgowu) škotski glazbenik Erik Chisholm. On je, kaže pisac članka (William Saunders), prvi ozbiljni kompozitor, koji posvećuje sistematsku i naučnu pažnju čudnim napjevima škotskih gajdaša,

poznatima pod (keltskim) imenom „Piobaireached“. O tome svjedoči zbirka od neko stotinjak takovih napjeva, što ih je on, udešene za klavir, izdao pod natpisom „Ceol Mor.“ Pisac analizira i prikazuje tu zbirku kao i ostala djela Chisholmova s velikom simpatijom.

I engleski muzički časopisi posvetili su nekoliko redaka uspomeni John Philipa Souse, mnogo spominjanog američkog kompozitora vojničkih koračnica, koji je preminuo 6. ožujka. Bivši u svojoj mladosti kazališni glazbenik, bude god. 1880. imenovan direktorom američkog mornaričkog glazbenog zbora (U. S. Marine Band), a god. 1892. sastavi on svoj vlastiti glazbeni zbor, koji je, pod titulom „Sousa's Band“, ime svoga osnivača proslavio u dva kontinenta. Taj je zbor pet puta pohodio Evropu i 1910/11 obišao cijeli svijet. Slava koračnicâ Sousinih, od kojih kao tipične pominjemo ove dvije: „Washington Post“ i „Stars and Stripes [zvijezde i pruge = američka zastava] for ever!“ (zauvijek) odlikuju se doduše svježošću melodijâ i ritmičkim poletom svojim, ali su ujedno utirale put modernoj „jazz“ — glazbi. Opere Sousine nijesu toliko uspjele.

Od veliko zasnovane historije glazbe (The Oxford History of Music) izišle su dalje tri sveske, i to četvrta, koja opisuje doba Bacha i Händela, peta s natpisom „Bečko doba“ i šesta s natpisom „Romantičko doba“. Auktori su redom: Fuller-Maitland, Hadow i Dannreuther.

Goetheova stogodišnjica odjeknula je i u „M. T.“, koje donose članak Ernesta Walkera: Goethe and some (neki) composers. Konstatiravši najprije, da je Goethe bio jedan od rijetkih pjesnika, koji su razumijevali i cijenili glazbu, pisac nabraja niz kompozitora, koje su Goetheova pjesnička djela potakla na umjetničko stvaranje (Beethoven, Schubert, Mendelssohn, Brahms, Wolf, Berlioz, Schumann, Loewe), te žali, što su mnoge od tih kompozicija danas gotovo zaboravljene (na pr. Loeweov „Erlkönig“). Nažalost, članak nije potpun: pisac se ograničuje ponajviše na njemačke glazbenike (ne pominje na pr. ni Gounoda ni Boita), a na glazbenike XX. vijeka uopće se ne osvrće.

Jedan američki pedagog, koji se krije pod imenom ili pseudonimom „Floy Little Bartlett“, zasnovao je misao da olakša učenicima pamćenje historije glazbe. U to je ime sabrao biografije velikih majstora u malo stihova i uglazbio ih, pomažući se obično melodijama dotičnih majstora. Svome je „opusu“ nadjenuo ime „Historical Song Miniatures“. Kao izgled njegova pokušaja iznosimo ovdje nekoliko stihova Mendelssohnove biografije, za koju mu je poslužila melodija Nokturna u „Midsummer Night's Dream“.

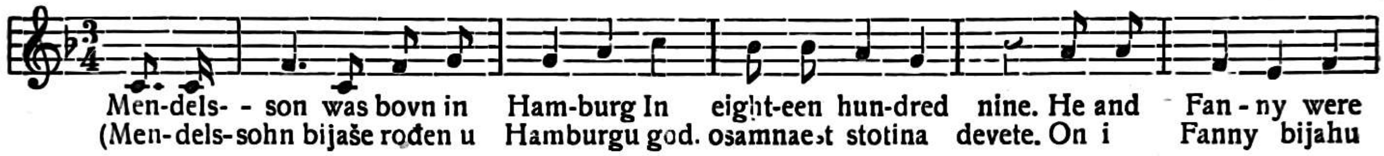

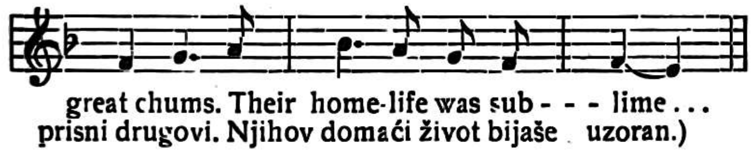

To podsjeća na doba, kad su se latinske nepravilne imenice metale u stihove i učile naizust. Ali ti se stihovi dajbudi nijesu pjevali!

Iz hrvatske glazbene prošlosti.

Graditelj orgulja franjevac fra Josip Jesenko.

Karlo Adamić — Koprivnica.

Veleč. o. Ambrozije Remec, predstojnik franjevačkog samostana u Novoj Štifti (p. Sodražica, Kranjska) upozorio me na graditelja orgulja iz franjevačkog reda fra Josipa Jesenka. On da je sagradio orgulje za franjevačke crkve u Samoboru, Klanjcu, Trsatu, Marija Nazaretu i Novom Mjestu. U nekrologiju franjevačke provincije sv. Križa u Novom Mjestu[1] našao sam, da je dne 19. IV. 1777. umro u franjevačkom samostanu u Brežicama časni brat Josip Jesenko, „organifex“ u 73. godini svog života, iza kako je proživio 52 godine u redu. Prema tome rodjen je on oko god. 1704, a u franjevački red je stupio god. 1725.

Pošto imamo malo sigurnih vijesti o radu fra Josipa Jesenka, bili bismo svakomu vrlo zahvalni, ako bi nam tko o tom poslao kakove podatke. Možda bi se što našlo u franjevačkim samostanima u Samoboru, Klanjcu, Trsatu, Nazaretu i Novom Mjestu ili Brežicama. Nije vjerojatno da bi br. Josip gradio orgulje za franjevačku u Novom Mjestu. Kako dokazuje dr. Josip Mantuani[2] sagradjene su orgulje franjevačke crkve u Novom Mjestu god. 1764. (kronogram na orguljama), a sagradio ih je vjerojatno Franjo Križman. Nije vjerojatno, da bi nekoliko godina prije god. 1764. bile gradjene nove orgulje i da bi te orgulje bile god. 1764. tako trošne, da bi ih morale zamijeniti druge. Možda je br. Josip Jesenko

---

[1] Necrologium Provinciae S. Crucis Croatiae-Carnioliae tam unitae, quam separatae, quondam Bosnae-Croatiae ab a. 1490. – 1896.

[2] Gl. Frančišek Ksaver Križman, izdelovalec orgelj. „Sv. Cecilija“ 1927. str. 201.—203.

orgulje samo popravljao ili temeljito obnovio. Nije isključeno, da su orgulje sagradjene god. 1764. djelo br. Josipa Jesenka, a ne Franje Križmana, kako smo do sada sa dr. Mantuanijem držali. Te orgulje bile su vrlo dobre, pa bi to svjedočilo, ako ih je možda ipak napravio br. Josip Jesenko, da je bio on vrstan i okretan graditelj orgulja.

Graditelji orgulja u starom Zagrebu.

Emilije Laszowski — Zagreb.

Već u prvoj polovici XVIII. vijeka moralo je u Zagrebu biti nekoliko njih, koji su se bavili sa gradnjom orgulja (organifices). Oni su se god. 1741. udružili sa stolarima, tokarima i staklarima (arcularii, torneatores, vitriarii et organifices) staroga Griča u posebni ceh. Glava ovog udruženja (ceha) bio je god. 1741. Jakov Khirstetter (valjda Kirchstetter). Taj udruženi ceh zamolio je kraljicu Mariju Tereziju, da mu potvrdi cehovski statut. I doista je taj statut dobio 13. VII. 1741. kraljičinu sankciju. Sadržaj ovog statuta sličan je u duhu i odredbama drugim cehovskim statutima, pa ga zato ne priopćujemo, pošto stvarno ne donosi ništa posebna o graditeljima orgulja. U zapisniku vizite kanoničke župe sv. Marka u Zagrebu od 29. IV. 1754.[1] navode se pod naslovom: „De numero et ordine tribuum seu czeharum" svi cehovi, bilo ih je ukupno dvanaest, koji su postojali u toj župi. Jedanaesta po redu bila je „Czeha arculariorum, cui incorporati organifices, torneatores, vitriarii". Društveni barjak, na kojem je bila s jedne strane slika sv. Ivana Nepomuka, a s druge strane cehovska insignija, visio je kod žrtvenika sv. Ane. Barjak je bio iz ružičaste svile. Protocollum der im Jahre 1741. neuaufgerichteten ehrsimen Zöch deren Bürgerl. Tischler Drachsler, Glaser una Orgel-Macher od g. 1741.—1871. pohranjen je u arheološkom muzeju narodnog muzeja u Zagrebu. Od graditelja orgulja, kako je priopćio već Vladimir Tkalčić[2] spominju se Antun Weiner (umro god. 1747.), Kajetan Muscatelly (primljen 1811) i Pavao Pump (primljen 1828) Ceh taj vodio se još god. 1768. u evidenciji kod hrv. namjesničkog vijeća.[3]

Nešto o podrijetlu Adama Žuvića.

Franjo Brdarić — Koprivnički Ivanec.

O poznatom graditelju orgulja župniku u Koprivničkom Ivancu, a onda u Koprivnici Adamu Žuviću bilo je već opetovano govora u „Sv. Ceciliji".[4] Ipak će mnogoga zanimati, ako priopćim nekoje podatke o obitelji Žuvić, koje nam je zabilježio Baltazar Adam Krčelić u svom zanimljivom djelu Annuae 1748.—1767.

Žuvičeva porodica potiče iz Bribira. Djed župnika Adama Žuvića, Franjo, došao je iz Bribira te bio najprije provizor kod grofa Erdödya. Kad je napustio tu službu nije bio „S ne pecuniis". Svoj imutak je još povećao, kad je Ignacijem Czinderi-jem, koji je bio god. 1749. podžupan varaždinske županije, uzeo od požunske komore u zakup tridesetnicu u Hrvatskoj te bio vrhovni administrator i inspektor tridesetnica. Bio je to vrlo unosan posao, pa je mogao Žuvić da kupi u Kranjskoj „arcem dominiumque unum, zatim imanje Glogovec[5] kod Belci i od nekog Balloga neke posjede u Ugarskoj, kojih nije nikada preuzeo u posjed. Krčelić nopisao je o Žuviću (Annuae str. 461.) ovu karakteristiku; „Suvich astutus satis vir fuerat, multumqe perspicax, vixit condigne, proles suas educari debite procurans, sed infelix in filiis, quia alii praemortui parenti suo decesserunt, Stephanus unicus superstes vivit, filiae omnes elegantia, pulchritudine, educatione sunt praeditae". Najstarija kćerka Barbara bila je udata za Adama Sinkovića, Eva za Ljudevita Lukavskoga, a kasnije za Jurja Mihanovića, Terezija za Josipa Zebića, a poslije njegove smrti za Franju Dudića, Magdalena za Ivana Galjufa, a kćerke Katarina i Marta umrle su još kao djevojke, prva 8. IX. 1763. Žuvićev sin Stjepan Josip bio je najprije pješački kapetan, a kasnije napustio je vojnu službu te se povukao na imanje Glogovec. Oženio je Barbaru Rauch, kćerku podbana i velikog župana zagrebačkog i križevačkog Ivana Raucha.

Franjo Žuvić isposlovao si je od dvorske kancelarije barunat te su ga takovim i nazivali u Kranjskoj, a tako taj barunat nije bio proglašen u zemljama ugarske krune, to ga u Hrvatskoj nisu zvali barunom već samo plemićem. Stjepan pl. Žuvić, vlastelin glagovački mnogo se je družio i prijateljevao sa porodicom belečkog vlastelina, protonotora i podbana grofa Adama Najšića, koji je umro god. 1761. Najšić dobio je imanje Belec po svojoj ženi Ceciliji Kristini Matačić, koja je još dugo vremena živjela sa svoje tri kćeri u Belcu. Vjerojatno je ona i kumovala Stjepanovom sinu, koji se je rodio na sam badnjak, dne 24. XII. 1780., pa je zato on dobio na krstu ime Adam. Župnik Adam pl. Žuvić, naš graditelj orgulja, zabilježio je da je u srodstvu s obiteljima Rauch i Galjuf, što i povjesničar Krčelić potvrdjuje u svojim „Annuae".

---

[1] U nadbiskupskom arkivu u Zagrebu.
[2] Gl. „Zagrebački graditelji orgulja" u „Sv. Ceciliji" god. 1916. str. 83.
[3] Gl. Acta consilii croatici 1768. E. № 32. u kr. zemaljskom arkivu u Zagrebu.
[4] Gl. Janko Barlè: „Župnici graditelji orgulja" gl. „Sv. Cecilija" 1913. str. 52—54. i Janko Barlè: „Graditelj orgulja župnik Adam Žuvić", gl. „Sv. Cecilija" 1925. str. 51.—53.
[5] Danas se više niti ne zna, gdje je bio taj Glogovec. Znade se samo za Klokovec kod Krapinskih Toplica.

Skladbe ilirskih skladatelja sačuvane u arhivu glazbenog društva „Vijenac" u zagrebačkom sjemeništu.

Branko Birt — Zagreb.

Fr. Kuhač je u djelu: „Ilirski glazbenici". gotovo iza svakog skladatelja priopćio i popis njegovih djela. Mnogo je toga spomenuo, što se nalazi u „Vijenčevom" arhivu, ali to je davno bilo. Odonda primio je „Vijenac" mnoge skladbe, a još ih je više izgubio. O o im izgubljenim (zapravo posuđenim in aeternum), više ni govora, a uz one, koje je već Kuhač spomenuo držim, da neće biti loše da navedem one, koje Kuhač nije spomenuo i za koje se možda ni ne zna da postoje.

Ponajprije mislio sam se osvrnuti na članak g. dra A. Goglije u „Sv. Ceciliji" god. 1928. br. 2. str. 91. — na članak pod naslovom: „Franjo Pokorni" i izvijestiti o skladbama Pokornoga, koje se nalaze u „Vijenčevom" arhivu. No kada sam već počeo o Pokornom, nastavljam i o drugima.

I. Franjo Pokorni.

1. Missa u G-duru za muški zbor i orgulje. Sačuvana je u dionicama, koje su pisane 1868. i 1871.
2. Missa u G-duru za muški zbor.[1] Također sačuvana u dionicama (pisane 1872).
3. „Missa (C-dur) za četiri muška grla uz pratnju orgulja. Skladao Josip (?) Pokorny, bivši choralista u zagr. cathedrali". Takav je naslov na partituri, koju je prepisao Krunoslav Kuten. Ovaj Josip zacijelo je pogrešno! — U partituri poslije „Gloria" nalazi se za orgulje ad „Deo gratias" 25 taktova. U „Credo" od početka „Et incarnatus est" pa sve do kraja, a također i do kraja „Sanctus-a" manjka sve. Zatim se nalazi za orgulje — ante „Benedictus" Andante ex opera „Martha" a Flotow —35 taktova. „Benedictus" najprije pjeva solo tenor s orguljama, zatim zbor s org. „Agnus — miserere nobis" pjeva uz orgulje bas solo, a „dona nobis" je „ut Kyrie". Tako izgleda ta okrnjena partitura. No dionice, pisane 1867. potpune su, a pratnja za orgulje, također potpuna, nalazi se u posebnoj knjizi, gdje se nalazi i pratnja za Missu u G-duru od Pokornoga. Te pratnje pisao je neki Kranjec godine 1871. (Valjda je bio to bogoslov II. godine Hinko Kranjec, koji je kasnije ostavio sjemenište).
4. 3 Graduale za orgulje i muški zbor. Ti su:

    № 1 u C-duru: Domine, Dominus noster, quam admirabile...
    № 2 u D-duru: Summe Deus, te rogamus...
    № 3 u G duru: Domine Dominus noster...
    Za zbor bez orgulja ima dalje:
    № 4 u F-duru: Summe Deus, te rogamus... i
    № 5 u E-duru: Ave Maria. Partiture nema, ali su sačuvane dionice i org. u rukopisu Pokornoga. Iz pratnje za org. vidi se da za № 4 i 5 nije bila pisana pratnja, naime, u pratnji iza № 3 ima čistog prostora, a u dionicama za pjevanje odmah je pisan № 4 iza 3.
5. № 3 Ouvertura „Lord u. Rauber" von Pokorny za orkestar. U B-duru. Sačuvane su dionice, od kojih je najviše napisao Klaić.
6. Quartet („Oj misniče ti naš novi") F. Pokorni. Agram, am 28. Juli 1885. Partitura-original. Komponiran je taj kvartet za muški zbor i orgulje.
7. „One plačte bratjo mila", nadgrobnica za muški zbor. Sačuvane su samo četiri dionice.

II. Juraj Wi(e)sner pl. Morgenstern.

1. „Solemne Messe" für Sopran, Alt, Tenor u. Bass, 2 Violinen, Flöte, 2 Klarinetts, Fagotte, 2 Horn, Trompeten, Pauken, Alt-Viole, Violons, Orgel u. Contrabass. Komponirt und Seiner Excellenz..... Alexander von Alagovich.... gewidmet von Georg Wiesner von Morgenstern. — Partitura-autograf (?). Partitura je uvezana, naslovni list štampan.
2. „Solemne Messe" für Sopran, Alt, Tenor u. Bass, 2 Violinen, Flöte, 2 Clarinette, 2 Fagotte, 2 Hörner, 2 Trompeten, Pauken, 2 Posauen, Violoncelle, Contrabass u. Orgel. Componirt u. meinem Freunde hochwürdigen Herrn Jos. Iuratovich, Praebender des..... achtungsvollst gewidmet von Georg Wisner v. Morgenstern, Direktor des..... Partitura. Prijepis Juratovićev. I ova je partitura uvezana i naslovni list štampan.
3. „Miserere" a tre voci von Freschi aus Rom mit Instrumentalbegleitung von 2 Alt-Violen, Violoncell, Contrabass u. 3 Posaunen (oder statt Alt u. Tenor Posaune 2 Horn) von G. Wiesner v. Morgenstern 1839. Partitura i dionice-autograf.
4. „Solo Baritono iz opere „Alexis" od Wiesnera pl. Morgensterna. Izvadak iz II. čina i to: № 9 Aria. Takt Allegro moderato 2/9. Nastroji: Violina I. II., Violla, Cello, Flauta, Clarineti i II., Oboi, I. II., Fagotti I. II., Fagotti I. II., Corni I. II, Clarini I. II. III, Tympani. Loco ovih također imade glasovir i harmonium uz Streichinstrumente i Flautu. Svojina V. Klaića, 30. X. 1865". Takav je naslov napisao Klaić na tome prijepisu, koji je poklonio „Vijencu". Dionice su potpune, a od partiture imadu samo prva tri lista.
5. Walzer sammt Trios: Zur Feyer des glorreichen Geburtsfestes Ihrer Majestäten.... für die Jugend des königlichadelichen Convicts zu Agram, in Sinne der allbeliebten Melodie: Gott erhalte Franz den Kaiser. Componirt u. Hochwürdigen Herrn Aloys von Christianovics, viel... Regens desselben Convicts achtungsvoll gewidmet von Georg Wisner v. Morgenstern. 1830.". Za glasovir, litografirano. Na naslovnom listu potpisan je (vlastoručno P. Fortunat Pintarić, što je znak, da je ta skladba bila njegovo vlasništvo.
6. „VII. Choralgesänge zur Rorate arrangirt a 4-tro von Georg von Wisner 1826.". Za orgulje-autograf. Dva su sveska. Prvi svezak sadrži: 1) Choral-gesang in G-dur, 2) in B-dur, 3) in A-dur, 4) in B-dur, 5) in A-dur, 6) in A-dur, 7) u B)-dur. Drugi svezak sve u As-duru, osim 6., koji je u B-duru.

[1] Original ove mise nalazi se u arhivu „Kola". Vidi dr. A. Goglia: Franjo Pokorni, u „Sv. Ceciliji" 1928., 2. str. 91.

7. „Tantum Ergo“ von G. Wisner. Herrn Professor Steph. v. Moyses gewidmet. U B-duru je, skladan za muški zbor. Prijepis-partitura. (Na drugoj stranici ima bilješka: Pretiskan u „Zbirci crkv. četvr. 1865.“. Zaista je pretiskan u toj zbirci, što ju je izdalo Glazb. druž. sjem. zagr. 1865. i to na str. 12.).

8. Ouvertura za vel. ork. od W. v. Morgensterna. Partituru za mali ork.: fl. viol. I. II. cello i basso složio je 29. V. 1886. iz dionica Karlo Zloch i krivo napisao na naslovnoj stranici, da je od F. W.-Livadića. Ouvertura je pisana u D-duru u $^3/_4$ mjeri i odgovara onoj, što ju Klaić spominje u Morgensternovoj biografiji.[2]

9. Erinnerung an Agram, Walzer u B-duru za orkestar. Sačuvan u dionicama.

10. Te Deum Laudamus u C-duru za mj. zbor i orkestar. Dionice-autograf. Vokalne dionice su potpune, dok su orkestralne sačuvane samo za: violinu I II. i orgulje. Klaić spominje ovaj Te Deum.[3]

11. Aria Poetae „O naš slavni Oče, mili živi Ti roditelju“. Tekst od Mesarića. Skladano za tenor i ork. Sačuvano u dionicama. (U inventaru iz 1841. našao sam zabilježeno da je ova arija od Wisnera).

III. Josip Juratović.

1. „Requiem“[4] Sačuvan u dionicama, koje su pisane 1866. (Klaić).

2. „Benedictus“. Organo. Comp. von Regens Chori I. Juratović. Prijepis kasnijega datuma. To je pratnja nekakvoga solo napjeva, koji nije sačuvan.

3. „Te Deum“ u D-duru ($^3/_4$). Originalna partitura za tenor I. i II. i bariton. Partitura (skica) pisana je olovkom. God. 1865. složio je Klaić dionice za orkestar, od kojih su još sačuvane dioniee za flautu, violinu I. i II. i za cello.

4. „Veni Sancte“ u D-duru ($^3/_4$). Originalna partitura (skica) za tenor I., II. i bariton. Partitura je pisana tintom i olovkom. Ovaj „Veni Sancte“ skladan je s nekakvom pratnjom, jer u partituri za pjevanje prva su dva takta u pauzi.

5. God. 1865. za predsjednikovanja A. Dolačkoga, uopće najagilnijega predsjednika u „Vijencu“ izdalo je društvo litografiranu zbirku crkvenih pjesama pod naslovom: „Sbirka crkvenih četveropjevah, što jih izdade Glazb. Druž. Sjem. Zagr. 1865.“. Zbirka je izdana u dionicama za: tenor I. i II. i bas I. i II., a cenzurirao ju je Josip Juratović. Na četvrtoj strani te zbirke nalazi se originalna Juratovićeva censura: „Collectionem Cantiorum Religiosarum a Clero Iuniori pro Revisione subtratam, omnino probari: Et qua talem typis vulgari posse censeo. Zagrabiae 15. mai 1866. m. p. Jos. Juratović, Direktor Chori Ecc. M. Z.“.

Zbirka sadrži 60 pjesama, a podijeljena je na: Pjesme o Duhu Svetom, pjesme pod sv. Misom, pjesme o sv. Otajstvu, o Isusu, o Mariji, pjesme Svetih, pjesme pokorne i pjesme žalosne. Gotovo pod svakim od tih naslova nalazi se po koja Juratovićeva skladba, a ukupno imade od njega 31. Još k tomu jedna je od Wisnera von Morgenstern i jedna od Pintarića; dakle svega 33 od naših skladatelja. I prema tome ne stoji ono, što kaže pokojni Zjalić: „Društvo je izdalo 1865. opet[5] jednu zbirku, ovaj put 60 crkvenih pjesama, stvari najviše tudih skladatelja, od domaćih bilo je tek nešto od Jos. Juratovića i O. Fort. Pintarića“,[6] jer je preko polovice pjesama od naših domaćih skladatelja.

U zbirci su ove Juratovićeve skladbe:

(Broj u zagradi označuje redni broj pod kojim je pjesma uvrštena u toj zbirci.) (5) Iz neba će dojti (u B-duru), (6) Na lica mi padamo (u As-duru), (7) Bože evo dolazimo (u B-duru), (8) Prosternimur credentes (u D-duru), (9) Adoro te devote (u Es-duru), (10) O salutaris hostia (u B-duru), (11) Svi jezici zapjevajte (u D-duru), (12) Dušo moja (u G-duru), (18) Jutrom odprem oči (u C-duru), (19) Uzdah Isusova srca (u Es-duru), (20) Uzdah k Isusu (u B-duru), (22) Isuse sladki (u G-duru), (24) Uzdah „Exaudi“ (u G-C-duru), (29) Pjevajmo braćo (u Es-duru). Zatim adventski moteti: (32) Ave Maria (u G-duru), (33) Missus venit (u As-duru), (34) Nympha amans (u As-duru), (35) O stellula (u As-duru), (36) Ecce pia o Maria (u As-duru), (37) Sancta Messiae (u B-duru), (38) O Maria Mater pia (u As-duru), (39) Ave mundi spes Maria (u As-duru). Dalje su: (45) Ah neharni griešnik (u a-mollu), (46) Što se plašiš (u G-duru), (47) Bježat ću griehe sve (u G-duru), (48) Prosti moj Bože (u d-molu), (49) Križu sveti (u Es-duru), (50) Isuse muku tvoju (u F-duru), (52) Staše mati (u F-duru), (58) Miserere (u Es-duru), (59) Miserere (u g-molu).

6. Lazimeh-arija „Braćo draga, čujte sad“ od Mesarića. Skladana za tenor i orkestar. Partitura-autograf Juratovićev. U partituri je drugi tekst, nego na dionici, iz koje je pjevao Mesarić. Naime: „Preobrnuo ze je zvet. Ztanovito ar je szlep.“

7. Roma parens s naškim „Nut u kolu tuj stojmo“. Terzet s ork. (Sačuvano u dionicama).

8. Mitte pennas per stellata“, za muški zbor. Tekst je zacijelo od Mesarića, jer ga je on na dionicama mijenjao i popravljao. (Sač. dion.).

9. Valja bratjo danas pěvat časno, muški zbor s orkestrom. (U dion.).

Za ove tri (7, 8, 9) ne mogu ustvrditi, da su od Juratovića, jer nema autografa, a na sačuvanim dionicama nije naznačen skladatelj. Dionice je pretežno napisao Mesarić. Koliko mi je poznato iz starih zapisnika i kataloga, Mesarić nije ništa skladao. A sve što su klerici imali, imali su od Hajka ili Juratovića. Da je pako ove skladao Hajko, bilo bi to negdje naznačeno ili u zapisniku ili u katalogu ili na kojem programu. A jer toga nigdje nema, držim, da su Juratovićeve. U ostalom mislim da je barem Juratović - ako i nitko drugi od naših starih — zaslužio, da se nade koji mjerodavni faktor, da analizira i ocjeni

[2] Gusle 1892. str. 19. (Klerici su u ono davno doba više puta izvodili ovu ouverturu. Inače se spominje i u zapisniku, u rubrici inventara, koji je pisan 15. VI. 1841.).

[3] Gusle 1892. str. 19.

[4] Prema članku g. prof. F. Dugana: „Requiem Jos. Juratovića“ u „Sv. Ceciliji“ 1931., I. str. 5. partitura toga Requiema nalazi se u arhivu katedrale. (U „Vijenčevom“ arhivu nalaze se samo prva dva lista partiture — Juratovićev manuskript).

[5] Naime već god. 1864. izdalo je društvo jednu zbirku pjesama; bila je to zbirka svjetovnih pjesama.

[6] M. Zjalić: „Glazbeno pjevačko društvo „Vijenac“ u zagrebačkom sjemeništu“. Crtice iz prošlosti. (1906.); str. 60.

njegova djela, koja još nijesu analizirana i ocjenjena. Nakon toga posla vrlo će lako reći „svoju“ i za ove tri skladbe.

Od mnogih djela, što ih je Juratović priredio za klerike, još su sačuvana ova

11. Zakletva iz Kreutzerove opere „Schwur“ za mali ork. (U dionicama — autograf).
12. Ilirsko Kolo od Livadića. (Part. — autograf).
13. Izvadak iz Bellinijeve opere „Sonambula“ za mali ork. (U dionicama — autograf).
14. Ouvertura „Solitaire“ od Caraffa (Part. — autograf). Za mali ork. K ovom naslovu metnuo je opaku Klaić: Cela Ouvertura dobije se u arhivu glazbenog zavoda. (Svršit će se.)

Hrvatske pučke popijevke iz Gjurgjevca.

Franjo Židovec — Gjurgjevac.

1. Tokaljske.

U ljetnim mjesecima, slože se po dvije, a i više susjeda, prijateljica da tuku lan na stopama. Dabome da je i to začinjeno kao svaki sastanak žena, pričama, pjevanjem i t. d. — Znalo je to biti žensko veselje, na kojem su djevojke, a i snaše nastojale da izrabe svaku priliku, pa da na račun kojeg poznatog momka ili djevojke naprave šalu — da ga pecnu. Zabilježio sam dva napjeva, koji su upotrebljavani za takvu svrhu. Obično su djeca pred vratima pazila, pa čim bi opazila poznatoga momka kako kolima ide u polje ili kuda, već bi javila djevojkama. I tako je momak bio praćen pjesmom u kojoj je dabome bila spomenuta i njegova dekla. — Sve je to bilo u šali, a tako je i shvaćano od onih, kojima je bilo namjenjeno.

1. 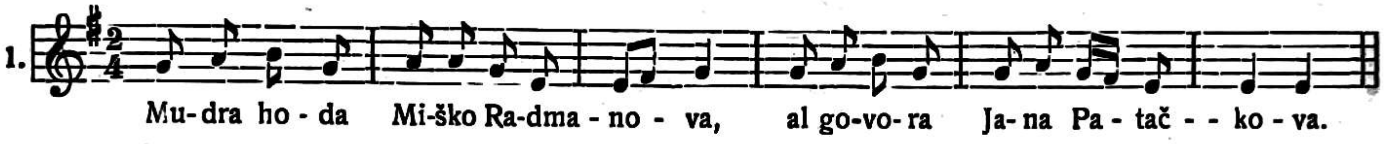

Dosta brzo.

2. 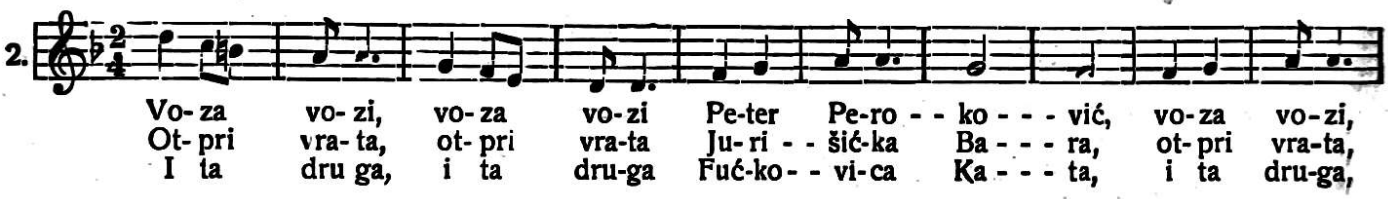

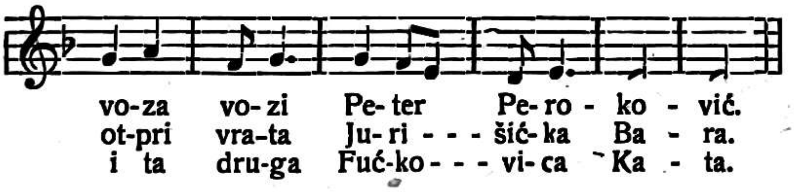

To su tekstovi, kojih se još sjećala moja mamica, a nije ni čudo, da je malo pa to se pjevalo svakiput drukčije. Znalo se još umetnuti „Sve polako N. N., dok to stegne N. N.“ (djevojka ili obratno).

2. Svatovske.

U ovim krajevima svatovskih pjesama nema mnogo. Koliko ih je bilo, malo se sačuvalo, a još manje ih se po svatovima pjeva. U današnjim svatovima se pjeva sve što komu padne na pamet, bez obzira, da li to ima kakovu vezu s obredom. Da sačuvam barem nešto priopćujem evo ovdje.

Među popularnim shvatovskim popjevkama je jedna, koju je pok. Kuhač već zabilježio u IV. svesci br. 1240, a pod naslovom Tronjak On ju je zabilježio u Bjelovaru, no tu su popijevku pjevali u čitavoj okolini Bjelovara, u Virju, Gjurgjevcu i t. d.

Na melodiju „Snoćka sem ti draga“ (Sv. C. 1930. str. 20.) pjevale su djevojke mladoj i to za vrijeme večere ovaj tekst:

Oj Jano, Janice (ili N.), zadnja večerice,
Za majkinem stolom, pod zelenim vencem.
Z bogom mi ostani krilo materino,
Koje si mi dosad milostivo bilo.
Sada moram iti, drugač nemre biti,
Z bogom mi ostani moja stara majka!
Hvala tebe majka na tvoje dobrote,
Za devet meseci, kaj si me nosila,
Za dve godinice, kaj si me kojila,
Sedemnajst godina, kaj si me ranila.
Sada moram iti, drugač nemre biti,
Majko ostaviti, pak za dragem iti,
Za majkinem stolom pod zelenem vencem,
A zutra kvečeru za dragoga stolom,
Za dragoga stolom, pod crlenom ružom.

Na istu melodiju pjevali su i ovaj tekst, ali onda kad se ruho oko pola noći vozilo za mladom.

Lako noć ti dajem golobica bela
Nikomu drugome nek tebe ružica,
Nek tebe ružica, plava fijolica,
Plava fijolica imenom Marica (ili N.)
Ja sam tebe draga pod oblok dohadal;
Pod oblok dohađal lepi dar donašal.

Crleno jabuko na crlenom rubcu,
A u belom pako, svetla cvancigara,
Prelepoga dara, svetla cvancigara.
Ti me nesi dr‹ga čula ni videla.
Al ne nesi smela, al me nesi štela.
Ni od srca štela, ni od majke smela,
Sam vu sebe m slim, kaj to more biti.
Pital bi te draga, što ti navuk dava?

Je li ti ga dava tvoja stara majka,
Ali ti ga dava što drakši od mene.
Niti mi ga dava, moja stara majka,
Niti mi ga dava, što drakši od tebe,
Nego sam se sama z misl m razmislila,
Z mislom razmislila i ražalostila.
A to neje draga baš nikakva šala,
Nego b š je to istina prava.

Kako se vidi ima mnogo sličnosti u tekstu ovom i priopćenom u Sv. C. 1930 god. Ja mislim da je to ona popjevka preudešena samo za svatove. Još jedan napjev se pjevao rado na svatovima, a koji je u raznim varijacijama zabilježio Kuhač u II. sv. od br. 694.—697. — Priopćujem i ovaj napjev sa tekstom, koji se uglavnom podudara sa Kuhačevim:

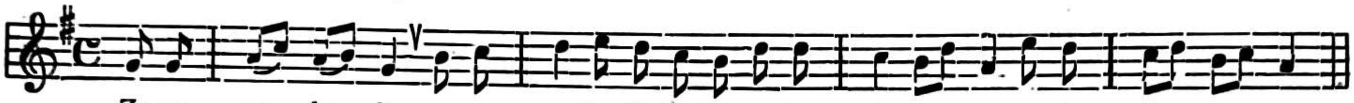

Dragi mi konja sedla, oće da pođe.
Dragi mu sablo daje, kroz plač govor:
„Pojdi mi dragi pojdi, al natrag dojdi.
Kad natrag dojdeš dušo, se drugač najdeš.

Staro ćeš majko najti vu crne zemle,
A svojo drobno braćo, po tuđem svetu.
A mene verno lubo, za drugem dragem
Za drugem dragem; kraljom mađerskem".

Naši dopisi.

Šestine, dne 20. maja 1932.

Prigodom misija, koje su držane u novembru prošle jeseni, osnovano je u Šestinama Djevojačko društvo Srca Isusova. Unutar društva doskora se osnovao crkveni pjevački zbor od 45 djevojačkih grla. U crkvi je zbor nastupio prviput na Svijećnicu, a od tada nastupa redovito u veće mjesne i opće crkvene svetkovine; tako na Valentinovo, na Cvjetnicu, Uskrs, Spasovo, Duhove, na dan klečanja i dr. Članice pjevaju pod misom također prigodom mjesečne sv. ispovijedi i pričesti. Uvijek se pjeva tro- i četveroglasno. — Repertoir, kojim zbor do sada vlada, osim lakših jednoglasnih pjesmica, jest ovaj: Stare-Lucić: Hrvatska misa, izuzevši Vjerovanje i Blagoslovljen; Vilhar: Vjerovanje; Zajc: Ave Maria; Molitor: Panis angelicus; Knahl: O žrtvo spasa; Krestin: Srce Božansko i Stahuljak: Zdravo, Djevo.

Zbor je na Cvjetnicu pjevao također Muku po Mateju, na Veliki petak Tužaljke i Miserere, na Uskrs večernju (psalme) u hrvatskom jeziku.

Zbor vodi i s mnogo ljubavi i požrtvovnosti ravn. učitelj g. Juraj Salaj, a pjevačice su neutrudive u pohađanju vježbi u pjevanju, dolaze 3 i 4 puta tjedno nakon teškog dnevnog rada. Nastupi su dobri i sigurni. Na harmoniju odnosno orguljama prati pjevanje župni orguljaš slijepi Josip Kosinec. Ne bude li s koje strane poteškoća, zbor će se u dogledno vrijeme razviti do primjerene visine.

U pohvalu g. učitelju Salaju valja još istaknuti, da je prije nego s djevojačkim zborom u škol. god. 1930/31. nastupao u šestinskoj crkvi sa škol. zborom na najveće veselje mladeži, opće zadovoljstvo župljana i jednoglasno priznanje gradskog svijeta, koji se mnogo navraća u župsku crkvu u Šestinama. Pjevao je s mladeži na pr. Zdravo Marijo, od Botjanskog Dostojno je, od Vilhara Jaganjče Božji i dr.

Kuna na Pelješcu, dne 22. maja 1932.

Kao svake tako je i ove godine proslavljen blagdan »Delorite« (dne 10. V.) vrlo svečano. Pod procesijom je odlično svirala požrtvovna hrvatska glazba iz Potomja. Pod misom je pjevao »Omladinski Zbor« misu: Premrl — »Griesbacher velikim zanosom i odličnom interpretacijom. Od solista istakao se je osobito g. Ivo Vodopić, koji je svojim nježnim baritonom pjevao Antuna Nedvěda: »Ave Maria«. Taj pjevač ima vrlo lijep glas i mnogo obećaje.

Na Antunovo pjevati će vrlo lijepi slavospjev sv. Antunu od P. H. Sattnera. U programu ima također šest solospjeva istog auktora. U junu naumili smo prirediti jedan koncert. Pjevačima čast, koji se toliko žrtvuju i ulažu sve sile, da idemo pobjedonosno naprijed pod barjakom sv. Cecilije. Gojimo u crkvi marljivo pučko pjevanje. U tom prednjače: Zbor djevojačkog »društva Srca Isusova« i školski zbor. Narod je zanesen takvim pjevanjem i smatra ga najljepšom molitvom. Sada u maju smo tome posvetili mnogo pažnje. Iza crkvene svečanosti pjevamo po 3 pjesme svaki put i to pjeva čitava crkva. Kojim čuvstvom i pobožnošću se to pjeva, to je upravo divno.

Doista glazba je kadra narod držati i privesti u cerkvu. Jedan odlični gospodin rekao mi je: »Ovo što sam našao u hramu »Delorite« nijesam nigđe našao. — Ovaj hram s ovim pjevanjem privlači na neki tajni način svaku dušu, da nehotice klekne i moli...!«
S čvrstim pouzdanjem u Božju pomoć može se postići neočekivanih uspjeha!

P. Kosto Selak, zborovođa.

Kuna na Pelješcu, dne 26. maja 1932.

U divnom primorskom mjestancu Bolu na otoku Braču nalazi se starodrevni samostan veleč. oo. dominikanaca. Taj samostan djeluje vrlo lijepo na kulturnome polju u ovim stranama. Prošle zime osnovan je veliki mješoviti zbor, koji broji

nad 60 članova. Prvi svečani nastup imao je taj zbor prije Uskrsa prigodom 40-satnog klanjanja.

Duša zbora i dirigent je veleuč. g. dr. Vicko Kuničić, a njegova desna ruka i njegov zamjenik je vrijedni g. učitelj Nikica Karninčić. Osnovatelj tog zbora je o. Jordan Bole župnik.

Kako sam spomenuo da je ovaj zbor: sv. Cecilije u Bolu nastupio prije Uskrsa. Pjevali su: »Pomiluj me Bože« i »Svetotajstvu« od dra o. Kuničića. Pjevanje je silno uspjelo i osvojilo slušateljstvo, medju kojim vlada veliko zanimanje.

Ovaj zbor sv. Cecilije obećaje mnogo jer je u dobrim rukama. Na čelu su vještaci, glazbenici, kompozitori, energične sile. Sada spravljaju mnoge eminentne glazbene točke za koncerat, kojeg će davati, kad se savjesno priprave. Glavni cilj je uzveličati hram Božji.

Ovome poletnome, brojnome zboru želimo najbolji uspjeh i ustrajnost na polju glazbenom!

Čestitamo upravi, kao pjevačima na dosadašnjem radu i želimo, da se za ovim primjerom povedu i druga mjesta, koja do danas stoje prekrštenih ruku! **P. Kosto Selak.**

Krapina, dne 8. juna 1932.

Proslava »Turopoljca« u Krapini. Hrvatsko katoličko prosvjetno društvo »Turopoljac« iz Velike Gorice (seljaci i seljakinje), koje je mezimac Hrvatskog Pjevačkog Saveza i dika hrvatskog seljačkog naroda, proslavilo je svoju desetu godišnjicu kulturnog rada u Krapini, gdje je župnikom »Turopoljčev« osnivač i dugogodišnji vodja vel. g. Mirko pl. Hranilović.

Doček »Turopoljca« bio je nadasve srdačan. I seljaci i gradjani i pojedinci i korporacije od kojih se osobito isticali: H. K. D. Napredak; H. P. D. Zagorac; Starodrevni Čižmarski ceh; te katolička društva Muževi, Križari i Kongregacija, svi su se natjecali kako će društvo što ljepše dočekati i pozdraviti pred župskom crkvom, kamo su došli članovi »Turopoljca« u lijepim narodnim odijelima, pod vodstvom svoga osnivača.

Pod sv. misom zahvalnicom, koju je služio domaći župnik pjevao je mješoviti zbor »Zagorca« misu od Rudolfa Taclika lijepo i efektno.

»Turopoljac« je pokazao svoju živu vjeru i ljubav prema Bogu i ovdje. Mnoge je do suza ganulo, kad su članovi društva korporativno, bez iznimke, pristupili k stolu Gospodnjem, da prime sv. pričest iz ruke svoga osnivača, držeći se one: »Ako Gospod ne pomaže graditi kuće, uzalud se muče, koji je grade«.

Iza sv. mise bio je na župnom dvoru (u parku) banket za 60 uzvanika.

Poslije podne u gotovo punoj velikoj krapinskoj župskoj crkvi bio je duhovni koncert »Turopoljčev«. Sa velikim zanimanjem čekali su Krapinčani, da čuju da li su turopoljci bolji od »Zagorca« i od mjesnog »Križarskog zbora«.

Na programu je bila »Misa« i »Bistrička« od R. Matza, a na orguljama bio je sadanji zborovodja »Turopoljca« g. N. Toth, koji je ujedno artistički zborovodja pjev. župe »Matija Gubec« i zamjenik zborovodje Hrv. Pjev. Saveza, te je izvodio teške kompozicije od Wagnera, Mendelssohna i Toccatu od Dubois-a. Ta je komponirana za tri do četiri manuala i sa takvom registracijom, da bi sa svake strane igrača morao biti po jedan registrator, no g. Toth pokazao se je majstorom. Njegova igra je produbljena inteligentna, svojom rutinom svladava i najveće poteškoće.

»Turopoljac« je na diku ne samo svome osnivaču i sadanjem zborovodji, nego svima Hrvatima pogotovo seljacima, jer mu prvoklasnost priznavaju ne samo jury na pjevačkom natjecanju Hrv. Pjev. Saveza, ne samo Hrvati nego i glazbeni Česi. U Pragu priredio je »Turopoljac« pet koncerata svaki put pred rasprodanom dvoranom. Nije lako u Pragu dobiti za pjevanje lovor vijenac, no »Turopoljac« je dobio ne jedan nego više lovor vijenaca. Muzikalni Beč bio je takodjer oduševljen, slušajući pjev naših Turopoljaca.

I zbilja pjevaju veoma lijepo. Dinamika uzorna bez prenemaganja. Svaki stupanj jakosti se razlikuje od drugoga. Vokalizacija je kako veli Nijemac »musterhaft«. Disciplina zbora da se mogu mnogi naši zborovi ugledati. Premda Turopolje nema svojih originalnih narodnih pjesama mnogo, tek nekoliko, koje je harmonizirao Fr. Lucić bivši turopoljski župan, ali pjevača rodjenih imadu mnogo. Soprani su im visoki i čisti a ugodni, alti mekani i duboki, tenori zvonki, a basovi zaokruženi i sigurni.

Pod konac programa oslovio je osnivača predsjednik društva Miško pl. Gusić tako dirljivim riječima, da je mnogo oko prosuzilo. Zahvalio mu u ime društva, svih bivših i sadanjih članova za sve, što je za njih učinio i predao mu diplomu »začasnog predsjednika«.

Iza večernjeg koncerta bila je večera na župnom dvoru. Tu se je nastavilo pjevanje, dok nije »Turopoljac« morao da se oprosti od Krapine, odnesavši, ali ostavivši u Krapini i kod Krapinčana najljepše dojmove.

Kotor, dne 11. juna 1932.

Veliki je užitak promatrati crkvene obrede protkane glazbom i lijepim pjevanjem. Kulminacija sjaja i ljepote crkvenih katoličkih obreda razvija se u Velikom tjednu.

Naš zbor u svome radu ima to uvijek na umu i slobodno možemo reći, da je većina naših nastojanja posvećena korizmi i Velikom tjednu. Kad još nije bilo našeg zbora, skupljali su se dobrovoljci pjevači za Veliki tjedan, jer je tradicija zahtijevala da se otjeva bar jedna kompozicija »Miserere«. Sad, hvala Bogu, imamo zbor, koji svakim danom napreduje i stiče priznanja. I stariji i mlađi rade zadovoljno i oduševljeno, a nagrada je svima svakiput veći uspjeh.

Za blagdan sv. Tripuna izveden je veličanstveni Griesbacherov: »Te Deum« uz pratnju orgulja i limenih instrumenata. To je bio jedan glazbeni doživljaj, jedna senzacija u Kotoru.

Na korizmene nedjelje izvađao je zbor ove kompozicije: Miserere (Mayer, Cassiolini, Dentela); Ovom dakle (Beethoven, Marusi); Podmladak: Miserere (Bottazzo); Ovom dakle (Homen). U Velikom tjednu pjevao je zbor: Miserere (Tomas, Basily, Lotti-Homen); Ovom dakle (Goller op. 67. br. 6. za 8-glasni mješ. zbor i br. 14. 4-glasni mješ. zbor), Christus factus est (Capocci); Puče moj (Alesani). Mise izvodile se ove: Zeller-Fest-Messe u D, Homen-Misa bl. Ozane.

Na poziv Hrv. rad. društva »Napredak« sudjelovao je naš zbor na Zrinjsko-Frankopanskoj proslavi i izvodio kompozicije Milojevića, Muh-

vića, te nekoliko pučkih popijevki iz Međumurja (Odak, Špoljar, Žganec).

Tajnik crkv. pjev. zbora sv. Tripuna.

Stolac, dne 20. juna 1932.

Prije dvije godine objavila je »Sv. Cecilija« moj dopis, o radu našeg crkvenog pjevačkog zbora »Sv. Cecilije«, u kojem sam ujedno zamolio ostale radnike na glazbenom polju u Hercegovini, za slanje izvještaja o svojim mjestima, nakon čega je vlč. g. Fra Bruno Adamčik počeo iznositi dopise iz Mostara i Konjica, te vrlo koristan prikaz o postanku i izvedbama nekih pjevačkih zborova u Hercegovini, a ni Široki Brijeg sa uglednim i marljivim prof. o. fra. Brankom Marićem nije izostao.

Veseli me, da je moja molba naišla na odaziv, pa se još samo očekivati, da se bar ponekad jave Humac, Ljubuški, Čapljina i Trebinje, jer koliko mi je poznato i u tim se mjestima radi na uzgoju crkvenog pjevanja, a u drugim su mjestima katolici u sasvim malom broju, osim po selima, gdje u tome pravcu nema skoro nikakva rada.

Za vrijeme moje otsutnosti od blizu godinu dana u Ljubinju, gdje sam bio premješten za upravitelja banke, zbor nije učio novih komada osim Matzove »Napretkove himne«, koju sam dirigirao na glavnoj zabavi »Napretka«, ali ni u Ljubinju nijesam bio bez rada, jer sam pokrenuo akciju za gradnju katoličke kapele, koja lijepo uspijeva. Župska crkva je od Ljubinja preko 20 km. udaljena.

Na 30. IV. i 1. V. o. g. održan je ovdje drugi hercegovački dekanatski euharistijski kongres, kojeg je otvorio preuzvišeni biskup g. Alojzije Mišić. Mješ. zbor »Sv. Cecilije« izvodio je prigodom svečanog dočeka »Ecce sacerdos magnus« kao i kod svakog svečanog ulaza preuzvišenog u župsku crkvu. Osim toga je zbor tom prigodom pjevao na otvorenju kongresa, kod polnoćke, te na kongresnoj sv. misi na otvorenom polju, kojoj je prisustvovalo preko 7000 duša i konačno na velikoj teoforičnoj procesiji, koju je vodio sam preuzvišeni, te kod sv. krizme na 5. V. t. g.

Katoličko građanstvo, koga je ovdje veoma mali broj, za sjutri dan po kongresu, priredilo je svome Natpastiru podoknicu. Pjevali smo: Medićev-Aljažev »Večer«. Preuzvišeni se je na toj pažnji najljepše zahvalio, te nam održao svoju lijepu natpastirsku uputu i očinski nas svjetovao, da i u buduće radimo požrtvovno na uzgoju lijepog crkvenog pjevanja. Osobito je pohvalio rad zborovođe, što je oko 30 seoskih mladića uvježbao u jednoglasnom pjevanju svetotajstvenih pjesama, koji su u procesiji kao posebna četica vidno mjesto zauzeli, što mu se je osobito svidjelo.

Tom prilikom, a i ponovno kod oproštaja istakao je preuzvišeni, da se ova župa može dičiti sa svojim pjevačkim zborom, koji da je prvi u njegovoj biskupiji, te da će ovo zapisati i u ljetopisu mostarske biskupije.

Nakon toga je zbor, kao zahvalnost na ovako visokom priznanju, otišao u obližnju župu Prenj-Dubrave, gdje se je preuzvišeni nalazio u kanonskoj vizitaciji i dijelenju sv. krizme. I ondje smo na pontifikalnoj misi prisustvovali i svoj cijeli program opetovali.

Dekan, prečasni g. Don Vid Putica, koji je baš ove godine proslavio svoj zlatomisnički jubilej, pozvao je zborovođu i dvojicu starijih pjevača na ručak, a kasnije i cijeli zbor bogato ugostio.

Tom prilikom otpjevali smo »Napretkovu himnu« nakon čega nam je preuzvišeni održao podulji govor, zahvalio se na našoj posjeti i obećao nam svoju izdašnu pomoć, za nabavku harmonija, koji nam je veoma potreban za vježbanje.

Sada nastavljamo radom za priredbu koncerta sa duhovnim i svjetovnim dijelom programa, kako bi sa prihodom osnovali fond za nabavu toga harmonija.

Stjepan Zamola, zadružni upravitelj.

Zagreb, dne 3. jula 1932.

Već sam se nekoliko puta osvrnuo na pjevanje u crkvi Presvetog Srca Isusova. Već mnogo godina orgulja u toj crkvi i vježba ženski zbor vrijedna učiteljica gdjica Vida Vlaisavljević. Taj zbor pjeva kod sv. mise u 6 sati i kod večernjice u ½7 sati. Zbor je lijepo uvježban te pjeva i mnoge cecilijanske pjesme.

Počevši od 1. II. 1931. redovito pjeva na nedjelje i veće blagdane kod sv. mise u 11 sati mješoviti zbor »Pjevačke sekcije hrv. katoličkog kasina« pod ravnanjem svog zborovodje gosp. Vilka Petrovića. Taj zbor pjeva u toj crkvi iz vlastite pobude, pa zato moramo njegov rad tim pohvalnije istaknuti. Repertoir toga zbora vrlo je raznovrstan i mnogobrojan. Stavljamo jedan i drugi zbor za ugled našim cijenjenim čitateljima. Samo požrtvovnim i ustrajnim radom moći će da napreduje naš glazbeni pokret.

Ladislav Pleteš.

Kuna, dne 8. jula 1932.

Crkveni zbor sv. Cecilije u Vignju na poluotoku Pelješcu odlično napreduje pod vještim ravnanjem vrlog glazbenika g. Ljubomira Ortolia. Duša svega toga je neumorni i požrtvovni mjesni župnik veleč. g. Anto Bačić, koji je god. 1927. dobavio za župsku crkvu vrlo dobar harmonium, ustanovio pjevački zbor, a tako i tamburaško društvo. Više puta sam se osobno uvjerio o napretku zbora i svirača.

Zbor pjeva odlično, glasovni materijal je prvorazredan, glasovi čisti i dobro intonirani. Do takvog stupnja dolazi se samo požrtvovnošću, čvrstom voljam i ustrajnim radom. Zbor izvodi i teže kompozicije O. Sokola, K. Odaka i dra Širole. Zbor se služi s izdanjima o. dra B. Sokola. Zbor pjeva više latinskih misa. Čast veleč. g. župniku i g. organistu kao i zboru! Želim im potpuni uspjeh u budućnosti! Samo tako naprijed!

P. Kosto Selak, zborovođa.

Glazbena literatura.

Z. Musmeci: Don Lor. Perosi e le sue Opere. Tip. Editr. »XX Secolo« Acireale 1932. — Ona stroga kritika, koja je s više ili manje objektivnosti dočekala prve Perosieve nastupe, danas je većinom, barem praktično, promijenila svoje stanovište. Opazilo se je, da je često puta kao najglavniji kriterij služila mržnja prema svemu, što bilo kako potsjeća na crkvu ili njezine pretstavnike. Nadošavši mnoge druge razne forme subjektivno-parcijalnog prosuđivanja, lakše će se shvatiti ona: guerra al Perosi. No ipak broj njegovih posrednih ili neposrednih učenika i štovatelja dnevno raste. On je postao centralna ličnost u preporodu crkvene glazbe u Italiji i izvan. Perosi-ev repertoir, nadasve onaj prigodom velikih svečanosti, u mnogim je crkvama isključivo na dnevnom redu.

Predbacivalo mu se je na pr. ne upotrebljavanje vokalnog kontrapunkta u oratorijima; prevelika dramatičnost, koja lako prelazi na operno područje. U pogledu liturgijske glazbe, isticala se je pogibelj za obnovu crkvene glazbe.

Na ove i neke druge poteškoće odgovara ukratko gore spomenuta knjiga o Perosi-evoj ličnosti i njegovoj glazbenoj djelatnosti (s uvodnim pismom Mascagni-a). Nema velikih pretenzija. Uzevši u obzir izjavu auktora i cilj, koji ga je vodio pri sastavljanju ove spomen-knjige genijalnog Maestra, oprašta mu se donekle, što se je, skoro bez ikakvih vlastitih idejâ, tako brzo oprostio s mnogo važnim pitanjima Perosi-eva stila. Odgovara, da su mnoge poteškoće bez objektivnog temelja. Ako Maestro koralni dio svojih oratorija ne razvija u pretežno kontrapunktističkom smjeru, već radije slijedi na pr. Haendela, Carissimia, to mu služi kao ekspresivnije sredstvo, s obzirom na stalniji efekat. U pitanju straha za obnovu crkvene glazbe, auktor s pravom odgovara (str. 44), da mnogi nijesu shvatili ili da svojevoljno nijesu uzeli u obzir onu jasnu distinkciju, koju je isti Perosi mnogo puta naglasio. Oratorij se naime može nazvati religiozno, ali ne liturgijsko djelo. Strah pak za suglasje s Motu proprio bio je osjetljiviji u doba, kad je, u želji za vjeran odgovor papinom pothvatu, bio zavladao neki studeni, formalistički, ukočeni stil. Perosi se javlja sa zdravim, arioznim, koji put dramatskim, pretežno elegijskim obilježjem. Osobito se opaža ona bogata melodijska protkanost, koja nipošto ne isključuje religiozni karakter. Bistrina, spontanost, naravni izljev talijanske duše, isključuje onu suhu matematički izrađenu napetost. Zato je Perosi-u uspjeh u Italiji, uopće govoreći, po sebi garantiran. Drugo je pitanje, da li su mnoge poteškoće, aplicirane na njegov stil liturgijskih kompozicija, sasvim bez temelja. Auktor ga uvijek zanosno brani. Ne može ipak a da štogod ne dopusti. Priznaje, da u misama na pr. tu i tamo fali jedinstvo stila i fraziranja, kao i harmonijske kompaktnosti (str. 104).

Bogatu glazbenu aktivnost Maestra, auktor dijeli na 4 kategorije: 1) o r a t o r i j i. Do sada ih je poznato 11. Prije nego se zaustavi da svakoga potanko prouči, tumači bitnost i podrijetlo oratorija. Iz »Laude« preko Animucci, Aneri, Balducci, Mazzei, Carissimi, prelazi u doba, kad se je oratorij počeo miješati s teatralnom melodramom. U preporodu pravog stila prvo mjesto zastupa Perosi. Auktor mu, među ostalim zaslugama ističe i tu, da je na čisto inspiriranom božanskom tekstu, uz pomoć gregorijanskih melodija, u koje se je od rane mladosti uživio, uspjelo zadovoljio svim zahtjevima oratorijskog stila. Govoreći o pojedinim oratorijima, »Il Mosé« za auktora je »principe«, koji »su tutti gli altri si eleva«. 2) U drugu kategoriju stavlja m i s e (ima ih oko 30) i ostale liturgijske kompozicije. Od tih mnogo je stvari neizdano, kao na pr. kompozicije za sikstinsku kapelu. 3) U trećoj kategoriji govori o r e l i g i o z n o j g l a z b i, nabrajajući preko 200 r a z n i h m o t e t a. Spominje samo glavnije. 4) Samo navodi drugu o r k e s t r a l n u ili samo i n s t r u m e n t a l n u i k o m o r n u g l a z b u, jer je većim dijelom u rukopisu.

Uvijek svježa i bogata mašta Perosi-eva još radi. Otrag malo vremena lično sam govorio s Maestrom, te mi je priznao, da on ne dopušta tiskati svoju glazbu. Neće da se o njemu govori ili piše. Zdravlje mu ne dopušta da dade potpuno oduška svojoj mašti. Inače, u tišini jednog rimskog zavoda, zabavljen idejama čistoga vegetarianizma, provodi svoje dane. Navršio je šezdeset godina.

O. J. Kumičić.

Cerkveni Glasbenik. Štv. 5. i 6. (maj-juni). Na prvom mjestu je članak dr. F r a n č i š k a K i m o v c a: »Ljudsko petje pri božji službi«. To je predavanje, što ga je imao pisac na glavnoj skupštini Cecilijina društva 18. XI. 1931. O zajedničkom pučkom pjevanju već se mnogo pisalo, a ipak će popularna Kimovčeva rasprava mnogo koristiti. Pisac je dokazao, da je prije u Sloveniji čitav puk jednoglasno pjevao u crkvi. To je prestalo, kad se počelo uvoditi višeglasno zborno pjevanje, a danas se zajedničko jednoglasno pjevanje posve zatrlo, pa se u Sloveniij mnogo trude, da ga opet uvedu. Pisac opisuje, kako takovo pjevanje silno djeluje i iznosi svoje prijedloge, kako bi se moglo takovo pjevanje opet uvesti. Predlaže da bi družba sv. Mohorja izdala pjesmaricu za pučko pjevanje, da bi tako pjesmarica u velikom broju došlo medju puk. — Stanko P r e m r l je u ovom broju opisao život i djelovanje nedavno umrlog orguljaša Ignacija Hladnika, dok će u narednom broju progovoriti o njegovom kompozitorskom radu. — F r. F e r j a n č i č opisao je glazbeni rad pok. Janka Lebana. A d o l f G r ö b m i n g nastavlja svoju opširnu raspravu: »Nekaj poglavij iz fiziologije in fonetike« Dr. J o s i p M a n t u a n i progovorio je o pok. predsjedniku njem. Cecilijina društva prof. dr. Hermannu Mülleru, a urednik S t. P r e m r l opisao je jubilej Glazbene Matice i priredbe prigodom te proslave. Slijede društvene vijesti, koncertni izvještaji, dopisi i razne vijesti, koncertni izvještaji, dopisi i razne vijesti. U glazbenom prilogu nalazi se mješ. zbor A n t u n a J o b s t a uz pratnju orgulja: »Srce Jezusovo«, mješ. zbor D a v i d a D o k t o r i ć a: »Kar ima nebeško solnce« i kompoziciju F r a n c a B a b i č a za alte i jednoglasni zbor s orguljama: »Marija, divni cvet«.

Sklad. Smotra za promicanje glazbene umjetnosti. — Do sada smo primili dva broja te smo-

tre, koja je počela izlaziti pod uredništvom Rudolfa Matza kao nastavak »Glazbenog Vjesnika« i »Hrvatske narodne pjesme«. Iz članka uredništva saznajemo, koja je zadaća »Sklada«. Kompozitori su radosno pozdravili zakon od 26. XII. 1929. o zaštiti autorskih prava. No drugo da je provedba i interpretacija, a pogotovu konsekvencije, koje su iz tog zakona za sebe povukli privatni posrednici. Zahtjev da su izvadjači dužni plaćati autoru odnosno njegovom zastupniku za svaku izvedbu stanoviti honorar, teško je pogodio pjevačka društva, kojima je jedini redoviti prihod članarina. Prošle su godine osnovali neki muzičari zadrugu »Sklad« sa svrhom, da uskladjuje interese svih glazbenih faktora, skladatelja, izvadjača, kritičara i publike, a naročito da omogući pjevačkim društvima plaćati autorske tantieme na takav način, koji bi zadovoljio skladatelje, a da pri tom ne bi odviše oslabio blagajne pjevačkih društava.

Smotra »Sklad« imat će dva dijela: a) glazbeni, u kojem će se tiskati skladbe za sve kategorije pjevačkih zborova onih autora, koji se slažu s načelima »Sklada« i b) književni u kojem će uz kroniku našeg glazbenog života izlazi informacije i upute za skladan rad svih faktora u hrv. glazbenoj kulturi.

Samo pretplatnici smotre »Sklad« i oni, koji kod zadruge »Sklad« kupe pojedini broj smotre »Sklad« kao partituru, mogu kupiti pojedine dionice za sve svoje pjevače. Te su dionice jeftine, a naplatom dionica uplaćena je i tantiema autoru, bez obzira, gdje i koliko puta se pjesma pjeva. Ali zato se dionice ne smiju prepisivati, ni posudjivati, ni preprodavati.

Zlatko Špoljar, koji je u Virju i okolici zabilježio lijep broj pučkih popijevki iz Podravine, napisao je vrlo informativan članak: »Podravske pučke popijevke«, dok se u glazbenom prilogu nalazi njegov mješ. zbor: »Podravska suita« i muški zbor: »Pet kumi«. U 2. broju kušao je Špoljar podijeliti: »Područja hrvatskog glazbena izražaja« te ta područja dijeli ovako: 1) Međumursko-podravsko, 2) Područje hrvatskog Zagorja i susjednih kajkavskih krajeva, 3) slavonsko, 4) istarsko, 5) dalmatinsko i 6) bosansko-hercegovačko područje. Pisac sam kaže, da ta razdioba nije iscrpiva, on je htio samo da upozori na raznolikost hrv. muzičkog izražaja i da sklone one, koji imadu za to prilike, da počnu što intenzivnije skupljati gradju i proučavati specijalne karakteristike pojedinih područja. Taj prijedlog neka nadje što više saradnika, jer je doista zadnje vrijeme, da se zabilježi što se još uzdržalo. — Zlatko Grgošević tumači u posebnom članku naziv: »Nezavisni autor«. »Sklad« donosi slike nekih zaslužnih pjevača (Herman Weiss, Josip Štefanović) i razne glazbene vijesti. U 2. broju je mješ. zbor Franje Dugana ml.: »Zahvalnica«, te mješ. zborovi: »Zima«, »Jezuš je sadil vinograd«, »Ivanjska popijevka« i muški zbor »Oj ti lane« Rudolfa Taclika. Godišnja pretplata iznosi 100 D, za članove zadruge 80 D. Preporučamo.

Zbori. Revija nove zborovske glasbe. Urejuje Zorko Prelovec. U 2. ovogodišnjem broju je na prvom mjestu pjesma Ive Peruzzia: Narodni motiv. Iza toga slijedi svršetak Hubadova životopisa i izjave nekih muzičara (Kosta Manojlović, Slavko Ošterc, Mirko Polić, dr. Anton Schwab, i pjevač Janez Završan) o značenju Hubadova umjetničkog rada. Onda su izvještaji o operi, koncertima i razne glazbene vijesti. U glazbenom prilogu je vrlo nježni mješ. zbor Frana Ferjančića: »Tone solnce tone« i tri dražesne omladinske pjesme P. Hugolina Sattnera: Sveti Matija, Mica Butica, Putka — tutka (dvo dotično troglasno s klavirom). »Zbori« stoje godišnje 50 D. Preporučamo.

Muzički Glasnik. Br. 3. i 4. (mart—april). Stana Ribnikar napisala je članak »Göthe i muzika«. I ako je bilo njegovo muzičko obrazovanje neznatno, ipak se je Göthe mnogo zanimao i za muziku. Povodom sedamdesete godišnjice Gounodova »Fausta« napisao je Branko Dragutinović vrlo lijep članak. Bojan Ikonomov svršava svoj članak: »Muzičko delo u Bugarskoj« i u ovom broju navodi one bugarske muzičare, koji su radili na instrumentalnoj muzici. Medju njima se ističe Nikola Atanasov, koji je svršio Glazbeni Zavod u Zagrebu. Slijede manji članci o Chopinu, o. E. d'Albertu i Kreutzerovoj sonati (Kreutzer umro je 6. I. 1831.) i muzičke vijesti iz čitave države. Vrlo su opširne i vijesti Južnoslovenskog Pjevačkog Saveza, čiji službeni organ je »Muzički Glasnik«. »Muzički Glasnik« izdaje muzičko društvo »Stanković« uredjuje ga Milan P. Bogdanović.

Pregled štampe o glazbi.

»Obzor« je u više brojeva (od 15., 17., 18., 21. i 22. VI. br. 136, 138, 139, 141. i 142) priopćio članak O. Bernardina Sokola: »Crkveno-glazbena škola u Zagrebu«. Pisac je već u više navrata pisao o toj važnoj i potrebnoj školi. Svi smo osvjedočeni da bi nam takova škola trebala, osobito sada, kad gg. učitelji više ne moraju da orguljaju i kad se u učiteljskim školama više ne obučava orguljanje. Teže je pitanje, kako bismo došli do takove škole. Navesti ćemo nekoliko misli iz članka dr. B. Sokola.

Svrha crkveno-glazbene škole, kaže pisac, mora biti: 1) da se crkve opskrbe osposobljenim orguljašima i zborovodjama i 2) da naša sela, gradići i gradovi dodju do sposobnih glazbenika, koji će glazbenu kulturu širiti u hrvatskom narodu takodjer svjetovnom glazbom osnivanjem svjetovnih zborova, puhalačke glazbe ili barem tamburaškog zbora i privatnim obučavanjem klavira.

Nacrt pisca je povezati nižu bečku dotično ljubljansku i višu rimsku crkveno-glazbenu školu. S nižom crkvenom glazbenom školom misli pisac postići potrebno znanje za vršenje orguljaške službe, a s višom to znanje usavršiti i proširiti. Niža škola trajala bi tri godine, a učenici bi učili klavir, orgulje, pjevanje, koral, povijest crkvene

i svjetovne glazbe, nauk o harmoniji, kontrapunkt i kompoziciju, liturgiju, vjeronauk, dirigiranje, zborovodstvo i jedno glazbalo za puhalačku glazbu. Viša škola trajala bi dvije godine kao nastavak niže. Tu bi se imali slušači usavršiti u orguljama, u kompoziciji, klaviru ili solo-pjevanju, dotično u jednomu ili više tih predmeta prema sposobnostima ili radu pojedinca. Pisac misli otvoriti i posebni tečaj za nižu i višu školu, u koji bi jednom u tjednu mogli dolaziti iz okolice svećenici, učitelji, dosadašnji orguljaši i drugi glazbeni diletanti. Kad »Hrvatski Radiša« osnuje svoj internat, u koji će se primati pitomci samo sa svršenom nižom srednjom školom, moći će glazbeno nadareni pitomci pohadjati i glazbenu školu.

Ta bi škola — nastavlja pisac — morala biti ne samo rasadištem novih mladica crkvene i svjetovne glazbene kulture, nego i vodja svega crkveno-glazbenoga rada u hrvatskom narodu; glavni organ »Cecilijina društva«, a možda i za svjetovnu glazbu; budna kontrola nad radom naših i stranih tvornica orgulja... Pošto nemamo jednog crkveno-glazbenog izdavača, škola bi morala i to na sebe preuzeti, a po mogućnosti i potrebite svjetovne glazbe. To bi bio nastavak piščevih izdanja. Uz školu bi se osnovala glazbena i muzikološka biblioteka i dio etnografskog muzeja t. j. zbirka narodnih glazbala, napjeva i ostalog, što je s glazbom povezano.

To je doista opsežan djelokrug. Sada dolazi najteže pitanje, s kakovim sredstvima osnovati takovu školu koju, misli pisac otvoriti već ove jeseni i ako ne s potpunim gornjim nacrtom i u manjem razmjeru. Glavno je, kaže pisac, imati nekoliko soba, koji klavir i harmonij, a druge ili najkasnije treće godine i male orguljice, pa će se s uspjehom moći odmah otvoriti škola. Pisac priznaje, da će sve to koštati, ali je uvjeren, da će se naći dosta »malih mecena«, koji će godišnjom pripomoći pomagati školu i to ne samo iz redova crkvenih knezova te višeg i nižeg klera, nego i svjetovnjaka. Pisac ne sumnja niti najmanje, da će i država obilato podupirati tu školu. To će tim radje učiniti, kada opazi, da će škola medju ostalim svoje slušače oduševiti i usposobiti za sakupljanje glazbenog narodnog blaga i običaja. Pisac se je pače već pobrinuo, da će taj predmet na toj školi predavati dr. Božidar Širola. I ako su sada teške financijalne prilike, to ipak sve to, da li će se škola otvoriti već ove jeseni, ovisi u glavnom baš o zgradi za školu dotično nekoliko potrebitih soba, a za drugo je ipak nekako lakše, jer zahtjevi ne će biti preveliki i prilagodit će se mogućnosti.

Pisac moli, da bi mu se saopćilo, što čitatelji drže o njegovom predlogu, visoko pak položenu gospodu, koji imaju para i zgrada, moli, da bi mu dali besplatno na raspolaganje za nekoliko godina, ako ne će darovati, koju zgradicu ili desetak soba. Pisac pruža, kako sam kaže, lijepu prigodu mogućnicima iz crkvenih i svjetovnih krugova, da si podignu spomenik aere perenius.

To je ukratko sadržaj članka dr. B. Sokola. On ima mnogo dobre volje ali i veoma mnogo optimizma. Na isti predmet osvrnuo se u »Hrvatskoj Straži« (od 3. VII. 1932. br. 149.) odlični naš kompozitor dr. Božidar Širola u članku: »Škola moderne muzike — orguljaška škola«. On, govoreći o orguljaškom pitanju, kaže, da onih starih učitelja orguljaša, koji su orguljašenje smatrali svojom općom prosvjetnom dužnosti, danas gotovo već i nema. Učitelj je toliko okupiran svojim zvaničnim dužnostima, da nema redovno niti spreme, a niti vremena, da postane valjanim orguljašem. Orguljaško je pitanje neriješeno, a valja ga riješiti, hoćemo li postići pravi preporod crkvene muzike na selima. Pisac ne drži, da bi se već danas mogao ostvariti ideal liturgičkog pjeva, koral. Pred očima mu je skromniji cilj, da se podigne i njeti ona velika naklonjenost puka prema pjevanju, a i prema mnogim starinskim crkvenim popijevkama, što još živu u spominjanju puka. Kada posvuda sav puk počne pjevati u crkvi, onda će se moći postaviti i dalje meta cecilijanskog nastojanja. Naši cecilijanci, kaže pisac, upravo su tu metu već od samog osnutka jasno uočili i »Sv. Cecilija« u svim svojim godištima pokazuje goleme napore izvršene upravo u tom smislu: oživljavanje himničkih popijevaka iz Citharae octochordae, sabiranje duhovnih i crkvenih popijevaka iz raznih krajeva i mjesta i štampanje novih kompozicija, u kojima se jednostavna dikcija i izražaj blizak pučkom pojimanju ispravno naglašuje. I najnovije nastojanje za izdavanjem dobrega Kantuala zapravo je zadnji napor cecilijanskog pokreta u tom smislu.

Dr. Širola navodi, da cecilijanski pokret ipak nije ostavio dubljeg traga u širokim krugovima narodnim. Pisac kaže da tome nije kriv nehaj crkvenih krugova. To žalibože ne stoji. Bili bismo sretni kad bi se, kako dr. Širola navodi »Sv. Cecilija« nalazila u knjižnici gotovo svakog župskog dvora. Mi moramo izjaviti, da gotovo polovica župskih ureda u zagrebačkoj diecezi, gdje bi morale sve crkve pretplaćivati »Sv. Ceciliju« iz crkvene blagajne, nema »Sv. Cecilije« a u drugim biskupijama su vrlo rijetke crkve, koje znadu, da list uopće postoji. Žalibože ne stoji niti to, da ovaj časopis izlazi samo oduševljenom potporom crkvenih vlasti, dok rada priznajemo, da pojedinci za list mnogo žrtvuju. Da ne bi bilo tih pojedinaca, koji su svojim perom i svojim doprinosima list pomagali, ne bi »Sv. Cecilija« dočekala niti svoje desetgodišnjice, a kamo li svoje dvadeset i pete godišnjice. Rada potpisujemo, da bismo bolje uspjeli, kad bismo imali više dobrih orguljaša. No naša je želja bila, da nam naši vrijedni učitelji ostanu što dulje i orguljaši. Bar mi držimo, da moramo prije nego otvorimo orguljašku školu (i to nije tako lako, kako bi si tko zamišljao) riješiti orguljaško pitanje, a to ne ovisi samo od Cecilijina društva, nego od mnogo drugih faktora.

Cecilijanski pokret u Sloveniji, naglasuje dr. Širola posve ispravno, uspio je i donio velikih plodova upravo zbog opstojanja orguljaške škole u Ljubljani. No taj pokret je pokopao zajedničko pučko pjevanje u crkvi, pa se upravo danas medju Slovencima vrlo mnogo radi na tom, da se opet uskrisi zajedničko pučko pjevanje.

Na završetku naglasuje dr. Širola da bi orguljašku školu mogao voditi bilo kakav red, u kojem ima za to sposobnih ljudi. Taj red morao bi uz školu podržavati internat, u kojem bi mladići mogli uz jeftinu cijenu naći ne samo opskrbu već i odgoj. Svaki drugi način organiziranja or-

guljaške škole naišao bi u današnje vrijeme na nesavladive teškoće financijalne prirode. Pisac drži, da bi baš franjevački red tu mogao ubrzo pomoći i namaknuti sredstva i nastavnike. Dr. Širola upozorava na završetku svog članka, na osnovu dr. B. Sokola, što smo je gore spomenuli. Dr. Sokol po svom obrazovanju (studirao je u Beču i Rimu) i po svojoj organizatorskoj djelatnosti i po svojem dosadašnjem radu izdavačkom (pokrenuo je ediciju crkvenih kompozicija) i učiteljskom (u zagreb. sjemeništu) ima, kaže dr. Širola, zato sve preduvjete. Ne ovisi to niti samo o njegovoj provinciji, koja bi sigurno s velikom ljubavi počela graditi novi zavod, novo rasadište crkvene umjetnosti, već i o vrhovnim crkvenim poglavarima — završava svoj članak dr. B. Širola.

O tom pitanju napisao je u»**Hrvatskoj Straži**« (od 10. VII. o. g. br. 155.) i župnik Pavao Matijević članak pod naslovom: »Crkveno-glazbena škola u Zagrebu«. Pisac drži, da u našim župama nije moguće koralno pjevanje u duhu Crkve još za sada i u dogledno vrijeme, sve da i imamo glazbenu školu i stručne organiste. Današnje oskudno doba traži ljude realnoga pogleda na svijet, koji računaju sa sadanjim prilikama i mogućnošću, a ne ljude idealiste, koji izvode zaključke takovih silogizama, kojima su osigurali premise logikom, ali ne novcem. Navodi koliko bi stojala orguljaška škola i njezino uzdržavanje. Držimo da je g. župnik uzeo još premalene brojeve. Dobro naglasuje pisac, da bi apsolventima orguljaške škole trebalo osigurati namještenje i egsistenciju. G. Matijević govori i o radu župnika Josipa Posleka u Generalskom Stolu. I on je poslao k veleč. g. Posleku jednog mladića, da nauči za nuždu svirati, pa je s tim svojim orguljašem posve zadovoljan.

Berliner Tagblatt priopćio je u svom 249. broju (od 27. V. 1932.) članak A. E. pod naslovom: »Jugoslawische Quartett-Musik«. Bilo je to onda, kad je »Zagrebački kvartet« svirao u tamošnjem radiu. Medju ostalim kaže pisac: »Dabei wäre so manches an jugoslawischer Musik zu lernen... Den vier vorgetragenen Werken gemeinsam ist, bei aller »modernen« Haltung, die nationale Note, die Nähe des Volkhaften, die Nähe zu den Quellen der Musik überhaupt. Das stärkste ist das Quartett II. von Josip Slavenski, von dem Kleiber uns vor ein paar Jahren ein Orchesterwerk, die »Balkan-Suite« vorführte. Mit Klassischer Form hat es kaum noch zu tun. Es ist fast nur Ausdruck eines jähen Musiziertriebs, der erste Satz nur Themenaufstellung mit orientalisierendem Abschluss, der zweite balkanische Elegie, der dritte Volkstanz. Aber alles ist so unmittelbar ur — und eigentümlich, das Persönliche wächst so ungezwungen aus dem Allgemeinen, Volkstümlichen, dass man nur mit Wehmut an unsere eigenen Abgeschliffenheiten oder Krämpfe denken kann... Von leichterem Kaliber ist ein Quartett von Boris Papandopulo-Pečić, dessen Nationalität nur ein musikkritischer Roda Roda ergründen könnte: — halb von Strawinskys Jahrmarktsmelodik und — rhythmik beeinflusst, halb kirchliches und volkstümliches Klangstück. Einen geprägteren Charakterkopf zeigt das Andante und Scherzo von Krešimir Baranović, die Elegie ein bisschen breit, das Scherzo ein bisschen reisserich und formlos, wie eine Improvisation zu vieren, — immerhin sympathisch und anziehend. Das II. Streichquartett von Krsto Odak endlich: das üppige, ein wenig wildgewachsene Musizieren eines echten Temperaments — das Beherrschteste die etwas uferlose Melancholie einer balladesken »Dumka«.

Razne vijesti.

† **Pavica Stahuljak rodj. Huber.** Dne 30. V. umrla je gdja Pavica Stahuljak, odlična pjevačica. Rodjena je dne 22. VI. 1880. u Krapini. Glazbu učila je u Zagrebu, Beču i Budimpešti, gdje je stekla diplomu operne pjevačice. Godine 1900. udala se za skladatelja i profesora glazbe Vladimira Stahuljaka. Pokojnica je pjevala u Zagrebu, Beču, Pešti, Sušaku, Zadru, Koprivnici, Petrinji te sudjelovala često na raznim koncertima i priredbama Cecilijina društva. Njezin sopran bio je jak, metalnog, a opet ljupkog zvuka i velikog opsega. Pokojnica se odlikovala finim umjetničkim ukusom te je vrlo lijepo predavala te je svojim prozućenim, vrlo osjećajnim predavanjem ganula slušateljstvo. Prava umjetnica. Pokoj joj vječni!

Milan Sachs, mnogogodišnji dirigent naše opere i artistični ravnatelj hrv. pjev. udruženja »Lisinski«, otišao je iz Zagreba da preuzme svoju novu službu u Brnu kao direktor opere tamošnjeg zemaljskog kazališta.

Janku Slogaru, profesoru učiteljske škole u Čakovcu, priredili su nastavnici i učenici te škole dne 6. VI. 1932. svečanu akademiju povodom navršenih 35 godina uspješnog nastavničkog službovanja.

Mladomisnik vrhbosanske dieceze veleč. g. Božidar Bralo imenovan je privremenim orguljašem prvostolne crkve u Sarajevu i honor. katehetom tamošnje drž. preparandije.

Crkveni koncert u Samoboru priredilo je dne 26. VI. hrv. kat. pjevačko društvo »Branimir« iz Zagreba. Društvo izvelo je nekoje djelove mise J. Faista i hrv. mise zborovodje J. Vrhovskoga te nekoje kompozicije Franje Lučića, dr. P. Crnkovačkoga i J. Vrhovskoga. Na orguljama sudjelovao je poznatom svojom vještinom i prof. Franjo Dugan.

Zagrebačka radiostanica reorganizira sistematski svoj rad. Do sada je radiostanica ponajviše ovisila o raznim stranim gostima i gostovanjima, a sada nastoji da stvara svoj ensemble, koji bi imao da vrši kulturnu misiju. Iza osnutka radio-orkestra, koji baš nije najsretnije sastavljen, osnovan je radijski kor, koji imade da iznosi mješovite zborove crkvene i svjetovne zborne muzike. Za izvedbu crkvenih djela upotrebljava se crkva sv. Katarine u Gornjem gradu, gdje su uredene sve moguće instalacije za prenos crkvenih djela. Svake nedjelje u 11 sati prije podne izvodi se u toj crkvi koja misa. Dirigira g. Spiller, a orgulje svira g. dr. M. Majer. Do sada je iznešeno neko-

liko misa. Ovaj zbor bavit će se i svjetovnom muzikom, koje će iznositi djela u studiju radio-stanice pod ravnanjem dra M. Majera.

R. »Narodne Novine«.

Nove orgulje u Kravarskom. Zaslugom neumornog radnika u vinogradu Gospodnjem veleč. gosp. Stjepana Mikulčeka dobila je crkva u Kravarskom orgulje, koje su prije bile u franjevačkoj crkvi u Zagrebu. Orgulje imadu 12 registara i to:

I. manual.

Principal 8'
Gamba 8'
Bordon 8'
Oktav 4'
Mikstur-Kornet 4' (četverostruk)

II. manual.

Geigenprincipal 8'	Vox coeleste 8'
Lieblich gedeckt 8'	Flauto 4'
Eolina 8'	

Pedal.

Subbass 16'	Superokt. Koppel II—I
Bordon 16'	Pedal Koppel II
Man. Koppel II—I	Pedal Koppel I
Subokt. Koppel II—I	Pedal automat — Tutti

Valjak kao crescendo na cijele orgulje.

Orgulje su pneumatične (Kegel-system), te su kao nove i ako su sagradjene prije 25 godina. Novim se mogu zato nazvati, jer konstrukcijom svirala i preuređenim zračnicama nikako ne zaostaju za novim orguljama.

Principal I. i II. manuala ima veoma lijepi pun i kremenit glas a to je glavno, jer principal daje cijelim orguljama karakter i boju glasa. Lijepi registar je i »Gamba«, koji i ako ima rezak glas, ipak se dade svagdje dobro upotrijebiti bilo kao solo registar i u vezi s drugim registrima. Svagdje rasvjetljava i upotpunjuje druge registre. Vox coeleste napunjava, kao jutarnje sunce dušu radošću i svojim valovitim glasom širi se po crkvi, kao kad sunce iza oblaka prosipava svoje sjajne zrake. Kornet i ako je prema drugim registrima preslabo intoniran, čini da su orgulje pune i zaokružene.

Funkcija pneumatike je dobra i orgulje dosta dobro izgovaraju. Unutrašnji uređaj je solidan i uzorno vodjenje zračnih cijevi omogućuje pristup do svih dijelova orgulja što je od velike važnosti, da se može u slučaju, da nadodje kakva pogreška odmah bez velikih poteškoća ispraviti.

Igraonik je načinjen prema propisima s običajnim mjerama. Želio bih jedino, da je graditelj načinio još barem tri čvrste kombinacije t. j. p., mf., tutti, to bilo važnije i zgodnije za orguljaša nego li valjak-crescendo. Kod malih orgulja suvišan je trošak za crescendo. Graditelj to zato nije načinio, jer stranka to nije tražila. Zato bi savjetovao gg. veleč. župnicima, koji kane nabavljati i preuredjivati orgulje, neka uvijek pošalju nacrt preč. nadbiskupskom stolu na ispitanje.

Orgulje je preuredila i postavila tvrtka Majdak i Lindauer iz Vrapča. To je mlada naša tvrtka koja se sve više razvija i obećaje, da će sve bolje napredovati. Treći opus te tvrtke, koji je postavljen u župi »Sv. Ilija« kraj Varaždina pokazuje solidnost i vještinu u intonaciji. A kod orgulja je najvažniji faktor intonacija. Veleč. gg. župnici, koji si žele nabaviti orgulje za svoju crkvu neka si pogledaju sami to dejlo, pa će se uvjeriti o solidnom i lijepom radu.

Orgulje u Kravarskom stajale su u svemu 50.000 D., što je vrlo umjerena cijena.

O. Pankracije Vupora, franjevac.

Iz Cecilijina društva.

Cecilijino društvo u Osijeku I. priredilo je dne 12. VI. u kapucinskoj crkvi crkveni koncert. Koncert počeo je J. Rheinbergerovom pastoralnom sonatom, što ju je izveo na orguljama društveni zborovodja Josip Brečko. Kapucinski gvardijan preč. o. Joakim Ferk je iza toga predavao o glazbi. Zbor je izveo »Gloria« i »Benedictus« iz V. Řihovskoga mise op. 3., mješovite zborove J. Humela, dr. A. Švaba. J. Levičnika, J. Brečka i ženski zbor o. Kamila Kolba »Moj Isuse«.

Članak o. Antonina Zaninovića: »Zakon protiv plesanja, igranja kola i pjevanja svjetovnih popjevaka u stolnoj crkvi u Dubrovniku iz god. 1425.« iz zadnjeg broja »Sv. Cecilije« priopćila je u izvatku dubrovačka »Narodna svijest«. U broju 18. od 4. V. 1932. U br. 19. od 11. V. 1932. ovog tjednika osvrće se na taj članak g. Vid V. Vukasović, pa onda nadovezuje:

»Početkom XIV. vijeka, a osobito prve polovine XV. vijeka u Dubrovniku je senat zabranio kola i pjevanje svjetovnih pjesama u Gospi (katedrali), a tako isto i po drugim mjestima državice sv. Vlaha.

Spomenuti prilog iz državnog dubrov. arkiva ne kaže kakvim su se jezikom pjevale spomenute pjesme, ali držim da je to bilo »slovinski« od pamtivijeka, jer se odavnina do dana današnjega vodi kolo u »potrijemku« crkve u selu. Potrijemaka je nestalo, a onda se kolo igra u blizini crkve, a kod pravoslavnih ispred »porte« crkve, dotično manastira. Još je nekoliko potrijemaka u biskupiji: u Zatonu, u Sugjurgju, na Šipanu, u Luci, na Šipanu itd.

Ovo se zbiva, kad se slavi svetac (patron) matice ili kakve druge crkve.

U Slanomu se igra kolo na Veliku Gospu i na Sidža, ali odalje manastirske crkve, sad na obali.

U kolu kovogja hitro vodi kolo, a ženske pjevaju na poskočnici:

»Kolovogjo, diko naša,
»Skokni skokom, migni okom« itd.

U Trstenomu na 2. jula (Pohod Bl. Dj. Marije), kad je slava u Orašcu, igra se kolo uz pjevanje, sada pod platanom, a prije se je igralo u »potrijemku«. I sada je tu krasan potrijemak uz Gospu na Vodi.

Ovdje ću se baviti kolom u potrijemku sv. Gjurgja, u selu Brsečinama. Sada tu nema potrijemaka, a za moga djetinstva bio je. Tu bi se vodilo kolo osobito na Gjurgjev dan, pa se spominjem da se igralo na »cunjâ«, jer je do crkve bio »stranj« porodice Zuzorića (a sada Bizzarâ). Nazad dosta doba, tako mi pričaju, igralo se kolo

u potrijemku, a udarao je u mješnice šepavi Grče s Mrčeva. Tu je naljegao pop Buškaveta (drugi kažu dum Kuzma Kvestić, Lastovac), pa nije mogao, da podnese, da se sveto mjesto oskvrnjuje. U trijem će, pa udri štapom po kolundžijama, a oni bjež, bez obzira. Grče nije mogao da bježi kaonoti šepav, a mješnice mu odušuju te skviče. Po njemu će pop nemilice: »I još mi cvrčiš, obrijana glavo!« U potrijemku je na gredama bio odar mrtvački pa bi zimi ribari tu u potrijemku pekli ribu.

Jednom tako pekli i razgovarali se, a Niko Ivanov, skitalica i prosjak, tu se uvukao u odar mrtvački, bila je čiča zima, probudio se, pa će iznenada, iz odra mrtvačkoga: »Ostavite i meni dio!« A oni ribari, i ne misle na Nika Ivanova, nego bjež' preko Mandofine (sada baštine pok. N. Kljunka) kojekuda bez obzira. Ovo je samo uzgrede, da pokažem, da su potrijemci uz svu zabranu, kako na ostrvima luže (loggie), te su bile reffugium afflictorum.«

»Novosti« o »Sv. Ceciliji«. U »Novostima« od 5. VI. 1932. (br. 153) napisao je B. L. članak »N a š e m u z i č k e r e v i j e«. Pisac spominje na prvom mjestu »Sv. Ceciliju« i kaže o njoj:

»S v e t a C e c i l i j a« je ljetos stupila u svoje dvadeset i šesto godište. Dakle jedna od prvih naših muzičkih revija, koja je — osnovana na zdravim i solidnim temeljima — izdržala, prošla sve krize i postala glavnim organom za propagiranje crkvene glazbe. Svaki dvobroj ove revije donaša obilati materijal iz sviju područja crkvene muzike. Ona se bavi zapisivanjem pučkih popijevaka (u glavnome pobožnog karaktera), drži u evidenciji sve znatnije muzičke dogadjaje u našoj državi i inozemstvu, informira o novim muzikalijama i časopisima, koji zadiru u crkvenu muziku. Uz glavnog urednika msgr. Janka Barléa saradjuju u »Sv. Ceciliji« mnoge poznate ličnosti iz nekadašnjeg muzičkog života grada Zagreba i okolice, dok se on odigravao još u privatnim kućama, sjemeništima i po kurijama. Otuda potječu mnogi i interesantni članci, koji osvjetlavaju muzički život iz naše prošlosti i donašaju dragocjeni materijal za izgradnju muzičke historije grada Zagreba napose.

Dr. Antun Goglia, koji je već u nekoliko navrata objavio veoma opsežne radnje iz historije zagrebačkog muzičkog života, upoznavajući nas sa kompozitorima, djelima, izvedbama i korporacijama jedne prošle muzičke generacije već mjesecima priopćuje dragocjenu studiju o Ivanu pl. Zajcu. Osim detaljnog životopisa, dr. Goglia je tu sakupio gotovo sva Zajčeva djela, donio njihov opis, prve izvedbe i inače poučan materijal, koji osvjetljava lik i rad ovog našeg romantičara. Uz mnoge dopise i članke svaki broj »Sv. Cecilije« imade glazbeni prilog u redakciji prof. Franje Dugana, koji donaša nove kompozicije za zborove, solo i orgulje za svakodnevnu crkvenu upotrebu.«

Dar našoj knjižnici. Velem. gosp. V l a d i m i r p l. S i m i ć u Zagrebu ponovo se sjetio naše knjižnice te nam poklonio libreta ovih opera: 1. M i s l a v (drugi primjerak); 2. B a n L e g e t; 3. L i z i n k a; 4. T v a r d o v s k i; 5. P o r i n; 6. L j u b a v i z l o b a (dva primjerka); 7. N i e m a i z P o r t i c i - a h; 8. Č u v i d s k i p l e s; 9. L u c i j a L a m m e r m o o r s k a; 10. V i o l e t t a (La Traviata); 11. H u g e n o t i; 12. T r o v a t o r; 13. R o b e r t o D j a v ô; 14. F a v o r i t a (dva primjerka); 15. V i n d s o r s k e v e s e l e ž e n e; 16. N i k o l a Š u b i ć - Z r i n j s k i; 17. D o n J u a n; 18. S t r i e l a c - v i l e n j a k; 19. R i g o l e t t o; 20. R u y B l a s; 21. C r n i d o m i n o (dva primjerka); 22. A l e s a n d r o S t r a d e l a; 23. C i g a n k a; 24. M a r t a. Zatim izdanja kvakačkog društva: 1. U b o j s t v o p r i m j e s e č i n i; 2. K r i š p i n i k u m a (dva primjerka); 3. O t e l o i 4. P j e v a č k i m e g d a n n a P o č k a j g r a d u. Velemožnom gospodinu naša usrdna hvala!

Darovi za naše glasilo. Za naše glasilo primili smo ove darove: 130 D. veleč. g. **Karla Mikerić**, protokolista nadb. pisarne u Zagrebu; po 100 D. presvijetli g. Mons **Milan Strahinšćak**, protonotar apostolski i kanonik u Zagrebu i **Adolfo Blaga**, župnik u Ferdinandovcu; po 60 D: velem. g. **Artur Machnik**, ravnatelj nadb. dobara u Zagrebu, preč. g. **Franjo Vojaković**, kanonik u Zagrebu, preč. g. **Petar Pavišić**, kanonik i dekan u Novoj Gradiški, preč. g. **Ivan Fućak**, dekan u Bisagu, veleuč. g. **dr. Petar Trbuha**, župnik kod sv. Ivana u Zagrebu, veleč. g. **Ivan Kauzlarić**, župnik u Prezidu, veleč. g. **Vilko Šalić**, kateketa u Čakovcu, veleč. g. **Matej Srša**, kapelan kod sv. Blaža u Zagrebu; 40 D. veleč. g. **Fran Oršulić**, župnik u Ludini; po 30 D. preč. g. **Blaž Bundak**, dekan u Kloštru Ivaniću i bl. g. I. M. na Krasu; po 25 D. preč. g. Mons **Ivan Mandić**, kanonik u Zagrebu i g. **Borivoj Maltarić**, gimnazijalac u Varaždinu; po 20 D. presvijetli g. Mons **Ivan Vidas**, veliki prepošt u Senju, presvijetli g. **Tošo pl. Kraljević**, opat u Slav. Požegi, preč. g. **Stjepan Pavunić**, kanonik u Koprivnici, veleč. gg. župnici: **Mate Polić** u Ogulinu, **fra Bogdan Vrdoljak** u Tuzli, **Stjepan Topolčić** u Sv. Nedjelji, **Florijan Papić** u Gornjoj Stubici, **Stjepan Mikulček** u Kravarskom i **Ivan Janeš** u Cerju, veleč. g. **Engelbert Svoboda**, kateketa u Ivancu, velem. g. **Gabriel Kuković**, ravnatelj dobara i kupališta u Varaždinskim Toplicama i gg. **J. L., dr. A. S.** i **J. B.** u Zagrebu; po 10 D: preč. gosp. dr. Mons **Janko pl. Borković**, žup. u Sisku, veleč. gg. župnici: **Martin Kožar** u Bučju i **Petar Gjipalo** u Sladojevcima, veleuč. g. **Josip Bravar**, profesor u Gospiću, bl. g. **Mirko Igšun**, zborovodja u Čereviću i slavno **Ceciliiino društvo** u Osijeku I.; po 5 D presvijetli g. Mons **Matija Proštenik**, protonotar apostolski u Varaždinu i blag. gdja **Marija Sabljak**, učiteljica u Sv. Jurju. Svim tim dobročincima usrdno zahvaljujemo.

SV. CECILIJA« izlazi svaka dva mjeseca, a stoji na godinu 40 din., za škole i djake 25 din. Članci, dopisi i pretplata šalju se na J a n k a B a r l è - a, ravnatelja nadbiskupske pisarne u Zagrebu, a glazbeni prilozi na ravnatelja F r a n j u D u g a n a u Zagrebu (Palmotićeva ul. br. 17).

IZDAJE: »CECILIJINO DRUŠTVO« U ZAGREBU. — UREDNIK LISTA: **JANKO BARLÈ**, KANONIK U ZAGREBU KAPTOL, BROJ 31. — UREDNIK GLAZBENOG PRILOGA: **FRANJO DUGAN**, PROF. MUZIČKE AKADEMIJE U ZAGREBU, PALMOTIĆEVA UL. 17A. — TISAK **»NADBISKUPSKE TISKARE« U ZAGREBU**. — ZA TISKARU ODGOVARA: **STJEPAN MARINOVIĆ**, KAMAUFOVA 14.

Nek je svašta.

Glavna skupština Oratorijskog Zbora sv. Marka. U nedjelju dne 26. VI. 1923. održana je redovita glavna skupština Oratorijskog Zbora. Ovoj glavnoj skupštini prisustvovao je pokrovitelj društva presvj. g. dr. Rittig, zborovodja prof. Pozajić te 32 pjevača i pjevačica.

Iz izvještaja što su ih podnijeli gg. Tršinski, Lalić, Piškurić, Vraneković, Tretinjak i Gorski vidljivo je, da je zbor u prošloj radnoj godini brojčano znatno povećan i da je sustavno radio na svladavanju prošlogodišnjeg muzičkog programa.

Društveni tajnik Piškurić u svojem izvještaju prikazao je pojedine momente društvenog života. Iz tih izvoda zanimljivo je spomenuti, da je zbor od svojega osnutka do danas u svoj imenik upisao 183 izvršujuća člana. U prošlim poslovnim godinama jednogodišnji poprečni broj pjevača kretao se je od 18—25 članova, dočim ove godine ima 44 izvršujuća člana. Na pjevače Oratorijskog Zbora postavljaju se dosta veliki zahtjevi, pa radi toga većinu pjevača prestavljaju intelektualci, a tek maleni broj ljudi iz ostalih profesija.

U godini 1931/32. uvježbano je 39 kompozicija. U tim djelima zastupani su u većem dijelu ponajbolji domaći autori, zatim njemački Cecilijanci i konačno talijanski klasici. Na redovne pokuse dolazi oko 30 članova. Osim redovitih crkvenih nastupa, društvo je sudjelovalo u junu ove godine na crkvenom koncertu dobrotvornog društva sv. Vinka te kod proslave akademskog kluba »Domagoj«. Za novu poslovnu godinu 1932/33. providjen je opsežan raspored.

Blagajnik g. Vraneković iznio je rezultate blagajničkog poslovanja u minuloj poslovnoj godini. Nakon usporedbe sviju primitaka i sviju izdataka ostaje čisti saldo 1275.37 gotovine.

Arhivar g. Tretinjak izvijestio je, da vrijednost inventara iznaša D 13685.— Notni arhiv sadržaje vrijedna djela kompozitora raznih narodnosti. Po grupama arhiv se dijeli na mise, zborna djela, motete, zbirke svjetovnih i crkvenih pjesama, stručne knjige itd.

Nakon što je podijeljen jednoglasno apsolutorij starom odboru izabran je ovaj novi upravni odbor: Predsjednik: Tršinski Dragutin, Podpredsjednik: Lalić Stjepan, Tajnik: Piškurić Vjekoslav, Blagajnik: Vraneković Josip, Odbornici: Šega Šime, Orešić Ivan, Preglej Viktorija, Arhivari: Tretinjak Josip i Mačefat Julija, Revizori: Gorski Ivo i Bakmeš Nevenka.

U ostalim predmetima glavne skupštine i debatama sudjelovali su g. g. dr. Rittig, dr. Novosel, Lalić, Piškurić, a nakon toga je skupština zaključena.

Posebice valja istaknuti, da je Oratorijski Zbor od svojeg početka uvijek imao odlične zborovodje — prof. Dugana, prof. Stahuljaka, Rik. Rosskampa i konačno sada prof. Pozajića — a sreća je i to, što presvj. g. dr. Rittig kao pokrovitelj svestrano potpomaže zbor, pa to sve skupa mnogo doprinosi tomu, da Oratorijski Zbor uživa ugled najboljeg crkvenog zbora u Zagrebu. Obzirom pak na to, što je za novu poslovnu godinu izabran ambiciozni upravni odbor sa g. Tršinskim na čelu, nadamo se, da će zbor u novoj poslovnoj godini razviti veliku djelatnost i iznenaditi zagrebačku muzikalnu publiku svojim dobrim javnim nastupima.

Slavko Piškurić, tajnik.

Pjevačko društvo u Šapcu izvelo je dne 2. III. o. g. šaljivu igru Vinka Vodopivca: »Kovačev študent«.

Matineja u proslavu Gutenbergova dana. Kao svake, tako je i ove godine Naobrazbeni odbor podružnice Saveza Grafičkih radnika Jugoslavije u Zagrebu uz sudjelovanje grafičkog pjevačkog društva »Sloge« i grafičkog orkestra mandolinista i gitarista priredio vrlo uspjelu Matineju u nedjelju 26. juna o. g. u Europa Palace kinu s ovim rasporedom: 1. N. Sudarević-Vrhovski: U zoru; 2. M. Tajčević: Pjesme od kola; 3. Peter Marin: Probuđenje duhova; 4. Proslov o Johannesu Gutenbergu i značenju njegovog iznašašća u današnje doba, govorio B. K. Jošt; 5. J. Stolcer: Ružica rumena; 6. Mokranjac: Primorski napjevi; 7. L. Liede: Sefira, (Intermezzo) i S. R. Oesterreicher: Mandolinistička paradna koračnica. Točke 1. i 2. izvodio je muški zbor »Sloge«; 5. i 6. mješoviti zbor »Sloge« dočim je točke 3., 7. i 8. izvodio orkestar mandolinista i gitarista. Dirigent »Sloge« je g. Josip Vrhovski, a orkestra mand. i gitarista g. Ante Vranić.

I ako je Matineja bila zakazana za ½11 sati prije podne, dvorana Europa Palace kina bila je već u 10 sati dupkom puna. Sve točke programa izvedene su bile vrlo dobro, a osobito se slušateljima svidjela izvedba mješovitoga zbora »Primorski napjevi od Mokranjca, te posljednje dvije točke »Sefira« od Lidea i »Mandolinička paradna koračnica«, koje je točke izvodio grafički orkestar mandolinista i gitarista, veoma efektno i skladno.

Dirigenti, kao i izvadjači ubrali su zaslužni pljesak. Ovu uspjelu Matineju prenošala je i naša zagrebačka Radio stanica.

U Saveznoj dvorani bila je preredjena vrlo interesantna izložba grafičkih radova, koja je nadasve uspjela. Bilo je izloženo vrlo lijepih radova na polju grafičke umjetnosti, a osobito naših mladih, koja dokazuju stvarni napredak u grafičkoj umjetnosti.

U sklopu proslave priredio je na večer i grafički šahovski klub simultanu produkciju jednog šahovskog majstora i 30 igrača Graf. šahovskog kluba.

A. V.

Grafički orkestar mandolinista i gitarista u Zagrebu. Dne 19. maja održana je redovna glavna skupština ovoga vrijednoga našega orkestra. Izbor novoga odbora izvršen je per acclamationem. Isti se je konstituisao kako slijedi: predsjednik B. K. Jošt, potpredsjednik N. Živković, tajnik: R. Barić, blagajnik J. Skotak, poslovodja A. Vranić, arhivar F. Ljubi, bez funkcije: A. Mišak; zamjenici: A. Zingerlin, Gj. Stojadinović, S. First, V. Schulz, V. Hammerschmidt. Nadzorni odbor: A. Segedi, R. Gjuga, F. Valić; zamjene: M. Hlupić, M. Hunjet. — U artistički odbor birani su: A. Vranić (predsjednik), R. Barić, J. Skotak i A. Zingerlin, a nadzor nad početničkim tečajem povjeren je M. Hlupiću.

A. V.

Muzičko društvo »Stanković« u Beogradu, priredilo je dne 22. IV. o. g. u dvorani Kolarčeve zadužbine svoj II. simfonički koncert, na kojem se izvodila ouvertura Glinkine opere »Ruslan i Ludmila«, Haydnova oksfordska simfonija, Weberov koncert za klavir i orkestar i Fibichova ouvertura »Noć na Karlsteinu«. Dirigirali su Milan Bajšanski i Mihajlo Vukdragović. U Weberovom koncertu nastupila je pianistkinja gdica Stana Ribnikar.

Jevrejsko pjevačko društvo u Skoplju priredilo je dne 17. IV. o. g. duhovni koncert u korist nezaposlenih radnika. Koncert pružio je malo promjene, jer su bile gotovo sve kompozicije od Sulzena, jedino zadnja (Alleluja i 150. psalam) bila je od Levandovskog. Koncertom je vješto ravnao prof. Stevan Šijački, mnogo zaslužan za muzički život u Skoplju.

Muzička škola »Stanković« u Beogradu proslavila je dne 24. IV. dvijestotu godišnjicu rodjenja J. Haydna. Na koncertu izvodila se isključivo Haydnova djela.

Akademsko pjev. društvo »Obilić« u Beogradu krenulo je dne 8. VII. o. g. na turneju u Švicarsku, gdje će prirediti nekoliko koncerata (Luzern, Zürich). »Obilić« izvoditi će kompozicije Gallusa, Mokranjca, Hristića, Stolcera, Bandura, Grgoševića i drugih. Dirigenti Obilića su Bandur i Dragutinović. Iz Švicarske polazi »Obilić« na medjunarodni akademski festival u München.

U uži odbor za zajedničko jednoglasno crkveno pjevanje izabrana su gg.: Sattner, Mantuani, Premrl, Kimovec, Dolinar i Janežič. Potonji izradio je Pravilnik za pučko pjevanje. Odbor je taj pravilnik pregledao te ga dostavio biskupskom ordinarijatu, koji će ga poslati župskim uredima i orguljašima. Zborovodje neka zajedno sa crkvenim predstojništvom sastave popis onih skladbi, što ih kane upotrebljavati kod zajedničkog pjevanja. Taj popis ima se dostaviti ordinarijatu do 1. IX. 1932. Od adventa o. g. bit će zajedničko pučko pjevanje za neke crkvene pobožnosti i prilike obvezatno.

Glavna skupština Orkestralnog društva Glasbene Matice u Ljubljani održavala se dne 4. VII. pod predsjedanjem dr. Ivana Karlina. Društvo je osnovano god. 1919. i priredjuje zajedno s opernim orkestrom godišnje po četiri simfoničke koncerte. Prigodom festivala Glasbene Matice priredjen je simfonički koncert s isključivo slovenskim koncertnim skladbama. Predsjednikom je izabran opet dr. I. Karlin (koji je na čelu društvu već od njegova postanka), potpredsjednikom prof. Saša Šantel, tajnikom Milan Grošičar, blagajnikom August Pertot, dok je društvenim dirigentom kompozitor L. M. Škerjanec.

Dragutin Senaši, mladi violinista iz Novog Sada je kod internacijonalnog natjecanja za pjevanje i guslanje u Beču dne 23. VI. 1932. dobio za sviranje na violini I. nagradu. Senaši je rodjen u Velikim sv. Nikolima, koje spada sada pod Rumunjsku. Njegov otac bio član beogradskog orkestra. Senaši živi u Novom Sadu, gdje je svršio srednju školu. Senaši, komu ima sada 19 godina, učio je kod učitelja Hubaya. Prva nagrada iznosi 2000 šilinga. Osim toga je Senaši primio i violinu od poznate dresdenske tvrtke Koch.

Alfred Machovský: »Hlapec Jernej«. Premijera te opere, što ju je prema noveli Ivana Cankara napisao i uglazbio nedavno umrli kapelnik njemačke opere u Brnu, bila je dne 30. V. o. g. u njemačkom kazalištu u Brnu. Machovský bio je lijep glazbeni talenat. U svojoj prvoj operi »Die Sklavin« išao je novim putovima, dok se je u operi: Knecht Jernej vratio opet k melodičnoj liniji. Opera je lijepo uspjela te će se izvoditi dojduće sezone i u Ljubljani.

Josef Szigeti, poznati guslač, otputovao je u Australiju, gdje će prirediti preko 50 koncerata. Odanle putuje na Javu i Japan te se vreća preko Amerike u Evropu.

Artur Toscanini je ozdravio te se vraća u Ameriku, da nastavi sa svojim dirigentskim radom na Metropolitan-operi u New-Yorku.

Zavod za odgoj slijepe djece u Zagrebu priredio je dne 11. VI. 1932. završnu školsku svečanost u dvorani gradske osnovne škole u Krajiškoj ulici. Na programu su bile deklamacije te pjevačke, klavirske i tamburaške točke pod ravnanjem učitelja Branka Štrige. Učenici pokazali su lijep napredak.

Nova Hatzeova opera. Poznati naš kompozitor Josip Hatze predao je nedavno upravi zagrebačkog kazališta svoju novu operu. Libreto, što ga je pisao dr. Branko Radica, uzet je iz vremena, kad je Split spadao pod Venceciju, a Klis pod Turke. Ta opera, naslov joj je »Adel i Mara«, imala bi se izvesti naredne sezone.

The Caecilia. Primili smo na ogled američki, engleski pisani mjesečnik »The Caecilia«, koji je posvećen »katoličkoj crkvenoj i školskoj glazbi, i orguljama.« List izlazi u Bostonu Mass., a osnovan je god. 1874. od Sir Johna Singenbergera. Valjada izlazi i ove godine, no nama je poslan na ogled dvobroj za srpanj i kolovoz prošle godine (1931.). Svake je godine dvobroj za ta dva mjeseca posvećen kojem znatnom američkom skladatelju katoličke glazbe, koji još živi, pa tako je dvobroj za 1931 posvećen isusovcu Ludwigu Bonvinu, rodjenom (god. 1850.) Švajcarcu, koji već od god. 1887. živi u Americi, a stekao je glas kao vrstan kompozitor crkvene glazbe. I glazbeni prilog toga dvobroja donosi većim dijelom Bonvinove kompozicije. Drugi su znatniji članci: Anton Bruckner i njegov Salvum fac populum; Tri sredovječne himne (Bonvinov članak); Cherubinijev Veni Jesu; osim toga ima još mnoštvo sitnijih vijesti i člančića, među kojima i jedan o reformi liturgičkog pjevanja u Rumunjskoj.

Dar našoj knjižnici. Presvijetla gospodja Julijana Brunsmid, udova kr. sveučilišnog profesora, poklonila je našoj knjižnici pjesmaricu: »Napivi bogoljubnih cérkvenih pisamah ponajviše u poznatoj pismarici Vincu naimenovanoj, zadržanih nastojanjem o. P. Mariana Jaiča... sad na svitlost izdani. U Budimu 1850.« Na tom lijepom daru svesrdice zahvaljujemo.

Hrv. katol. pjevačko društvo »Turopoljac« iz Velike Gorice priredilo je dne 29. VI. o. g. koncert u Slavonskoj Požegi, a dne 30. VI. o. g. u Novoj Gradiški. Koncerti pod ravnanjem zborovodje g. Nikole Totha vrlo su uspjeli i stekli zasluženo priznanje.

Glazbeno udruženje »Jadran« u Parizu, koje je priredilo koncerte u Nancyu, Boulogni, Poitiersu, Nici i t. d., priredilo je nedavno koncert u Parizu. Mješ. zbor izvodio je kompozicije Fr. Dugana ml., J. Gotovca, J. Slavenskoga i St. Mokranjca. Kvartet Jadrana, koga su članovi: Ljerko Spiller, Ilin, Antolek i Rupel izveo je kvartet Krste Odaka. Osim toga bile su na programu i nekoje pjesme, koje je pjevala gdja Ivanka Milojević.

Službu orguljaša bi preuzeo darovit i inteligentan orguljaš, primorski pribjeglica. Isti mogao bi vršiti i službu knjigovodje ili tajnika. Potanje obavijesti daje naše uredništvo.

Kongres za orijentalnu muziku napose arapsku, održavao se nedavno u Kairu. Kod rasprava sudjelovali su među ostalim i ovi muzičari: Joh. Wolf, E. Wellesz, Hindemith i Haba.

Spomenik Cl. Debussy-u otkriven je dne 17. VI. o. g. u Parizu. Spomenik izradili su kipari Jan i Joel Martel.

Chopinovo udruženje radi na tom, da se Chopinovi smrtni ostaci prenesu iz Francuske u domovinu. Pohranjeni biti će u Warszawi ili Krakówu.

Nagradjena misa Josefa Lechthalera »Gaudens gaudebo« izvedena je prviput dne 8. V. o. g. u dominikanskoj bazilici u Beču pod ravnanjem prof. Sigismunda Schnabela.

Dr. Egon Wellesz, profesor bečkog sveučilišta imenovan je zač. doktorom univerzitete u Oxfordu ponajviše za svoje zasluge oko proučavanja bizantinske muzike.